

Riigi 2020. aasta lisaeelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seaduse (COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed) eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1.Sisukokkuvõte

Eelnõu esitatakse koos riigi 2020. aasta lisaeelarve eelnõuga, mis on koostatud koroonaviiruse SARS-CoV-2 (edaspidi *COVID-19 haigust põhjustav koroonaviirus*) pandeemilise leviku tõttu kehtestatud eriolukorra ja selle tagajärgede leevendamiseks väljatöötatud meetmete elluviimiseks. Eelnõusse on koondatud nende eriseaduste muudatused, millel on mõju lisaeelarvele, st mis sisaldavad rahaliste arvestuste aluseid või määrasid ja mida tuleb lisaeelarve vastuvõtmiseks või meetmete kasutusele võtuks muuta. Samuti täiendatakse riigieelarve seadust eriolukorra tingimustes eelarvestrateegia ja riigieelarve eelnõu koostamist puudutavate sätetega.

Muudatusi sisaldava eelnõu ja seletuskirja on kokku pannud Rahandusministeerium.

Eelnõuga muudetakse alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadust, ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seadust, Kaitseliidu seadust, keskkonnatasude seadust, kogumispensionide seadust, käibemaksu seadust, loovisikute ja loomeliitude seadust, maksukorralduse seadust, puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadust, ravikindlustuse seadust, riigieelarve seadust, riikliku pensionikindlustuse seadust, sotsiaalhoolekande seadust, sotsiaalmaksuseadust, tervishoiuteenuse korraldamise seadust, tulumaksuseadust, töötuskindlustuse seadust ja töövõimetoetuse seadust.

1.2.Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu § 1 alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse muudatusi puudutava eelnõu ja seletuskirja osa koostas Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Lauri Lelumees (e-post: lauri.lelumees@fin.ee, tel 611 3059), aktsiisilaekumise eelarvemõju hinnangu koostas fiskaalpoliitika osakonna analüütik Merliin Laos (e-post: merliin.laos@fin.ee, tel 611 3115) ning eelnõu vastava osa juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post: virge.aasa@fin.ee, tel 611 3549).

Eelnõu §-s 2 sätestatud ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse muutmise seaduse eelnõu ja seletuskirja valmistasid ette Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi majandusarengu osakonna ekspert Henrik Kutberg (tel: 625 6426, e-post: henrik.kutberg@mkm.ee), KredExi jurist Ingrid Ajangu (tel: 667 4142, e-post: ingrid.ajangu@KredEx.ee) ja KredExi vastavusjuht Anto Viigi (tel: 667 4100, e-post: anto.viigi@KredEx.ee). Eelnõu kohta esitas ettepanekuid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi õigusosakonna juhataja Tiit Rebane (tel: 625 6351, e-post: tiit.rebane@mkm.ee) ning keelelise korrektuuri tegi Justiitsministeeriumi õigusloome korralduse talituse toimetaja Mari Koik (tel: 620 8270; e-post: mari.koik@just.ee).

Eelnõu §-s 3 sätestatud Kaitseliidu seaduse eelnõu ja seletuskirja koostas Kaitseministeerium. Eelnõu koostamist koordineeris õigusloome valdkonnajuht Guido Pääsuke (e-post: guido.paasuke@kaitseministeerium.ee).

Eelnõu §-s 4 sätestatud keskkonnatasude seaduse muudatusi puudutava eelnõu ja seletuskirja osa koostas Keskkonnaministeeriumi keskkonnakorralduse osakonna nõunik Eva Suurkaev (e-post: Eva.Suurkaev@envir.ee).

Eelnõu §-s 5 toodud kogumispensionide seaduse muutmist puudutava eelnõu osa ja § 14 sotsiaalmaksuseaduse kogumispensione puudutava osa valmistasid ette Rahandusministeeriumi kindlustuspoliitika osakonna juhataja Siiri Tõniste (e-post: siiri.toniste@fin.ee, tel 611 3487) ja sama osakonna nõunik Kertu Fedotov (e-post: kertu.fedotov@fin.ee, tel 611 3048).

Eelnõu §-s 6 sätestatud käibemaksuseaduse muudatust puudutava osa on ette valmistanud Rahandusministeeriumi tolli- ja aktsiisipoliitika osakonna peaspetsialist Aet Kõlasalu (e-post: aet.kylasalu@fin.ee, tel 611 3029). Juriidilise ekspertiisi tegi Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post: virge.aasa@fin.ee, tel 6113 549). Käibemaksu laekumist puudutava mõjuhinnangu koostas Rait Kiveste (e-post: rait.kiveste@fin.ee, tel 611 3231).

Eelnõu §-s 7 toodud loovisikute ja loomeliitude seaduse eelnõu ja seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi kunstide asekanstler Hillar Sein (tel: 628 2221; e-post hillar.sein@kul.ee), kunstide osakonna kunstinõunik Maria-Kristiina Soomre (tel: 628 2242; e-post: maria-kristiina.soomre@kul.ee), kunstide osakonna peaspetsialist Marion Selgall da Silva (tel: 628 2237; e-post: marion.selgalldasilva@kul.ee) ning õigus- ja varahaldusosakonna juhataja Merle Põld (tel: 628 2347; e-post: merle.pold@kul.ee). Eelnõu selle osa on toimetanud Justiitsministeeriumi keeleteimetaja Taima Kiisverk (tel: 620 8181; e-post: taima.kiisverk@just.ee)

Eelnõu § 8 toodud maksukorralduse seaduse muudatusi puudutava eelnõu ja seletuskirja osa koostas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Anneli Valgma (e-post: anneli.valgma@fin.ee, tel 611 3289). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post: virge.aasa@fin.ee, tel 611 3549).

Eelnõu §-des 9 (puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus), 12 (riikliku pensionikindlustuse seadus), 13 (sotsiaalhoolekande seadus), 18 (töövõimetoetuse seadus) toodud muudatused on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi õigusosakond. Eelnõu juriidilise ekspertiisi tegi Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Merilin Oldekop (tel 626 9165; merilin.oldekop@sm.ee).

Eelnõu §-s 10 sätestatud ravikindlustuse seaduse muudatused ja eelnõu § 15 tervishoiuteenuse korraldamise seaduse muudatused on ette valmistanud Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna nõunik Kaija Kasekamp (e-post: kaija.kasekamp@sm.ee, 626 9220) ja peaspetsialist Ülle Jordan (e-post: ulle.jordan@sm.ee, 626 9139). Nende sätete juriidilise ekspertiisi tegi Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna juhataja asetäitja Ebe Sarapuu (tel 626 9337, e-post: ebe.sarapuu@sm.ee).

Eelnõu § 11 riigieelarve seadusega seonduvad muudatused koostasid Rahandusministeeriumi riigieelarve osakonna nõunik Ingrid Niid (e-post: ingrid.niid@fin.ee, tel 611 3095 ja õigusosakonna nõunik Marge Kaskpeit (e-post: marge.kaskpeit@fin.ee, tel 611 3611). Vastava osa keeleteimetaja on Rahandusministeeriumi õigusosakonna keeleteimetaja Sirje Lilover (e-post: sirje.lilover@fin.ee, tel 611 3638).

Eelnõu §-s 13 sätestatud sotsiaalmaksuseadusega seonduvad muudatused koostas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Kairi Ani (e-post: kairi.ani@fin.ee, tel 611 5052) ja vastava osa juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post: virge.aasa@fin.ee, tel. 611 3549).

Eelnõu §-s 16 toodud tulumaksuseadusega seonduvad muudatused ja seletuskirja koostas Rahandusministeeriumi maksupoliitika osakonna peaspetsialist Helena Lehtis (tel 611 3149, e-post: helena.lehtis@fin.ee) ja fiskaalpoliitika osakonna analüütik Margus Tuvikene (tel 611 3221, e-post: margus.tuvikene@fin.ee). Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollis Rahandusministeeriumi õigusosakonna jurist Virge Aasa (e-post: virge.aasa@fin.ee, tel 611 3549).

Eelnõu § 17 töötuskindlustuse seadusega seonduvad muudatused koostasid Sotsiaalministeeriumi tööala asekanstler Sten Andreas Ehrlich (e-post: sten.andreas.ehrlich@sm), tööhõive osakonna juhataja Brit Rammul (e-post: britt.rammul@sm.ee, tel 626 9734), tööhõive osakonna töötushüvitiste ja tööturutoetuste juht Kadi Kanarbik (e-post: kadi.kanarbik@sm, tel 626 9235) ja õigusosakonna õigusnõunik Ethel Bubõr (e-post: ethel.bubor@sm.ee, tel 626 9738).

1.3. Märkused

Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 17. märtsi valitsuse istungil arutatud kiirete seadusemuudatuste vastuvõtmise vajadusega täites vabakutseliste loovisikute sotsiaalse kaitse tagamise eesmärki ning 19. märtsi 2020. a kabinetiistungil tehtud otsusega, millega kiideti heaks COVID-19 viirust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud majanduslikud meetmed.

Eelnõu § 16 (tulumaksuseaduse muudatused) on seotud Eesti Keskerakonna, Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna ning Isamaa Erakonna valitsusliidu aluspõhimõtetes aastateks 2019 – 2023 ning valitsuse tööplaanis on seotud eesmärkidega soodustada maksusüsteemi abil väikemetsaomanikke metsamaa müümise asemel oma metsi ise majandama.

Eelnõu on seotud riigi 2020. aasta lisaelarve eelnõuga.

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

Eelnõuga muudetakse:

- alkoholi-, tubaka-, kütuse ja elektriaktsiisi seaduse (edaspidi ka *ATKEAS*) redaktsiooni RT I, 23.12.2019, 7;
- ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse (edaspidi ka *ETS*) redaktsiooni RT I, 29.12.2017, 30;
- Kaitseliidu seaduse (edaspidi ka *KaLS*) redaktsiooni RT I, 19.03.2019, 117;
- keskkonnatasude seaduse (edaspidi ka *KeTS*) redaktsiooni RT I, 21.12.2019, 8;
- kogumispensionide seaduse (edaspidi ka *KoPS*) redaktsiooni RT I, 28.02.2020, 6;
- käibemaksuseaduse (edaspidi ka *KMS*) redaktsiooni RT I, 19.12.2019, 15;
- loovisikute ja loomeliitude seaduse (edaspidi ka *LLT*) redaktsiooni RT I, 13.03.2019, 18;
- maksukorralduse seaduse (edaspidi ka *MKS*) redaktsiooni RT I, 28.02.2020, 9;

- puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seadus (edaspidi ka *PISTS*) redaktsiooni RT I, 27.02.2019, 13;
- ravikindlustuse seaduse (edaspidi ka *RaKS*) redaktsiooni RT I, 13.03.2019, 136;
- riigieelarve seaduse (edaspidi ka *RES*) redaktsiooni RT I, 07.07.2017, 41;
- riikliku pensionikindlustuse (edaspidi ka *RPKS*) redaktsiooni RT I, 28.11.2019, 2;
- sotsiaalhoolekande seaduse (edaspidi ka *SHS*) redaktsiooni RT I, 13.03.2019, 155;
- sotsiaalmaksuseaduse (edaspidi ka *SMS*) redaktsiooni RT I, 07.12.2018, 19;
- tervishoiuteenuse korraldamise seaduse (edaspidi ka *TTKS*) redaktsiooni RT I, 08.01.2020, 13;
- tulumaksuseaduse (edaspidi *TuMS*) redaktsiooni RT I, 28.02.2020, 14;
- töötuskindlustuse seaduse (edaspidi ka *TKindLS*) redaktsiooni RT I, 10.01.2019, 26;
- töövõimetoetuse seaduse (edaspidi ka *TVTS*) redaktsiooni RT I, 13.03.2019, 185.

Eelnõule ei ole tehtud väljatöötamiskavatsust, kuna eelnõu menetlus peab olema kiireloomuline, et leevendada koroonaviiruse levikust põhjustatud majanduslikke ja sotsiaalseid negatiivseid tagajärgi (Vabariigi Valitsuse 22. detsembri 2011. a määruse nr 180 „Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri“ § 1 lõike 2 punkt 1).

Eelnõu seadusena vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu hääلteenamus, sest muudetakse ka riigieelarve seadust (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 104 punkt 11).

2. Seaduse eesmärk

Seaduse eelnõu eesmärgiks on luua seaduslik baas COVID-19 viiruse levikuga seonduvate meetmete kasutuselevõtuks, mille rahaline pool tagatakse riigi 2020. aasta lisaeelarvega. Eelnõusse on koondatud nende eriseaduste muudatused, millel on mõju lisaeelarvele, st see puudutab selliseid seadusi, mis sisaldavad lisaeelarve vastu võtmiseks vajalikke rahaliste arvestuste aluseid või määrasid. On oluline, et riigi 2020. aasta lisaeelarvet ja sellega seonduvate seaduste muudatuste paketti, mis on koondatud käesolevasse eelnõusse menetletaks koos, et oleks võimalik meetmeteks ette nähtud vahendeid seaduste alusel kasutada. Varasemalt on just kriisi korral sarnaselt menetletud näiteks riigi 2009. aasta teise lisaeelarve seaduse ([510 SE](#)) ja riigi 2009. aasta teise lisaeelarve seadusega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõusid ([511 SE](#)), mis anti samaaegselt Riigikogu menetlusse ja ka võeti Riigikogu poolt vastu samal päeval. Sarnaselt on koos menetletud ka 2012. aasta riigieelarve seadust ([99 SE](#)) ja 2012. aasta riigieelarve seadusega seonduvalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse, Eesti Haigekassa seaduse, kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse ja töötuskindlustuse seaduse muutmise seaduse eelnõu ([100 SE](#)). Nimetatud fakti sedastab ka Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne¹ [§ 115 komm 2](#): „Riigieelarve ei muuda ühtegi seadust. Kõik muudatused riigi tulused ja kulusid mõjutavates seadustes tuleb teha enne riigieelarve vastu võtmist. Mõnes riigis on kujunenud tava, et koos riigieelarvega võtab parlament vastu seaduse, millesse on koondatud kõik vajalikud seadusemuudatused (aeg-ajalt on seda ka Eestis praktiseeritud, nt 2009. a lisaeelarvete või 2012. a riigieelarve menetlemisel).“

ATKEAS muutmiseiga langetatakse ajavahemikus 1. mai 2020–30. aprill 2022. a elektri- ja kütuseaktsiise. Muudatus leevendab kriisi mõjusid kütuse tarbijatele ja kergendab majanduslikku toimetulekut.

¹ Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2017.

ETS muutmine

Ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse § 19 lõige 1 võimaldab SA KredExil (edaspidi *KredEx*) tagada ettevõtluslaene kokku 220 miljoni euro ulatuses.

Seoses koroonapuhangust tulenevate negatiivsete majandusmõjudega on paljud Eesti ettevõtjad sattunud majandusraskustesse ning vajavad likviidsuse parandamiseks pangalaenudele lisatagatise. Tulenevalt lisatagatist vajavate pangalaenude mahu järsust suurenemisest on tekkinud vajadus suurendada KredExi jõus olevate ettevõtluslaenude tagatislepingute maksimaalset mahtu. Kriisi pikemaajaliseks kujunemisel võib lähikuude jooksul tekkida vajadus ka elamumajanduslaenudega seotud piirmäärad üle vaadata. Tagatava laenuportfelli järsku kasvu piirab ETSis kehtestatud limiit, mistõttu tuleb ettevõtluslaenudele tagatiste andmine aprilli alguses tõenäoliselt peatada. Samuti on tekkinud vajadus laiendada riikliku tagatise saajale tekkivat kahju hüvitamise ulatust, et kasutada ära võimalusi, mis on lubatud Euroopa Komisjoni riigiabi andmise ajutises raamistikus majanduse toetamiseks COVID-19 puhangu kontekstis.

Seaduseelnõu eesmärk on tagada riigi garanteeritavate ettevõtluslaenude väljastamise jätkamine ning COVID-19 eriolukorrast tulenevalt ajutise riigiabi raamistiku rakendamine. Selleks suurendatakse seaduses sätestatud ettevõtluslaenude tagamise piirmäära 3 miljardi euroni ja riikliku tagatise saajatele võimaldatakse kasutada riigiabi ajutises raamistikus tehtud leevendusi võrreldes tavapäraselt kehtivate riigiabi reeglitega (näiteks krediidikahjude hüvitamine kuni 90% ulatuses KredExi poolt tagatavast laenust või liisingust, võrreldes tavapäraselt kehtiva 80%-ga). Samuti leevendatakse eelnõu muudatusega KredExile kehtestatud laenude tagamise isetasuvuse nõuet, kuna eriolukorrast tingituna võtab KredEx tavapärasest oluliselt suuremaid riske. Lisaks viiakse eelnõu muudatuses kooskõlla KredExi tagatise ja krediidiastutuste kapitalinõuete määrusest tulenevad nõuded.

Kõik eelnõu sätted on universaalsed ja mõeldud kohaldamiseks eriolukorras ja selle väliselt (sh ka järgmise eriolukorra ajal).

KaLS muutmise eesmärk on tagada Kaitseliidu liikmete tasustamine eriolukorra ja erakorralise seisukorra ajal tehtud töö eest, olenemata ülesande täitmise ajast ja seda olukordades, kus kaasumise ajal puudub neil muu sissetulek. Tasu maksmisega suurendatakse oluliselt vabatahtlike osalust erinevate riigi julgeolekut ja avalikku korda ohustavate sündmuste lahendamisel, mis omakorda muudab lahendamise kiiremaks ja efektiivsemaks.

Muudatus loob võimaluse tasustada eriolukorra ja erakorralise seisukorra lahendamisel osalevaid kõiki Kaitseliidu liikmeid, sõltumata nende osalemise kestusest. Eriolukord ja erakorraline seisukord võivad kesta pikemalt kui 30 päeva, ning selle perioodi jooksul võib olla pidevalt vajalik kasutada täiendavat inimressurssi.

KeTS ja MKS muutmine

Maksukorralduse seaduse muudatustega nähakse ette leevendused² maksukohustuste täitmisel Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 „Eriolukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil“ välja kuulutatud eriolukorra tõttu. Eelnõu mõjul ei ole isikutel kohustust koostada intressiarvestuse kandeid ega tasuda maksuintressi alates 2020. aasta 1. märtsist kuni eriolukorra lõppemiseni 2020. aasta 1. mail või kui Vabariigi Valitsus peab vajalikuks pikendada eriolukorda, siis kuni eriolukorra lõpetamiseni Vabariigi Valitsuse poolt

---

² Vt ka OECD soovitusi ning infot teiste riikide meetmete kohta: <https://www.oecd-forum.org/users/369395-pascal-saint-amans/posts/63721-tax-in-the-time-of-covid-19>

pikendatud tähtajal. Kuni kriisi lõpuni peatatakse tasutud maksusummade ning töötajate arvu avaldamine Maksu- ja Tolliameti veebis.

Eelnõuga kehtestatav intressi arvestamise ja selle tasumise peatumise kord on rakendatud ka rahandusministri 19. detsembri 2008. a määrusega nr 51 „Riiklike maksude maksuhalduri poolt hallatavate nõuete ja kohustuste arvestusse kandmise, tasumise ja tagastamise kord.“.

Selleks, et hõlbustada eriolukorra tõttu Vabariigi Valitsuse abipaketi raames majandusraskustesse sattunud isikutele toetuse maksmist, antakse Maksu- ja Tolliametile õigus avaldada toetusraha jagavatele asutustele ja organisatsioonidele vajaminevaid maksuandmeid.

Selleks, et anda ettevõtjatele majandusraskustega toimetulekul ka pikemaajalist kindlust, vähendatakse eriolukorra lõppemisest kuni 2021. aasta 31. detsembrini üldist intressimäära poole võrra, kuni 0,03 protsendini päevas. Lisaks saab maksuhaldur õiguse vähendada maksuvõla tasumise ajatamisel intressimäära nullini.

Muudatused puudutavad nii füüsilisi kui ka juriidilisi isikuid, kes on sattunud või satuvad tulevikus makseraskustesse. Intressi määra vähendamine puudutab ka maksuhalduri poolt maksumaksja kasuks makstava intressi määra.

MKS sätestab üldised reeglid muuhulgas kohalike maksude ja keskkonnatasude jaoks. Intressi määra muutmine MKSis mõjutab seetõttu ka kohalike maksude seaduses (edaspidi *KoMS*) sätestatud kohalike maksude võlgnevusel arvestatava intressi suurust ning keskkonnatasude seaduses (edaspidi *KeTS*) sätestatud kalapüügiõiguse tasu võlgnevusel arvestatava intressi suurust (sh ajatamise reeglid). Võrdse kohtlemise põhimõtte tagamiseks ning selleks, et maksuarvestuse elektrooniline keskkond toimiks sujuvalt ühtsete reeglite alusel, tuleb MKS muutmise valguses muuta ka *KeTS* § 43 kehtestatud tingimusi. *KoMS* regulatsiooni muuta ei ole vaja, kuna seadus viitab siin MKS intressiregulatsioonile.

KoPS muutmine

Seadusega nähakse ette, et alates 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini teise sambasse sotsiaalmaksu arvelt (4%) sissemaksid ei tehta. Sel ajal omandavad isikud vastavalt rohkem pensioniõigusi esimeses sambas. Erandiks on aastatel 1942–1960 sündinud isikud, kelle puhul toimub 2020. aasta novembri lõpuni teise samba sissemaksete tegemine tavapärasel korras.

2020. aasta oktoobris saavad kõik kohustusliku kogumispensioniga liitunud isikud otsustada, kas loobuda ka oma palgalt 2% makse tegemisest. Selleks tuleb 2020. aasta oktoobris esitada vastav avaldus pensioniregistri pidajale või kontohalduritele. Isikute puhul, kes teevad avalduse maksete mitte tegemiseks peatub ka 2% makse tasumine 2020. aasta detsembrist. Makseid ei tehta kuni 2021. aasta 31. augustini.

Kui avalduse maksete mitte tasumiseks esitab isik, kes on sündinud ajavahemikus 1942–1960, peatuvad temal alates 2020. aasta 1. detsembrist nii kogumispensioni makse 2% kui sotsiaalmaksu arvelt tehtavad sissemaksid (4%). Maksed on peatatud kuni 2021. aasta 31. augustini. Ka nemad omandavad sel perioodil vastavalt rohkem pensioniõigusi esimeses sambas.

Muudatused ei puuduta „vanemapensioni“ täiendavaid sissemaksid, mille tegemine jätkub tavapärasel korras.

Inimestele, kes jätkavad kogumispensioni makse 2% tasumist ajal, mil sotsiaalmaksu arvelt teise sambasse sissemaksid ei tehta, näeb eelnõu ette kompensatsioonimehhanismi. Sõltuvalt sellest, kas inimene esitab 2020. aasta oktoobris avalduse maksete mitte tegemiseks või mitte, läheb alates 2023. aasta 1. jaanuarist tema eest tasutud sotsiaalmaksust senise 4% asemel teise

sambasse vastavalt järgmise 10 või 28 kuu jooksul 6% ning esimese samba eelarvesse laekub tavapärase 16% asemel 14%. Erandiks on inimesed, kes on sündinud vahemikus 1942–1960, sest nende puhul tehakse teise samba sissemaksid 2020. ja 2021. aastal tavapärasel korras edasi ja isikutel, kes oma maksed 2020. aasta oktoobris esitatava avaldusega lõpetavad, lõpevad samaaegselt 2020. aasta 1. detsembrist nii 2% kui 4% maksmine. Seega ei teki kõnealuste isikute puhul maksete tegemise kompenseerimise küsimust.

Eeldades, et Riigikogu poolt vastuvõetud teise samba reform jõustub planeeritud viisil, avanevad jaanuaris 2021 inimestele teises sambas mitmed uued võimalused ning nad saavad ise hakata tegema otsuseid, kas ja kuidas teises sambas raha koguda. Jaanuaris 2021 saavad teise sambaga liitunud inimesed, kes raha koguda enam ei soovi või kellel on tekkinud vajadus selles paus teha, reformiseaduse kohaselt esitada hakata avaldusi maksete peatamiseks või raha väljavõtmiseks. Kõik sellised avaldused, mis esitatakse veel 2021. aasta märtsi lõpuks, realiseeritakse 2021. aasta septembris. Sel põhjusel on eelnõus ette nähtud ka kriisi ajal peatatud maksete taastumine tavapärasel määras just 2021. aasta septembrist. Tavapärasel määras maksed taastuvad automaatselt, inimesed selleks eraldi avaldust esitama ei pea.

Kompenseerimismehhanismi kujundamisel on eelnõus arvestatud ka võimalusega, et osa inimesi jõuavad enne teise samba kõrgemate maksete rakendumist 2023. aastal teisest sambast lahkuda (võtavad oma raha välja). Neile inimestele makstakse teise sambasse kogutud raha väljamaksimisel siis ka riigi poolt kompensatsiooni perioodil 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini tehtud maksete (2%) kahekordse summa ulatuses. Valitud summa markeerib teise samba sissemakset, mida normaalsetes oludes oleks tehtud muidu sotsiaalmaksu arvelt (4%). Pensionikogujate võrdselt kohtlemiseks vähendatakse selle võrra ka kõnealuste isikute kohta arvestatud isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmist suurust ehk nende esimese samba pensioniõigusi.

KMS muutmise eesmärk on laiendada trükiväljaannetele kohalduvat vähendatud käibemaksumäära ka muudele füüsilistel kandjatel olevatele väljaannetele ja elektroonilistele väljaannetele, et võrdsustada trükiväljaannete ja muudel füüsilistel kandjatel olevate väljaannete ja elektrooniliste väljaannete maksukäsitlust. Vähendatud maksumäära rakendamine toetab eelkõige kirjastajaid. Kirjastajate hinnangul väljaannete maksustamine vähendatud määraga toetab valdkonda, aidates sellega säilitada eesti kultuuri, sh eestikeelse kirjanduse ilmumist. Raamatute tiraažide langemine tõstab raamatute väljaandmise kulusid, mida kompenseeriks väljaannetele vähendatud käibemaksumäära rakendamine. Vähendatud käibemaksumäär oluliselt väljaannete hinda ei mõjuta, kuid aitab vältida hinnatõusu.

Eelnõuga kavandatakse täiendada 9%-lise vähendatud käibemaksumääraga maksustatavate kaupade ja teenuste loetelu, laiendades trükitud raamatutele, töövihikutele ja perioodilistele väljaannetele kohaldatavat vähendatud käibemaksumäära ka muudel füüsilistel kandjatel olevatele väljaannetele ja elektroonilistele väljaannetele. Füüsilisel kandjal olevad väljaanded lisaks trükitud väljaannetele on audioraamatud, mis on CD-plaadile või muule füüsilisele kandjale salvestatud, ja mis sisaldavad sama tekstilist infot, kui trükitav või elektrooniline raamat. Tegemist on ühe COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku majanduslikku mõju leevandava meetmega.

LLS-i ja täiendatakse seda sätetega, mis on vajalikud vabakutseliste loovisikute sotsiaalse kaitse tagamiseks eriolukorrast tingitud sotsiaalmajanduslikes oludes.

Eelnõu välja töötamine on tingitud Eestis [Vabariigi Valitsuse 12.03.2020. a korraldusega nr 76](#) väljakuulutatud eriolukorrast ning selle meetmetest. Seoses avalike ürituste keelamise ja üldiste liikumispiirangutega katkes eriolukorra kehtestamisega suur osa kultuurielust, eriti otse publikule suunatud ürituste – kontsertide, teatrietenduste, näitustega seonduv. Järgnenud

majandussurutise tingimustes kannatavad ühtmoodi nii teenusepakkujad, ettevõtjad, kultuuriasutused ja –korraldajad kui loovisikud, eriti vabakutselised, kelle loometöö ja sissetulekud on projektipõhised ja ebaregulaarsed.

LLS kehtib 2005. aastast ja on loodud vabakutselistele loovisikutele sissetuleku kaotamisele sotsiaalse ja majandusliku kindluse ajutiseks tagamiseks. 2020. aasta märtsi lõpu seisuga on hüppeliselt (näiteks loomeliitu mittekuuluvatelt loovisikutelt 15 x enam taotlusi, Kunstnike Liidus 2x enam taotlusi) kasvanud toetuste taotlemine ja Kultuuriministeerium vajab toetuste maksmiseks täiendavaid riigieelarvelisi vahendeid. Eriolukorrast tulenevate mõjude tõttu vabakutseliste loovisikutele on oluline, et toetus oleks kättesaadav laiemale hulgale abivajajatele kultuuriloojate seas. Seetõttu on eelnõus lisaks lisavahendite kasutamise korralduslikele sätetele ette nähtud ajutiselt leevendused ka toetuse taotlemise piirangute osas.

Seaduse muudatuste eesmärk on lahendada eriolukorrast ja sellele järgnevast majandussurutisest tugevalt mõjutatud sihtrühma – vabakutseliste loovisikute – probleem sotsiaalsete ja majanduslike tagatiste osas sissetulekute ajutisel kadumisel. Muutes seaduses sätestatud toetuse taotlemise kättesaadavamaks kultuurivaldkonna kõige haavatavama grupi jaoks, leevendades toetuse saamisega kaasnevaid piiravaid tingimusi (nt kehtiv keeld 2 aasta jooksul peale toetuse saamist uuesti taotleda, aga ka täiendava sissetuleku piiramine toetuse saamise ajal vaid poole miinimumpalgaga). Samuti reguleeritakse võimalust eraldada loometoetuseks täiendavaid riigieelarvelisi vahendid ning nende kasutamise korda.

Eelnõuga tehtavad muudatused on vajalikud, et kriisi leevendamiseks suunatud vahendid jõuaks abivajajateni ning oleks tagatud kultuurisüsteemi terviklikkus ja jätkusuutlikkus. Tehtavaid muudatusi rakendatakse eriolukorra ajal ning 180 päeva pärast selle lõpetamist. Selline ajaraam lähtub tõsiasjast, et enamik kultuurisektorist eriolukorra lõpetamisel kohe ei taastu, loovisikute jaoks võivad kõige keerulisemad ajad saabuda just esmase šoki järel reaalse majanduslanguse tingimustes. Eriolukord on paljude sektorite, sh kultuuri-loomesektori jaoks kriitilise olukorra lähtekoht. Sellest lähtuvad probleemid ei kao kahjuks kohe pärast eriolukorra lõpetamist. Kriisi mõju sektorile, sealhulgas vabakutselistele on eeldatavasti tuntav pikka aega. Seetõttu on eelnõuga kavandatud meetmed rakendatavad ka pärast eriolukorra lõpetamist 180 päeva. Eeldame, et see aeg on piisav, et leevendada kriisi esmast mõju.

LLS-ga seonduvalt muudetakse maksukorralduse seadust ja võimaldatakse maksuhalduril avaldada maksusaladust sisaldavat teavet loovisiku saadud tulu kontrollimiseks seoses vabakutselise loovisiku loometoetuse määramisega lisaks loomeliidule ka Kultuuriministeeriumile.

PISTS-i muutmise eesmärgiks on õigusliku aluse loomine Sotsiaalkindlustusametile, mis võimaldab hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal Sotsiaalkindlustusametil haldusorgani algatusel pikendada puude raskusastme kestust. TVTS-iga antakse Eesti Töötukassale õigus hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal pikendada haldusorgani algatusel isiku osalise või puuduva töövõime kestust.

RaKS muutmise eesmärgiks on säilitada nende kindlustatute ravikindlustuskaitse, kelle eest eriolukorra ajal sotsiaalmaksu vähemalt miinimumkohustuse ulatuses ei laeku. Kuna sotsiaalmaksu laekumata jäämine on tõenäoliselt tingitud eriolukorrast (näiteks on tööd tegeva isiku teine lepingu pool sattunud majanduslikult raskesse olukorda), siis ei katke ka nende isikute ravikindlustus. Selle muudatuse eesmärk on säilitada eriolukorra tingimustes juriidilise

isiku juhtimis- või kontrollorgani liikme, võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saava isiku ja ettevõtlustulu maksu maksja ravikindlustus ning sotsiaalne kindlustunne läbi selle, et isikutele tagatakse ravikindlustuse säilimine.

RES muutmise eesmärgiks on kujundada ümber eelarvestrateegia ja riigieelarve koostamise reeglid lähtudes eriolukorrast

Eelnõuga tehakse erisused eelarvestrateegia ja riigieelarve eelnõu koostamisele ja menetlemisele eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal. Nendes olukordades ei ole võimalik tavapärases rütmis eelarvestrateegiat ega riigieelarve eelnõud ega nende aluseks olevat rahandusprognoosi koostada ega heaks kiita. Tavapärast kinnitab Vabariigi Valitsus eelarvestrateegia ja kiidab riigieelarve heaks hiljemalt kaheksa kuud enne järgmise eelarveaasta algust (Riigikogu korraliste valimiste aastal seitse kuud). Kuivõrd selle tähtaja ja põhiseaduse § 115 kohaselt riigieelarve eelnõu Riigikogule esitamise (hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust) vahele jääb viis kuud (neli kuud), mille jooksul võib majanduses toimuda olulisi muudatusi, ei ole otstarbekas eelarvestrateegiat ega riigieelarve eelnõud koostada selleks ajaks.

Eelnõuga täpsustatakse ka riigi võlakohustuste suurima lubatud jäägi regulatsiooni ning antakse Vabariigi Valitsusele õigus otsustada kriisimeetmete rakendamiseks eelarvega antud vahendite kasutamise tähtaja pikendamise ühe eelarveaasta võrra (ülekanndmine).

RPKS-i muudatusega luuakse õiguslik alus Sotsiaalkindlustusametile hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal pikendada püsiva töövõimetus ekspertiisi otsust ilma isiku püsivat töövõimet tuvastamata.

Täiendavalt luuakse **PISTS-i ja SHS-i** muudatusega Sotsiaalkindlustusametile ja **TVTS-i** muudatusega Eesti Töötukassale (edaspidi Töötukassa) võimalus haldusorgani algatusel pikendada hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal endi poolt haldusaktiga tuvastatud seisundite kestusi, mis annavad isikutele õiguse toetustele või teenustele ja tagavad sellega isikute sotsiaalse kaitse (Sotsiaalkindlustusameti puhul puude raskusastme tuvastamise ja püsiva töövõimetus ekspertiisi otsused ning Töötukassa puhul osalise või puuduva töövõime kestvus). Eelnõu kohaselt on Sotsiaalkindlustusametil õigus pikendada ka sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise või erihoolekandeteenuse osutamise tähtaegu.

SHS-i ja TVTS-i muutmise eesmärgiks on luua õiguslik võimalus eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal teha mööndusi seaduses sätestatud nõuetest. Täiendavalt luuakse SHS-i muutmisega Sotsiaalkindlustusametile õiguslik alus pikendada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise või erihoolekandeteenusele suunamise tähtaega. Sätte lisamise eesmärgiks on tagada, et isikud, kes on õigustatud saama teatud teenuseid, kuid teenuste osutamine ei ole võimalik tulenevalt erakorralisest olukorrast, saavad teenuseid edasi kui teenuste osutamine on taastunud.

SMS muutmise eesmärgiks on pakkuda tekkinud olukorras tööandjatele täiendavat toetust maksukoormuse vähendamise näol. Muudatused puudutavad sotsiaalmaksuseadusega kehtestatud nõuet tasuda sotsiaalmaksu iga aktiivselt tegutseva isiku eest vähemalt seaduses sätestatud kuumääralt. Taoline nõue ajutiselt kaotatakse. Erikord kehtestatakse kolmeks kuuks ning see kohaldub töö- või teenistuslepingu korral ja füüsilisest isikust ettevõtja ettevõtte tegevuses osalevale abikaasale.

Kui eelkirjeldatud muudatused puudutavad tööandja maksukoormuse leevendamist, siis samaväärne muudatus tehakse ka füüsilisest isikust ettevõtjate maksureeglites. Eelnõuga lisatakse seadusesse säte, mille kohaselt riik tasub füüsilisest isikut ettevõtja eest käesoleva aasta I kvartalis määratud sotsiaalmaksu avansilise makse.

TTKS muutmise eesmärgiks on õigusliku aluse loomine, mis võimaldaks eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal kehtestada Vabariigi Valitsuse määruse alusel abivajavatele isikutele ravikindlustuse seaduses sätestatud soodsamatel tingimustel hüvitisi, mida makstakse riigieelarvest Eesti Haigekassa kaudu. Lisaks on muudatus vajalik selleks, et võimaldada Eesti Haigekassal Vabariigi Valitsuse määruse alusel rahastada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal meetmeid tagamaks tervishoiusüsteemi toimepidevus ning kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavus. Hüvitiste maksmine ja teenuste eest tasumine on piiritletud kitsalt nimetatud olukordadega ja meetmeid võib kohaldada maksimaalselt 60 päeva pärast eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lõppemist.

TuMS muudatus on ajendatud MTÜ Eesti Erametsaliidu poolt 2019. aasta augustis rahandusministrile, keskkonnaministrile ja maaeluministrile esitatud pöördumisest. Selle kohaselt on aastatel 2014–2018 füüsilisest isikust metsaomanikud teinud metsamaaga tehinguid 16 640 korral kokku 95 195 ha osas. Tulemuseks on füüsiliste isikute omandis oleva metsamaa pindala vähenemine. Viimase viie aasta jooksul on juriidiliste isikute omandis oleva metsamaa pindala suurenenud 5%, moodustades tänaseks 40% erametsamaa pindalast. Sageli kaasneb kinnistute müügiga ka elukoha vahetus ning maapiirkondadest lahkumine.

Metsaomanike arvates otsustavad füüsilisest isikust metsaomanikud oma kinnistuid müüa metsa majandamist mittesoosiva maksusüsteemi tõttu. Omandireformi käigus tagastatud maa võõrandamisel saadud tulu ei maksustata tulumaksuga, samas kasvava metsa raieõiguse ja metsamaterjali müügist saadav tulu on tulumaksuga maksustatud.

Hetkel kehtiva regulatsiooni järgi võib alates 2008. aastast FIE talle kuuluvalt kinnisasjalt saadud metsamaterjali müümisest saadud tulust maha arvata täiendava kuni 2877 euro suuruse nn arvestusliku kulu ilma kuludokumentideta. Alates 2012. aastast saab füüsiline isik deklareeritud metsamaterjali ja kasvava metsa raieõiguse müügist saadud kasumi edasi kanda kuni kolmele järgnevale maksustamisperioodile ja vähendada seda igal perioodil nii müügiga seotud kulude kui ka metsa majandamisega seotud kulude võrra.

Seni rakendatud maksuerisused on leevendanud metsaomanike arvates ebaõiglust maksustamisel ja võimaldavad ka füüsilisest isikust metsaomanikel oma tuludest kulusid maha arvata. Kahjuks ei ole metsaomanike arvates leevendused olnud piisavad selleks, et ka passiivsed ja peamiselt väiksema omandiga metsaomanikud oleks motiveeritud jätkuvalt olema kinnistu omanikud ja vajadusel tegelema metsa majandamisega.

Eelnõus välja pakutud maksumeetmed on suunatud metsade majandamise elavdamisele, mitte aga metsakinnistute müügi soodustamisele. Üldine kultuurilis-poliitiline huvi on, et füüsilistest isikutest metsaomanike hulk ei väheneks ja side metsaga kanduks edasi põlvest põlve.

Eelnõuga muudetakse tulumaksuseaduse § 32 ja § 37, mis reguleerivad ettevõtluse kulusid ja vara võõrandamisest saadud kasu või kahju arvestamist. Muudatuste kohaselt laiendatakse füüsilisest isikust ettevõtjatele kehtivat metsamaterjali võõrandamisest saadud tulust maha arvamise regulatsiooni füüsilistele isikutele.

Tegemist on COVID-19 levikust põhjustatud kriisiga kaasnevat majanduslangust leevendava meetmega. Kriisi tõttu kaotatakse palju töökohti, mistõttu peavad füüsilised isikud hakkama otsima alternatiivseid sissetulekuallikaid. Seda põhjusel, et vastasel juhul võidakse hakata kohustuste teenindamiseks metsamaad müüma. Läbi metsa majandamise on füüsilistel isikutel võimalik saada täiendav sissetulek, millega majanduslanguse mõjusid leevendada. Leevendav meede annab füüsilistele isikutele soodsama võimaluse tegeleda metsamaa müümise asemel metsa majandamisega.

TKindIS muudatusega abistatakse tööandjaid, kelle igapäevane majandustegevus on tugevalt häiritud, käive ja tulu järsult langenud ja töötajatele töö tagamine ning töötasu maksmine raskendatud. Uue tööturumeetmega ennetatakse koondamisi ja töötuse kasvu, võimaldades tööandjal vähenenud käibe või tulu tingimustes majandustegevust jätkata. Tööandjat abistatakse tööjõukulude kandmisel ja töötajaid tarbimisvõimekuse säilitamisel. Seega majanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks on põhjendatud sihtkapitali vahendite suurendamine sihtfondide kasutamata vahendite arvelt.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

§ 1. ATKEAS muutmine

ATKEAS täiendatakse §-ga 85¹⁶, millega sätestatakse COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse leviku majanduslike mõjude leevendamiseks kütuse- ja aktsiisimäärade vähendamised ajavahemikuks 1. mai 2020–30. aprill 2022. a.

Punkti 1 kohaselt vähendatakse aktsiisimäära kütteinena kasutatavale vedelgaasile. Aktsiisimäär langeb pea kaks korda, 107,71 eurolt 55 eurole 1000 kg kohta, mis on ligikaudu 2017. aasta aktsiisimäära tase. Aktsiisimäär on arvestades energiasaldust soetud kütteinena kasutatava maagaasi aktsiisimääraga.

Vedelgaasi tarbimine kütteinena on marginaalne (alla 1% kütteinete tarbimisest). Eestis leiab vedelgaas kasutamist infrapunakiirgurites, metallitööstuses, klaasi- ja keraamatööstuses, betoonitööstuses ja põllumajanduses (viljakuivatites ning kasvuhoonetes). Kodumajapidamistes kasutatakse nt pliidigaasina toiduvalmistamiseks. Ühisnimetajana on see kõik kütteinena kasutamine, välja arvatud spetsiifilised kasutusotstarbed (nt metalluriga ja mineraloogilised protsessid), mis on liikmesriigile kohustuslik aktsiisist vabastada.

Balloonigaasi hinnalangus on ligi 4–5%, tööstuses kasutatava vedelgaasi puhul ligi 12%.

Punktis 2 sätestatakse aktsiisimäär diislikütusele. Aktsiisimäär langeb 493 eurolt 372 eurole 1000 liitri kohta, viimane aktsiisimäär kehtib praegu Leedus. Eeldame, et aktsiisi langetamine vähendab diislikütuse hinda 14,5 eurosendi võrra liitri kohta.

Leedus on diislikütuse kehtiv aktsiisivahe võrreldes Eestiga praegu ligi 12 eurosent liiter ja koos käibemaksuga 14,5 eurosent liitri kohta. Leedus on diislikütuse jaemüügihind praegu 0,99–1,01 eurot liiter, Lätis 1,02 eurot liiter ja Eestis on hind ligi 1,25 eurot liiter. Läti tõstis diislikütuse aktsiisimäära alates 2020. aastast 414 eurole 1000 liitri kohta.

Muudatuse tulemusena langeb diislikütuse hind eeldatavalt Läti tasemele lähemale, kuid jääb hinnaerinevus võrreldes Leeduga kütuse biolisandi nõuete erineva rakendamise tõttu. Samuti tuleb arvestada, et Leedus on Orlen Lietuva nafta rafineerimistehas. See tähendab, et Leedu kütusefirmad saavad võrreldes Eestiga kokku hoida olulise osa kütuse transpordikuludest.

Nimetatud asjaolud summaarselt tähendavad, et Eestis jääb lähiaastateks diislikütus ligikaudu 3–8 euro senti kallimaks kui Leedus sõltuvalt ka konkurentsiolukorrast nii Leedu kui Eesti jaemüügiturul.

Aktsiisimäära langetamisel Leedu tasemele on oluline mõju tarbijakäitumisele. Lätis enam ei tangita ning kuigi Leedu tankimine päriselt ei kao, suureneb siiski nii Eesti rahvusvahelise vedaja kui ka Eestit läbiva transiidi Eestis tankimise majanduslik otstarbekus. Eestis tangib suurema tõenäosusega Soome ja Rootsi suunduv transiit. Samas Venemaale suunduva transiidi käitumise osas muudatusi ette ei ole näha, sest seal müüdava kütuse hind on ja jääb ka tulevikus oluliselt odavamaks. 24. märtsi 2020. a seisuga maksis Vene Föderatsiooni tanklates diislikütus 54–55 euro senti liiter.

Aktsiisi nii olulise langetamisega kaasneb risk, et aktsiisimäära langetab ka Läti. Diislikütuse aktsiisi langetamise vajadusest on transpordi sektor rääkinud juba pikemat aega. Probleem tuleneb eelkõige riikidevahelisest konkurentsist. Oluline on märkida, et lisaks kütusehinnale mõjutab sektorit oluliselt ka tööjõu kättesaadavus ning kulu. Sektor ongi probleemidena toonud välja:

- Rahvusvahelise transpordisektori tankimiste kolimine Eestist välja;
- Läti ja Leedu ettevõtete sisenemise Eesti sisevedude turule;
- Eesti ettevõtete kolimise Läti ja Leetu odavamale ettevõtluse sisendi tõttu.

Kütuseaktsiisi muudatustest mõjutab diislikütuse aktsiisilangevus eelarvepositsiooni kõige enam.

Diislikütuse deklareerimises on oodata käesoleval aastal 8,8% vähenemist võrreldes eelmise aastaga. Vähenemine on tingitud üleüldisest majandusolukorrast, mis on viinud peamiste kütusetarbimist mõjutavate sektorite lisandväärtuse reaalkasvud langusesse. Sektorid, mis enim mõjutavad kütuseaktsiisi laekumist on ehitus, veondus, põllumajandus ja eratarbimine ning nimetatud sektorites on oodata suurt langust just teises ja kolmandas kvartalis. Mootorikütuste tarbimist mõjutavad otseselt ka riigi eriolukorra tõttu kehtestatud liikumispiirangud. Diislikütuse aktsiisimäära vähendamine pidurdab langust mõnevõrra, moodustades aasta lõpuks -7,2% võrreldes eelmise aastaga. Positiivse poole pealt ootame eelkõige transpordiettevõtete tankimise osalist tagasitoomist Eestisse.

Punktis 3 sätestatakse aktsiisimäär eriotstarbelisele diislikütusele, mida kasutatakse põllumajanduses. Aktsiisimäär langeb 133 eurolt 100 eurole 1000 liitri kohta, moodustades jätkuvalt ligi 27% standardmääraga maksustatud diislikütuse aktsiisimäärast.

Eeldame, et aktsiisi langetamine vähendab diislikütuse hinda 4 euro senti võrra liitri kohta.

Punktis 4 sätestatakse aktsiisimäär kergele küttele. Aktsiisimäär langeb 493 eurolt 372 eurole 1000 liitri kohta analoogselt diislikütusega. Eeldame, et aktsiisi langetamine vähendab hinda 14,5 euro senti võrra liitri kohta. 2019. aastal laekus kergelt küttele ligi 140 000 eurot, seega on selle kütuse tarbimine marginaalne.

Punktiga 5 langetatakse diislikütuse sarnase raske küttele aktsiisimäär 559 eurolt 422 eurole 1000 kg kohta. Nimetatud raske küttele aktsiisimäär on sama mis diislikütusel, arvestades energiasaldust, alates 2017. aasta 1. juulist. Kõrge aktsiisimaksukoormuse tõttu puudub sellise kütuse tarbijaskond.

Punktiga 6 langetatakse diislikütuse sarnase põlevkiviküttele aktsiisimäär 548 eurolt 414 eurole 1000 kg kohta. Nimetatud kütuse aktsiisimäär on sama mis diislikütusel, arvestades

energiasisaldust, alates 2017. aasta 1. juulist. Eesti põlevkiviõli tootjad praegu sellist põlevkivikütteõli, mis oleks diislikütusega sarnane, ei tooda.

Punktiga 7 langetatakse aktsiisimäär maagaasile 79,14 eurolt 40 eurole 1000 m³ kohta, mis on ca 2017. a tase. Tarbijatele langeb gaasi hind koos käibemaksuga seega ligi 47 euro võrra 1000 m³ kohta.

Punktiga 8 võrdsustatakse mootorimaagaasi aktsiisimäär kütteinena kasutatava maagaasi aktsiisimääraga.

Punktiga 9 võrdsustatakse veeldatud olekus mootorimaagaasi aktsiisimäär kütteinena kasutatava maagaasi aktsiisimääraga.

Punktiga 10 vähendatakse elektrienergia aktsiisimäär 4,47 eurolt ühele eurole MWh kohta. Kehtiv elektriaktsiis on Eestis 4,47 eurot/MWh ning lisaks kehtib elektri suurtarbijatele soodustus, mille rakendumisel saab kasutada soodusmäär 0,5 eurot/MWh. Energimaksustamise direktiivi (2003/96/EÜ) kohaselt peab äritarbija aktsiis olema minimaalselt 0,5 eurot/MWh ja eratarbijatel vastavalt 1 eurot/MWh. Administreerimise lihtsuse huvides oleks mõistlik rakendada nii era- kui äritarbijaile ühesugust aktsiisimäär, seejuures jääb suurtarbija soodusmäär kehtima.

Aktsiisilangemise tulemusel olulist tarbimise muutust ei toimu, kuna aktsiis moodustab elektri hinnast väga väikese osa. Elektrienergia lõpphind koosneb Eestis elektrienergia kui kauba hinnast (osakaal 34–50% lõpphinnast), võrguteenuse hinnast (20–50%), elektriaktsiisist (5–7%) ja taastuvenergia tasust (11–17%).

Elektriaktsiisi langetamine 1 eurole/MWh-ni tähendab elektri hinna 3,1%st odavnemist.

Punktiga 11 vähendatakse diislikütuse komponentide aktsiisimäär võrdselt diislikütuse aktsiisimääraga.

§ 2. ETS muutmine

ETS § 7 lõike 2 muudatus on vajalik, kuna kehtiva seaduse kohaselt võib tagatise saajaks olla Eestis tegevusloa saanud krediidasutus või teises EL liikmesriigis tegevusloa saanud krediidasutuse filiaal Eestis. Ehk nimetatud isiku asukoht peab olema Eestis. Seda põhimõtet käesoleva eelnõuga ei muudeta, kuid sõnastust lihtsustatakse ja see viiakse kooskõlla krediidasutuste seadusega, kuna krediidasutuste seadus sätestab, et krediidasutus peab Eestis tegutsemiseks omama Finantsinspektsiooni tegevusluba või mõne teise välisriigi finantsjärelevalve asutuse tegevusluba. Teiseks, täiendatakse käesolevat lõiget nii, et tagatise saajateks võivad edaspidi olla ka muud krediidiandjad (kes ei ole krediidasutused). Sellised krediidiandjad peavad olema aga asutatud samamoodi Eestis ja neil peab olema Finantsinspektsiooni poolt väljastatud tegevusluba vastavalt krediidiandjate- ja vahendajate seaduses sätestatule. Samuti on lisatud sätte lõppu lause: „Riikliku tagatise saajaks loetakse ka isik, kellele tagatav nõue on käesoleva seaduse tingimuste kohaselt üle antud”, mille eesmärk on tagada see, et ka Euroopa Keskpank hoolimata kehtiva tagatise nõude loovutamises saaks samuti nõuda seda mida saab tagatise saaja. Kõik § 7 ja 8 muudatused on otseselt seotud eriolukorraga, et saavutada soovitud mõju seoses majanduspaketi rakendamisega.

ETS § 7 lõike 2¹ muudatusega kõrvaldatakse kehtivas õiguses olev lünk ja täpsustatakse

sõnastust, mis oleks õigusselguse huvides vajalik. Kehtiv norm sätestab, et kui riikliku tagatise saaja suhtes pankroti- või saneerimismenetluse või moratoriumi korral, s.o krediidiasutuste seaduses sätestatud meetmete või menetluste kohaldamisel antakse riikliku tagatisega tagatav nõue üle kolmandale isikule, siis selline kolmas isik või selle filiaal ei pea olema kantud Eestis äriregistrisse, kuid peab vastama § 7 lõikes 2 sätestatud tingimustele. Sõnastuse täpsustamiseks lisatakse esimesse lausesse sõna „tervendamis-“, sest kooskõlas krediidiasutuste seaduse 10.1. peatüki sätetega on võimalik mitmes riigis tegutseva krediidiasutuste suhtes läbi viia tervendamismenetlust. Krediidiantjate suhtes ei ole saneerimisseaduse § 3 sätestatud erandit ja krediidiantjate suhtes kohaldatakse saneerimisseadust. Muudatuse kohaselt kehtib eelpool toodud reegel ka juhul kui riikliku tagatise saaja suhtes rakendatakse finantskriisi ennetamise ja lahendamise seaduse (edaspidi *FELS*) alusel varajase sekkumise meetmeid või viiakse läbi kriisilahendusmenetlus. Täiendus on vajalik, sest kooskõlas *FELS* § 36 ja 37 kohaselt võidakse varajase sekkumise meetmete rakendamisel võõrandada krediidiasutuse vara. Eeltoodud reegel kehtib ka riikliku tagatise saaja suhtes kriisilahendusmenetluses *FELS* § 55 lõikes 1 sätestatud meetmete kohaldamisel (aktsiate ja netovara võõrandamise, sildasutuse loomise või vara eraldamise meetmed). § 7 lõike 2² lisamine on vajalik, et täpsustada seost *FELS*-iga, mis sätestab erisused kriisilahendusmeetmete kohaldamisel varade müügi korral tagatiste üle andmise suhtes (näit. *FELS* § 44 lg 6). § 7 lõike 2³ täiendus loob õiguskindluse, et riiklik tagatis kehtib ka siis, kui sellega tagatud nõue on loovutatud keskpangale ning suurendab seeläbi kõlblike tagatiste hulka, mille vastu saab keskpank krediidiasutustele täiendavat likviidsust pakkuda ja tagab seeläbi finantssüsteemi parema toimimise. Ehk seeläbi saavad kasu ka reaalsektori ettevõtjad. Eesti Pank võtab krediidiasutustele antavate laenude tagatiseks vastu ka krediidinõudeid, mis panditakse Eesti Pangale. Krediidinõude tagatiskõlblikkus võib omakorda sõltuda sellele antud tagatisest, mis peab olema keskpanga jaoks jõustatav. Kehtiv ETS (§ 7 lg 2) piirab tagatise saajad Eesti krediidiasutuste või finantseerimisasutustega. Kui tagatisega tagatav nõue antakse üle kolmandale isikule tagatise saaja pankroti- või saneerimismenetluse korral, samuti tagatise saajaks oleva krediidiasutuse või selle filiaali suhtes moratoriumi kehtestamise korral, ei pea selline kolmas isik või selle filiaal olema Eestis asutatud, kuid endiselt kehtib nõue olla krediidid- või finantseerimisasutus. ETS piirab seega nõude tagamiseks antud tagatise koos nõudega üleminekut nõude omandajale sõltuvalt omandaja isikust. Eesti Pank ei ole ei krediidid- ega finantseerimisasutus. Seetõttu ei lähe nõude loovutamisel Eesti Pangale üle nõude tagamiseks sihtasutuse kaudu antud riiklik tagatis. Samuti on ebaselge, kas tagatis jääb kehtima nõude Eesti Pangalt omandanud krediidiasutuse suhtes, kui vahepeal on nõue kuulunud Eesti Pangale. Sellest tulenevalt ei saa keskpank praegu krediidiasutustele antavate laenude tagatiseks vastu võtta krediidinõudeid, mis omakorda on tagatud sihtasutuse kaudu antava riigitagatisega. Muudatus sätestab riigitagatise kehtivuse ka nõude loovutamisel keskpangale ja suurendab seeläbi krediidiasutuste laenu tagatiste mahtu. ETS § 7 muudatused täpsustavad kaasatud krediidiasutuste või krediidiantjate ringi, kes saavad uuest majanduspaketist kasu või kellega koostöös KredExi laenukäendusi väljastatakse. Muudatuste tulemusel täpsustatakse seda, kes on riikliku tagatise saajad ning võimaldatakse tagada seda, et kriis ei mõjuks pankadele hävitavalt.

ETS § 8 lõike 1 muudatus on vajalik KredExi tagatise ja krediidiasutuste kapitalinõuete ühildamiseks. EL-i määruse (EL) nr 575/2013, tuntud kui *Capital Requirements Regulation* (edaspidi *CRR*) kohaselt ei kaasneks riikliku tagatisega soovitud mõju krediidiasutuste kapitalinõuete arvestusele, kui selle tagatise väljamaks sõltub nõude menetlemisest võlgniku suhtes. Muudatuse tulemusel on tagatise saajale tagatud õigus saada võlgniku kohustuse rikkumise alusel vastavalt tagatislepingu tingimustele nõude esitamisel tagatise andjalt õigeaegne ettemakse, mis on ka eelduseks, et tagatist saaks arvestada krediidiasutuse kapitalinõuet mõjutavana. Eluaseme hüpoteeklaenudele antud tagatise korral tuleb ettemakse teha 24 kuu jooksul. Muutunud ei ole põhimõte, et tagatise andja ei vastuta solidaarselt

põhivõlgnikuga, käendusest tulenev vastutus on täiendav ning ei põhivõlgnik ega tema kohustusi tagavad kolmandad isikud ei omanda võlgniku kohustuse täitmisega nõuet tagatise andja vastu. Muudatused seoses ETS § 8 (lg 2 ja 6) on eriolukorrast tulenevalt samuti vajalikud. Täna ses olukorras oleks mõni KredExiga koostööd tegev pank muudatuste tegemata jätmisel koostööks välistatud ning ei saaks vahendada KredExi laenukäendust ehk muudatuste eesmärk on tagada võrde kohtlemine pankade seas, et kõikide pankade kliendid pääseksid KredExi käendusele ligi. Ka Euroopa Keskpank on hiljuti väljastanud pressiteate, et riiklike garantiide arvestamisel peaksid riigid olema praegu võimalikult paindlikud. Juhul kui pangad ei saa KredExi tagatisega leevendada kriisist tulenevat plahvatuslikku nõuet kapitali järele, ei toimi kogu majanduspakett ehk riigi panustatud eraldis ei leia kasutust kõige sobivamal viisil.

ETS § 8 lõiget 6 muudetakse ühese selguse tagamise eesmärgil, et KredExiga seotud kohustused seoses krediidasutustele antavate tagatistega on igal juhul riigi poolt tagatud, kuna hetkel kehtivas eelnõus on see kitsendavalt tõlgendatav. CRR seab nõude, et garantii peab olema mistahes juhtudel riigini viidav ja riigi poolt tagatav (CRR art 116 lg 4, 214). KredExi põhikirja punkt 2.2.1 kohaselt on KredExi põhiülesandeks krediidasutuste ja finantseerimisasutuste poolt pakutavate krediitoodete tagamine, sh ettevõtlus- ja elamumajanduslaenude riiklik tagamine ettevõtluse toetamise ja laenude riikliku tagamise seaduse tähenduses. CRR 116 lõike 4 kohaselt erandjuhtudel võib avaliku sektori asutuse vastu olevaid nõudeid käsitleda nõuetena keskvalitsuse, piirkondliku valitsuse või kohaliku omavalitsuse vastu, kelle jurisdiktsioonis nad asuvad, kui asjaomase jurisdiktsiooni pädevate asutuste arvates ei ole selliste nõuetega seotud riskide vahel erinevust, kuna keskvalitsus, piirkondlik valitsus või kohalik omavalitsus on andnud sobiva garantii.

Eelnevast tuleneb, et Finantsinspektsioon või Euroopa Keskpank peab heaks kiitma, et KredExi poolt antava tagatise puhul on tegemist riikliku tagatisega. Ehk KredExiga seoses peab igal juhul olema riik vastutav antud garantiide täitmise eest, st peab olema kaetud riigi garantiiga. ETS § 6 punkt 4 sätestab riikliku tagatise mõiste, mille kohaselt on riiklik tagatis ETS-is sätestatud riikliku tagatise andja ja tagatise saaja vahel sõlmitud ning ETS § 8 lõikes 4 sätestatud tingimustele vastavast kirjalikust tagatislepingust tulenev riigi poolt tagatud riikliku tagatise andja kohustus tasuda tagatise saajale finantseerimistingingust tulenev võlgniku võlakohustus, arvestades § 8 lõikes 4-1 sätestatud. ETS § 8 lõike 6 kohaselt riikliku tagatise saaja esitab tagatislepingust tuleneva nõude sihtasutuse vastu. Riiklikest tagatistest tulenevad sihtasutuse kohustused lähevad üle riigile, kui sihtasutuse vastava sihtfondi tehnilistest eraldistest ja omavahenditest ei piisa riikliku tagatise saaja nõude täielikuks rahuldamiseks.

Eeltoodu kohaselt, kui võlgnik ei täida oma nõuet, on krediidiandjal õigus esitada nõue KredExi vastu. Juhul kui KredExi vahenditest ei piisa krediidasutuse nõude rahuldamiseks, siis lähevad KredExi kohustused üle riigile. Saab tõlgendada nii, et ETS sätestab vaid ühe juhu, millal KredExi kohustus läheb üle riigile, see on olustik kui KredExi sihtfondi tehnilistest eraldistest ei piisa. Sellest jäävad aga teatava tõlgendusega välja muud olud, nt kui mõne aja möödudes polegi enam KredExit. Ehk vastava normi „kate“ on üsna kitsendavalt tõlgendatav. CRR-i kohaselt peab riigi garantii olema mistahes tingimustel riigini viidav, st olenemata sellest mis põhjustel ei ole KredEx suuteline garantiilepingust tulenevaid kohustusi täitma, peab igal juhul krediidasutusel olema kindlus, et riik võtab KredExi kohustuse üle. Seetõttu sõnastati ETS-is muudatus, mille tulemusel on KredExiga seotud kohustused seoses krediidasutustele antavate garantiidega igal juhul riigi poolt tagatud: „Riikliku tagatise saaja esitab tagatislepingust tuleneva nõude sihtasutuse vastu. Riiklikest tagatistest tulenevad sihtasutuse kohustused lähevad üle riigile, kui sihtasutuse vastava sihtfondi tehnilistest eraldistest ja omavahenditest ei piisa või sihtasutus ei ole muul juhul võimeline riikliku tagatise saaja nõude täielikuks rahuldamiseks.“ Muudatus on seotud eriolukorraga, kuna kõnesoleva eelnõu riiklike tagatistega seotud muudatusi tuleb kõiki korraga käsitleda ehk kõik neist on vajalikud kui soovime tagada paremat ühilduvust CRR artiklitega ning vältida tulevasi uusi probleeme.

ETS § 9 lõikes 1 on kehtivas eelnõus sätestatud riikliku tagatise saajale tekkiva kahju hüvitamise ulatus, milleks on EL riigiabireeglitest tulenevalt kuni 80 protsenti laenukohustuse jäägist ettevõtluslaenu- või elamumajanduslaenulepingu ülesütlemise hetkeseisuga (Komisjoni teatis EÜ asutamislepingu artiklite 87 ja 88 kohaldamise kohta garantiidena antava riigiabi suhtes - ELT C 155, 20.6.2008). Kõnesoleva eelnõu muudatusega eemaldatakse konkreetne protsendimäär, millest tulenevalt hüvitise määr tavaolukorras kehtivate riigiabireeglite raames ei muutu, kuid muudatus võimaldab (praeguste ja ka tulevaste eriolukordade puhul) rakendada hetkel kehtivaid riigiabi reegleid ning vajadusel hüvitada kahju suuremas ulatuses kui 80%. Viimast võimaldab tänasel hetkel teha 19. märtsil jõustunud ning Euroopa Komisjoni poolt väljastatud riigiabi ajutine raamistik, et toetada majandust Covid-19 puhangu kontekstis³. Raamistikus on sätestatud, et kuni 31.12.2020 on võimalik väljastada riigigarantiid, mis ei ületa 90% laenu põhisummast.

ETS § 10 pealkirja ja lõiget 1 ja 3 muudetakse, et täpsustada mõistete „omavahendid“ ja „vara“ kasutamist, sätestades paragrahvi uueks pealkirjaks „Sihtasutuse varad ja omavahendid“. Muudatuse eesmärgiks on siduda „sihtasutuse varad“ ettevõtluslaenude ja elamumajanduslaenude tagamise sihtfondidega, mis kuuluvad omavahendite hulka. Sihtasutuse varade jaotus sihtfondide vahel on määratud kas üleantud või ka kasutusse antud varade sihtotstarbega. Lisaks laenude tagamise sihtfondile on sihtasutusel ka teisi sihtfonde, mille arvelt täidetakse teisi sihtasutusele antud ülesandeid. Lõikes 3 tehtav muudatus täpsustab ja reguleerib seega laenude tagamise sihtfondi kuuluvate varade allikaid ja nende arvestust, sealhulgas säilivad piirangud laenu tagatistest tulenevate nõuete mahule, lähtudes seehulgas vastava sihtfondi kuuluva vara ehk laenude tagamise omavahendite suurusel. Muudatused on samuti vajalikud seoses eriolukorrast tuleneva olukorra ja § 19 lõikes 1 tehtud muudatusega tõsta tagatislepingute piirmäär oluliselt suuremaks kui hetkel kehtivas seaduses. Omavahendite arvestusega seotud täpsustused (§ 10 ja § 11) on vajalikud, et maandada riske seoses võimaliku KredExi omakapitali langemisega allapoole sätestatud normatiive. ETS § 18 sätestab, et ettevõtluslaenude tagamisel on omavahendite normatiiviks 10 protsenti kehtivate tagatiste puhaskäätusest, kuid mitte vähem kui 2 miljonit eurot. Seaduses tehtud muudatused võimaldavad KredExil arvata omavahendite hulka rohkematest allikatest (muudatused § 11 lg 1, 3, 5 ja 6) pärinevaid vahendeid ning seeläbi tagada, et omakapital ei langeks allapoole lubatud normatiive.

ETS § 11 lõiget 1 täiendatakse uue, viienda punktiga, mis võimaldab omavahendite hulka arvata ka määratlemata allikatest tehtavaid eraldisi. Muude allikate puhul arvatakse sihtasutuse laenude tagamise omavahendite sekka lisaks Euroopa Liidu struktuuritoetused ja vajadusel ka muude fondide rahastus, seda ka juhul kui KredExile tehakse eraldis koos kohustusega see teatud tingimustel tagasi maksta.

Nii kõnesolevat kui ka teisi paragrahvi 11 muudatusi põhjendab vajadus tagada ühene selgus selles, et KredExi omavahendite normatiivi arvutamisel aluseks võetava vara hulka saaks arvata eriolukorra ning ka muul ajal laenude tagamiseks eraldatud vahendid. Samuti on muudatusega silmas peetud sihtotstarbelisi eraldisi riigieelarvest, näiteks juhul kui KredExile on tehtud eraldised tulenevalt Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud eriolukorrast või ka muudest põhjustest. Seega on sarnaselt teistele muudatustele kõnesolev muudatus mõeldud kohaldamiseks eriolukorras ja selle väliselt (k.a järgmise eriolukorra ajal).

ETS § 11 lõiget 3 muudeti, et tagada ühtlus nii lõikes 1 tehtud muudatustega kui ka paragrahvis 10 tehtud täiendustega. Sarnaselt eelnevaga täpsustab muudatus laenude tagamise sihtfondi

---

³ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/what_is_new/sa_covid19_temporary-framework_et.pdf

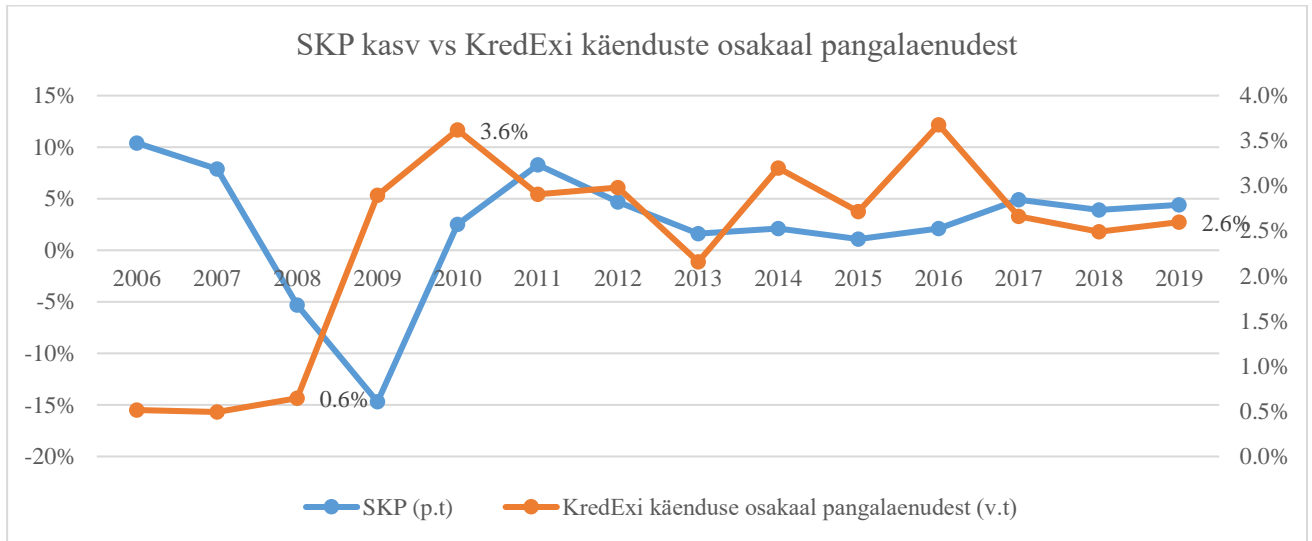
kuuluvate varade allikaid ja nende arvestust, sh tagab võimaluse arvestada varad (sh eelnõu muudatuse täiendusena peetakse allutatud laenude all silmas ka „sihtotstarbelised laenud ning muud sarnased kohustused“) vastavate laenude tagamise omavahendite hulka. Varade puhul mõistetakse sealhulgas sihtfonde, mis on jaotatud ja eraldatud vastavalt sihtasutuse tegevusaladele. § 11 lõige 5 tunnistatakse muudatuste ühtluse tagamise eesmärgil kehtetuks seoses eelnevate ja ka § 11 lõike 6 muudatusega, et tagada paindlikkus suurenenud laenumahtude juures. Seetõttu arvatakse laenud, mille maksetähtajani on jäänud vähem kui viis aastat (varem 1 aasta) omavahendite hulka ulatuses, mille arvelt võetud kohustuste tähtaeg saabub enne laenutähtaega.

ETS § 15 täiendatakse lõikega 2¹ järgmises sõnastuses: "Käesoleva paragrahvi lõike 1 punkti 1 ja lõike 2 teist lauset ei kohaldata, kui sihtasutuse laenude tagamise alane tegevus on ümber korraldatud hädaolukorra seadusest tulenevatel alustel.“ Muudatusega viidatakse hädaolukorrast tulenevatele võimalustele kujundada ümber sihtasutuse laenude tagamise isetasuvuse nõuded, mis on seotud käesoleva ja ka tulevaste eriolukordadega. ETS § 15 lg 1 ja 2 kehtestavad nõuded tagatistasu suurusele ning sihtasutuse kohustustele, mis on kohalduvad normaaltingimustes. Majandusraskuste ja finantskriisi ennetamiseks ja leevendamiseks võetavad meetmed reeglina ei arvesta sihtasutuse tavapärasest toimimist, vaid nõuavad agressiivsemat sekkumist majanduse elavdamiseks. Nimetatud põhjusel nähakse sättes ette erand, mis tugineb hädaolukorra seaduse rakendamisele. Üheks nimetatud aluseks võib olla eriolukord, mille ühe meetmena on vajalik sihtasutuse laenude tagamise tegevus ümber korraldada. Nt võib hädaolukorra seaduse § 24 lõikest 2 tulenevalt eriolukorra juht volitada sihtasutuse ainuasutajat korraldama ümber sihtasutuse tegevus. Muudatus annab sihtasutusele laenude tagamises rohkem paindlikkust ja välistab kohustuse jälgida tulude ja kulude tasakaalu hädaolukorra seadusest tulenevatel alustel. Muudatuse vajadus tuleneb põhjusest, et eriolukorra ajal võib tekkida vajadus võtta suuremaid riske, et katta halvenenud turuolukorrast tulenevalt rohkemate ettevõtete rahastusvajadused.

ETS § 19 lõikes 1 seatakse sihtasutuse poolt kehtiva seaduse alusel sõlmitud jõus olevate tagatislepingute kogusummadele piirangud, mis sätestavad, et ühelgi hetkel ei või ettevõtluslaenude puhul ületada tagatislepingute kogusumma 220 miljonit eurot ja elamumajanduslaenudel 170 miljonit eurot. Kõnesolevas seaduseelnõu muudatuspunktis tehakse muudatus, millega suurendatakse tagatislepingute kogusumma piirangut ettevõtluslaenude puhul 3 miljardi euron. Muudatus on universaalne ja mõeldud kohaldamiseks eriolukorras ja selle väliselt (k.a järgmise eriolukorra ajal). Juhul kui eriolukord seoses koroonapuhanguga osutub pikaajaliseks ning riik otsustab rakendada täiendavaid meetmeid ka elamumajandusvaldkonnas, siis võib lähikuudel osutada vajalikuks ka elamumajanduslaenude tagatislepingute piirmäära tõstmine.

Majanduslanguse perioodil 2008–2010, kui pangad väljastasid laene piiratud mahus ja karmistasid oluliselt laenudele kehtestatud tagatisnõudeid, suurenes järsult KredExi käenduste osakaal pankade poolt väljastatud laenudes. Eelmise kriisi ajal suurenes KredExi ettevõtluslaenude tagatiste suhe pankade ettevõtluslaenude jääki 0,6%-lt 3,6%-ni (vt joonis 1). Viimasel kahel aastal on Eesti ettevõtete poolt võetavate laenude käive olnud 2,9 miljardit eurot aastas ning KredExi osakaal pankade poolt antud laenudest võrreldes kriisiperioodiga langenud 2,6% peale.

Joonis 1. SKP kasv ja KredExi väljastatud tagatiste osakaal ettevõtetele antud pangalaenude käibest

Allikas: Statistikaamet, KredEx

COVID-19 levikuga seotud eriolukorras, kus ettevõtete finantstulemused ning likviidsus on halvenemas ning pangad nõuavad ettevõtetelt rohkem tagatise, on riiklik sekkumine vältimatu. Eesti Panga statistika alusel lõpeb ettevõtetal 2020. aastal laene mahus 448 miljonit eurot. Järgneva 1-3 aasta jooksul on ettevõtetal vajalik tagasi maksta juba laene mahus 1,1 miljardit eurot (vt tabel 1). KredExi käenduse abil saavad ettevõtted leevendust maksepuhkuste ning laenu tähtaja pikendamise näol.

Tabel 1 Ettevõtluslaenude tähtajad Eesti pankades

	31.12.2019 (mln eurot)
KOKKU	7286,1
tähtajata	13,8
kuni 3 kuud	56,1
3-6 kuud	96,2
6 kuni 12 kuud	295,6
1-3 aastat	1136,4
3-5 aastat	3196,1
5-10 aastat	1971,8
10-20 aastat	498
20-30 aastat	22,1
üle 40 aasta	0

Allikas: Eesti Pank

Vabariigi Valitsus on otsustanud⁴ eraldada KredExile täiendavas mahus rahalisi vahendeid koroonapuhangust tulenevate majandusraskuste leevendamiseks. Otsuse elluviimiseks ja ettevõtete toetamiseks on vaja suurendada ettevõtluslaenude tagatise piirsummasid. ETS § 19 lõikes 1 on sätestatud, et sihtasutuse jõus olevate ettevõtluslaenude tagatislepingute kogusumma ei või ühelgi hetkel ületada 220 miljonit eurot. 31.12.2019 seisuga on KredExi ettevõtluslaenude jõus olevate tagatislepingute summa 108 miljonit eurot. Vabariigi Valitsuse

⁴ <https://www.valitsus.ee/et/uudised/valitsuskabinet-toetas-sa-kredexi-ettevotete-toetamise-meetmete-paindlikumaks-muutmist>

otsus eraldada KredExile koroonakahjude leevendamiseks täiendavaid vahendeid (1 miljard eurot käenduste realiseerimise ülemmääraga 600 mln eurot), võimaldab KredExil sõlmida kuni 3 miljardi euro ulatuses käenduslepinguid, kuna laenukäendustega kaasneb ligikaudu 5-kordne finantsvõimendus (600 mln eurot x 5 = 3 miljardit eurot). Sellest tulenevalt on seaduse eelnõus tehtud muudatus seoses tagatise piirmäära tõstmisega, mille alusel jõus olevate tagatislepingute kogusumma ei või ühelgi hetkel ületada ettevõtuluslaenude puhul 3 miljardit eurot.

Maksimaalses mahus ehk 3 miljardi euro ulatuses käenduste väljastamiseks on prognooside kohaselt vajalik KredExi sihtkapitali suurendamine 750 mln euro võrra. Sellises mahus kapitali suurendamine võimaldab hoida seaduses toodud omakapitali normatiivi. KredExi sihtkapitali suurendamiseks sõlmitakse KredExi/MKM vaheline rahastamisleping nii, et see vastaks ETS § 18 sihtasutuse laenude tagamise omavahendite normatiividele. Ettevõtuluslaenude tagamisel on omavahendite normatiiviks 10 protsenti kehtivate tagatiste puhasväärtusest, kuid mitte vähem kui 2 miljonit eurot. Samuti on käesolevas eelnõu muudatuses tehtud mitmeid täiendusi, mis võimaldavad KredExi omavahendite sekka arvata täiendavaid varasid, muuhulgas EL struktuuritoetuste või sihtotstarbeliste riigieelarvest tehtud eraldiste näol, millega kaetakse omavahendite normatiivist tulenevad nõuded. See välistab lähitulevikus ka vajaduse täiendavateks riigipoolseteks rahaeraldisteks, et täita nimetatud nõudega seotud kohustusi (vt tabel 2) ning välistada olukord, kus kapitali adekvaatsus langeb alla 10% ehk seaduses kehtestatud normatiive.

Tabel 2. Ettevõtete käenduste maksimaalse tagatiskohustuse ja kapitali adekvaatsuse prognoosid

EUR (tuh)	2017	2018	2019	2020*	2021*	2022*
Väljastatud maht, tavakäendus	84 904	71 964	76 318	53 422	86 003	90 909
Koroonapakett, väljastatud maht				3 000 000	0	
Portfell	130 176	111 102	101 204	102 401	111 881	115 661
Portfell koroonapakett				2 712 857	1 977 857	1 542 857
EV käenduste portfell kokku	130 176	111 102	101 204	2 815 258	2 089 738	1 658 518
Tehnilised eraldised	12 144	13 915	8 648	212 251	387 613	83 527
Max tagatiskohustus	144 774	122 254	108 429	2 999 636	2 456 869	1 725 790
Ettevõtluse omakapital (perioodi lõpus)	24 581	24 049	27 313	621 507	273 894	221 047
Kapitali adekvaatsus, % (min 10%)	18,5%	22,2%	27,4%	22,3%	13,2%	13,5%

ETS § 22 (Rakendussätted) täiendamine lõigetega 4 ja 5

Lõike 4 kohaselt on enne seaduse muudatust antud riikliku tagatise saajatel õigus tagatise tingimuste muutmiseks nii, et see vastaks krediitiasutuste kapitalinõuete mõjutamiseks seatud tingimustele. Muudatus on vajalik eelkõige seoses eriolukorraga, kuna võimaldab KredExil rakendada majanduspaketti täies ulatuses, sealhulgas tagasiulatuvalt, et tagada riiklike tagatistega seotud täpsustuste ja tingimuste ühilduvus.

Lõike 5 muudatus: riigieelarve seaduse § 61 lõike 1 punkt 1 võimaldab anda riigigarantii avalike ülesannete tagamiseks. Sama seaduse § 61 lõige 4¹ nimetab isikud, kellele võib riigieelarvega määratud suurima lubatud jäägi ulatuses riigigarantii anda Vabariigi Valitsus. Nimetatud lõike punkti 3 kohaselt on Vabariigi Valitsusel õigus anda riigigarantii riigi asutatud sihtasutusele või tema kohustuse tagamiseks. Riigieelarve seadusest tulenev Vabariigi Valitsuse õigus riigigarantii andmiseks Riigikogu poolt ettemääratud raamides on muuhulgas mõeldud olukordadeks, kus avalike ülesannete täitmise tagamise vajadus nõuab kiiret otsust.

Seega on Vabariigi Valitsusel reaalne hoob, et juba enne käesolevate seadusemuudatuste vastuvõtmist riigigarantii andmisega tõhustada kiirelt ettevõtluse riikliku toetamise kui avaliku ülesande korraldust ja vähendada seeläbi üldmajanduslikke riske ja vältida sotsiaalmajanduslikku kriisi, mis tuleneb väljakuulutatud eriolukorrast COVID-19 pandeemia piiramiseks ja sellest põhjustatud majanduslikest riskidest Eesti ettevõtlussektoris. Vabariigi Valitsuse poolt antav riigigarantii lisanduks ETSiga sihtasutusele antud riigigarantiile ja võimaldaks sihtasutusel anda ettevõtluslaenude tagatise suuremas kogusummas juba enne käesolevas eelnõus toodud ettevõtluslaenude tagatiste piirsumma suurendamist. Seetõttu kaalub Vabariigi Valitsus nimetatud täiendava riigigarantii andmise võimaluse kasutamist.

Selleks, et sihtasutusel ei tekiks kahte erinevat riigitagatiste portfelli (Vabariigi Valitsuse antud riigigarantii ja käesolevast seadusest Riigikogu poolt antud riigigarantii), on mõistlik eelnõu jõustumisel Vabariigi Valitsuse poolt sihtasutusele antud riigigarantiiga tagatud jõus olevad ettevõtluslaenude tagatised lugeda riiklikeks tagatisteks ETS § 6 punkti 4 tähenduses ja arvata nad ETS § 19 lõikes 1 sätestatud ettevõtluslaenude tagatislepingute kogusumma hulka. Vabariigi Valitsuse antud nõ täiendav riigigarantii sellisel juhul lõppeks ja kõik sihtasutuse tagatised oleksid tagatud ETSiga antud riigigarantiiga.

§ 3. KaLS muutmine

Kaitseliidu seaduses tehakse muudatus §-s 67.

Kaitseliidu liikmeskond on umbes 26 000 isikut, moodustades nii suurima vabatahtlikkuse põhineva organisatsiooni Eestis. Arvestades organisatsiooni suurust ja pikaajalist kogemust oma liikmete tegevuse suunamisel, väljaõppe korraldamisel ning liikmete üle arvestuse pidamisel, on Kaitseliit organisatsioon, kelle poole erinevates olukordades sageli pööratakse vabatahtlike abil puuduva inimressursi kompenseerimiseks. Kaitseliidu vabatahtlike kaasamine Kaitseliidu kaasamise kaudu on seetõttu ette nähtud paljude avalikke elu ja avalikku korda mõjutavate sündmuste korral.

Vabatahtlike kaasamisel on oluliseks momendiks küsimus, kuidas kompenseeritakse kaasamisega riigi kasuks tehtud kulu, sealhulgas saamata jäänud palk või töötasu. Selle tõttu nähakse eelnõuga ette Kaitseliidu liikmele tasu maksmine aja eest, mil ta oli kaasatud eriolukorra või erakorralise seisukorra lahendamise vahetult seotud tegevustesse.

Punktiga 1 muudetakse Kaitseliidu seaduse § 67 pealkirja. Muudatusega lisatakse pealkirja viide ka tasu maksmisele. Paragrahvi uueks pealkirjaks saab „Teenistuskohustuse täitmisel hüvitise, päevaraha ja tasu maksmine“ senise „Teenistuskohustuse täitmisel tehtud kulu hüvitise ja päevaraha maksmine“ asemel.

Punktiga 2 täiendatakse Kaitseliidu seaduse §-i 67 uute lõigetega 5–8.

Lisatava **lõikega 5** nähakse ette õigus maksta Kaitseliidu liikmele tasu, kui ta osaleb eriolukorra ja erakorralise seisukorra (edaspidi koos *erikord*) ajal:

- eriolukorra tööde tegemisel (HoS § 34 lg 1 p 1);
- liikluse korraldamisel eriolukorra ajal ja turvalisuse tagamisel (HoS § 34 lg 1 p 2),
- karistusseadustiku §-des 237, 246 ja 266 nimetatud kuritegude ennetamisel või tõkestamisel (KorS § 16¹ lg 1 p 1);
- riigikaitseobjektivastase ründe ennetamisel või tõkestamisel (KorS § 16¹ lg 1 p 2);
- riigipiiri või ajutise kontrolljoone ebaseadusliku ületamise ennetamisel ja tõkestamisel, sealhulgas riigipiiri ületamise ajutisel piiramisel või peatamisel (KorS § 16¹ lg 1 p 3);
- avaliku võimu organi ja riigikaitseobjekti vastu suunatud ründe ärahoidmisel ja tõkestamisel (ErSS § 15 lg 1 p 1);
- vägivallaga seotud kollektiivsest surveaktsioonist või vägivallaga seotud ulatuslikust isikugruppide vahelisest konfliktist tuleneva ebaseadusliku tegevuse tõkestamisel (ErSS § 15 lg 1 p 2);
- Eesti Vabariigi mõne paikkonna vägivaldse isoleerimisega seotud ebaseadusliku tegevuse tõkestamisel (ErSS § 15 lg 1 p 3);
- vägivallaga seotud massilise korratuse tõkestamisel (ErSS § 15 lg 1 p 1).

Tegemist on erakorraliste sündmustega, mis vajavad lahendamiseks või ohuolukorra kiireks likvideerimiseks täiendavat inimressurssi lisaks vastutava valitsusasutuse isikkoosseisule. Kaitseliit on Eesti suurim vabatahtlikke koondav organisatsioon, kelle liikmed on saanud erinevat väljaõpet, mistõttu nende kaasamine täidesaatva riigivõimu asutuste ülesannete täitmise abistamiseks on mõistlik.

Kuivõrd Kaitseliidu liikmed osalevad Kaitseliidu tegevuses vabatahtlikult võib neil kaasumise ajal saamata jääda töösuhtest tulenev sissetulek. Arvestades ülal viidatud olukordade erakorralisust, on vajalik, et suurema ja püsivama isikkoosseisu kokkusaamiseks on vajalik maksta tasu. Samas makstakse tasu vaid juhul, kui Kaitseliidu kaasumine on otsustatud selleks õigustatud isiku või organi poolt. Samuti on tasu saamise õiguse eelduseks, et isik on kaasumise ajal arvatud Kaitseliidu koosseisu ja ta täidab Kaitseliidu teenistuskohustusi Kaitseliidu seaduse tähenduses.

Tasu maksmise eesmärk on vältida Kaitseliidu liikme sissetuleku kaotust ajal mil ta osaleb erikorra lahendamisel. Vabatahtliku tegevuse eest tasu maksmine ei ole Eesti õiguskorras esmakordne. Näiteks päästeseaduse § 46 lõike 1 alusel makstakse ulatuslikul või pikaajalisel päästetööl osalevale vabatahtlikule päästjale ja päästetööle rakendatud füüsilisele isikule Vabariigi Valitsuse reservist päästetööl osaletud aja eest tasu. Hädaolukorra seaduse § 43 lõike 1 alusel makstakse ka eriolukorras töökohustust täitnud füüsilisele isikule töötatud aja eest toetust.

Kuna tasu maksmise eelduseks on isiku olemine kaasumise ajal Kaitseliidu koosseisus, maksab Kaitseliidu liikmele tasu välja Kaitseliit, arvestades osalemise aega.

Võrreldes kehtiva Kaitseliidu seaduse sõnastusega, ei seata enam erikorra lahendamisel osalemise aja eest tasu maksmisele ajalist piirangut. Kaitseliidu seaduse § 57 lõike 4 kohaselt makstakse Kaitseliidu liikmele hüvitist vaid siis, kui ta on palgata puhkusel. Kaitseliidu seaduse

§ 57 regulatsioon ei ole mõeldud olukordadeks, mis kestavad pikaajaliselt. Nimetatud säte on eelkõige seotud vajadusega innustada Kaitseliidu liikmeid osalema eelkõige Kaitseliidu enda ülesannete täitmisel, sh sõjaväelises väljaõppes. Samuti ei hõlma Kaitseliidu seaduse § 57 isikuid, kellel puudub püsiv töösuhe, füüsilisest isikust ettevõtjaid jne. Erikorra lahendamisel osalemise tasu saamise eelduseks ei ole edaspidi vaid palgata puhkuse võtmine. Tasu makstakse kõigile Kaitseliidu liikmetele, kes osalevad Kaitseliidu koosseisus ja samal ajal ei saa muud töötasu või palka.

Lisatava **lõikega 6** antakse valdkonna eest vastutavale ministrile, kelleks on kaitseminister, volitus kehtestada Kaitseliidu koosseisus kaasatud Kaitseliidu liikmele erikorra ajal tasu ulatuse ja maksmise jaoks määrus.

Lisatava **lõikega 7** sätestatakse erisus tasu maksmisel. Välistamaks isiku tasustamist sama tegevuse eest kahe- või enamkordselt nähakse eelnõuga ette, et tasu ei maksta juhul, kui Kaitseliidu liikme tööandja maksab talle samal ajal töötasu või palka. Sarnased tasu maksmise piirangud on sätestatud ka teistes seadustes. Näiteks hädaolukorra § 43 lg 3 kohaselt ei maksta eriolukorra tööle rakendatud isikule toetust, kui tööandja säilitab töötajale või ametnikule eriolukorra tööle rakendamise ajal tema senise töötasu. Seega näiteks Kaitseliidus töötav isik, kes samaaegselt on Kaitseliidu liige, ja kes kaasatakse Kaitseliidu koosseisus avaliku korra kaitseks, ei saa samaaegselt töötasu ega kaasumise eest makstavat tasu. Samuti ei maksta ettenähtud tasu, kui Kaitseliit vabastab isiku küll tööülesannete täitmisest, kuid jätkab töötasu maksmist. Kui tegemist on füüsilisest isikust ettevõtjaga või näiteks käsunduslepingu alusel töötava isikuga, on isikul õigus saada Kaitseliidu koosseisus kaasumise korral tasu, sest tal puudub kindel töö- või teenistussuhe ja sellest tulenev töötasu või palk. Tasu on õigus saada ka Kaitseliidu liikmetel, kes on palgata puhkusel või töötava.

Lisatava **lõike 8** järgi hüvitatakse Kaitseliidule liikmetele makstava tasuga seotud kulu kas kaasamist taotlenud valitsusasutuse eelarvest või Vabariigi Valitsuse reservist. Kaitseliit on avalik-õiguslik juriidiline isik, kelle eelarve moodustub omatulust ja riigi poolt tema ülesannete täitmiseks ettenähtud eraldatud riigieelarvelistest vahenditest. Kaitseliidul puudub ülesanne reageerida iseseisvalt riigi julgeolekut või avalikku korda ohustavatele sündmustele, mistõttu ei eraldata nende sündmuste ettevalmistamiseks Kaitseliidule riigieelarvest vahendeid. Kuna Kaitseliidu liikmel on õigus saada tasu Kaitseliidult väheneb selle võrra Kaitseliidu enda ülesannete tarbeks eraldatud rahaliste vahendite hulk. Seetõttu nähakse eelnõuga Kaitseliidule ette õigus saada välja makstud tasu ulatuses riigieelarvest täiendavat eraldist oma ülesannete täitmiseks. Riigieelarvelised vahendid eraldab kas kaasanud valitsusasutus oma eelarvest või tehakse eraldis valitsusasutuse ettepanekul Vabariigi Valitsuse reservist, arvestades riigieelarve seaduse § 58 sätestatut.

§ 4. KeTS muutmine

KeTS § 43 lõike 1 esimene lause sätestab selle, missuguses määras tuleb tasuda intressi, kui kalapüügiõiguse tasu maksja ei ole maksnud keskkonnatasu seadusega sätestatud tähtpäevaks. KeTS järgi tuleb tasuda intressi 0,06 protsenti päevas. Kuna rahalistelt kohustustelt intressi arvestamise meetodika peaks olema võimalikult ühtlane, kui erisusteks ei ole mõjusaid asjaolusid, viiakse keskkonnatasude seaduse kooskõlla MKSis tehtavate muudatustega. Regulatsiooni ühtsuse huvides jäetakse KeTSis edaspidi viitamata konkreetsele intressimäärale ning luuakse selle asemel vahetu seos MKSis sätestatud intressimääraga. Samamoodi lahendatakse keskkonnatasu kohustuse ajatamise regulatsioon. KeTS § 43 lõikes 2 luuakse seos vastava MKS regulatsiooniga.

§ 5. KoPS muutmine

Paragrahvi 67¹ pealkirja muutmine. Eelmise kriisi ajal kasutatud maksete peatamise paragrahvi pealkirja täpsustatakse, et oleks selge, et tegemist on erikorraga, mis kehtis aastatel 2009–2011.

Paragrahv 67³. Seadust täiendatakse uue paragrahviga, milles kehtestatakse erisused makse tasumises 2020. aasta 1. detsembrist kuni 2021. aasta 31. augustini.

Seoses riigipoolsete maksete (4%) peatamisega antakse lõikega 1 kohustatud isikutele 2020. aasta oktoobris võimalus valida, kas loobuda alates 1. detsembrist ka oma 2% osa maksmisest. Selleks tuleb esitada kontohaldurile või pensioni registri pidajale avaldus maksete mitte tegemiseks.

Lõikes 2 on reguleeritud avaldusel esitatavaid andmeid (isiku nimi ja isikukood, allkiri ja avalduse esitamise kuupäev) ja selle esitamist. Kohalduvad tavapärased teise samba avalduste esitamisel rakenduvad reeglid. Olulisim on siin asjaolu, et esitatud avaldust tagasi võtta ei saa (KoPS § 16 lg 8). Nagu ka teiste avalduste puhul, annab maksete mitte tegemise avalduse vormi ette registripidaja.

Lõikes 3 sätestataksegi, et avalduse esitanud isik 2020. aasta 1. detsembrist kuni 2021. aasta 31. augustini makset (2%) ei tee. Sama kehtib lõike 4 kohaselt ettevõtlustulu lihtsustatud maksustamise seaduse kohaselt ettevõtluskontole laekunud summade puhul ja lõike 5 kohaselt füüsilisest isikust ettevõtjate puhul. Viimase puhul tuleb arvestada, et maksustamisperioodi on kalendriaasta põhine, mistõttu arvestatakse siis ka teise samba makset (2%) proportsionaalselt aasta tulult. Täpsemalt ei tasu füüsilisest isikust ettevõtja oma 1/12-lt 2020. aastal ja 2/3-lt 2021. aastal saadud tulult makset (2%).

Eeldades, et Riigikogu poolt vastuvõetud teise samba reform jõustub planeeritud viisil, avanevad jaanuaris 2021 inimestele teises sambas mitmed uued võimalused ning nad saavad ise hakata tegema otsuseid, kas ja kuidas teises sambas raha koguda. Jaanuaris 2021 saavad teise sambaga liitunud inimesed esitama hakata avaldusi raha väljavõtmiseks. Esimesed väljamaksed tehakse 2021. aasta septembris.

Kui üldiselt on eelnõus ettenähtud kompensatsioonimehhanism kirjeldatud sotsiaalmaksuseaduses, siis lõikes 6 on sätestatud selle üks väga spetsiifiline erijuht. Nimelt on arvestatud, et osa inimesi jõuavad enne teise samba kõrgemate maksete rakendumist 2023. aastal teisest sambast lahkuda (võtavad oma raha välja). Neile inimestele makstakse lõike 6 kohaselt siis teise sambasse kogutud raha väljamaksmisel juurde riigi poolt kompensatsiooni. Kompenseeritav summa arvutatakse perioodil 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini tehtud maksete (2%) alusel, korrutades tehtud maksete summa kahega. Valitud summa markeerib teise samba sissemakset, mida normaalsetes oludes oleks tehtud muidu sotsiaalmaksu arvelt (4%). Pensionikogujate võrdseks kohtlemiseks vähendatakse selle võrra ka kõnealuste isikute kohta arvestatud isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmist suurust ehk nende esimese samba pensioniõigusi. Väljamakse puhul, mille tegemisel rakendub riigi poolt kompensatsiooni maksmine, on silmas peetud sambast lahkumist koos rahaga, mitte tavapäraseid makseid teise samba pensionäridele või surnud pensionikoguja pärijatele. Seda eriskeemi kasutatakse aastatel 2021 ja 2022, so enne tavapärase, sotsiaalmaksuseaduses ettenähtud kompensatsioonimehhanismi käivitumist. Lõikes 6 sätestatud kompensatsiooni skeem rakendub kohustatud isikutele, kes on sündinud 1963. aastal või hiljem. Varem sündinud kohustatud isikud, kas teevad kogu perioodil makseid tavapärase määras 2%+4% või peatavad need detsembrist 2020, mistõttu puudub siinkohal maksete tegemise kompenseerimise vajadus.

§ 6. KMS muutmine

KMS § 15 lõike 2 punktid 1 ja 3

Muudatuse eesmärk on laiendada paberraamatutele ja õppekirjandusele kehtivat vähendatud käibemaksumäära 9% ka muudel füüsilistel kandjatel ja elektrooniliselt edastatud raamatutele ja õppekirjandusele. Samuti laiendatakse vähendatud käibemaksumäära ka elektrooniliselt kättesaadavale ajakirjandusväljaandele (välja arvatud peamiselt reklaami või erakuulutusi avaldavale või peamiselt erootilise, pornograafilise või video- või muusikasisuga väljaandele). Muul füüsilisel kandjal olevale väljaandele või elektroonilisele väljaandele kohaldub vähendatud käibemaksumäär, kui see väljaanne on trükitava väljaande analoog ning ei erine trükitavast väljaandest muul moel kui mõne elemendi poolest, mis on omased sellele formaadile, näiteks otsingumootori ja järjehoidmise kasutusvõimalus. Kui elektrooniline väljaanne, näiteks CD-plaadil või USB mäluseadel, sisaldab funktsioone, mida ei ole väljaande trükiversioonis või mida võib pidada täiendavateks elementideks, siis kohaldub käibemaksu standardmäär. Muudatuse eesmärk ei ole anda e-väljaannetele eelist paberväljaannete ees, vaid ühetaoliselt maksustada väljaandeid, mis erinevad üksnes selle avaldamise vormi poolest. Seega maksustamise mõttes võrdne kohtlemine saab olla tagatud siis, kui muul füüsilisel kandjal oleva väljaande ja elektroonilise väljaande maksustamine ei erine paberkandjal väljaantava väljaande maksustamisest.

§ 7. LLS muutmine

LLS § 16 lõike 3 muutmisega parandatakse viide tulumaksuseaduse §-le 19 ja täiendatakse seda lisaks lõikele 3 lõigetega 5–6. LLS-i 18.07.2009 jõustunud muudatuse kohaselt lisati seadusesse sätte, mille kohaselt loometegevusest saadava sissetuleku hulka ei arvata loovisikule laekuvat loometegevusest saadavat sissetulekut, mille suurus ei ületa poolt käesoleva seaduse § 18 lõikes 5 nimetatud loometoetuse suurusest kuus ja **tulumaksuseaduse § 19 lõikes 3** nimetatud tulumaksuga mittemaksustatavat tulu (LLS § 16 lg 3). Antud muudatuse seletuskirja⁵ kohaselt *peaks LLS kohaselt loovisikule loometoetuse maksmise katkestama, kui tal tekib loometegevusest sissetulek. Probleemiks on osutunud siinkohal erinevatest fondidest laekuvad stipendiumid ja laekumised, mis ei taga loovisikule tema toimetulekuks vajalikke vahendeid, kuid katkestavad loometoetuse maksmise. Näitena võib siin tuua Eesti Kultuurkapitalilt taotletud stipendiumid ja toetused, mis on loovisiku poolt taotletud enne loometoetuse taotlemist ja positiivse vastuse korral võivad laekuda loometoetuse maksmise ajal. Stipendium või toetus on aga reeglina taotletud konkreetse sihtotstarbega – näiteks teatud teoste loomiseks ja seda ei ole võimalik kasutada muu loometegevusest saadava sissetuleku puudumisel oma igapäevaste kulutuste katteks.*

Muudatuse väljatöötamise ajal ehk 2009. aastal asusid seaduse alusel makstavad stipendiumid, erinevad toetused, õppe- ja loominguliseks tööks antavad stipendiumid jne tulumaksuseaduse § 19 lõikes 3. Tulumaksuseaduse 1.01.2015. a jõustunud redaktsioonis on stipendiumid sätestatud tulumaksuseaduse § 19 lõigetes 5-6, kuid vastav täpsustus on LLS-s tegemata. Käesoleva muudatusega vastav viga parandatakse.

LLS § 20 täiendamine lõikega 4¹. Sellega muudatusega nähakse ette, et loomeliidul ei ole õigust katkestada loometoetuse maksmist või keelduda uute taotluste rahuldamisest, kui loomeliit ei ole eelmise aasta toetust täies ulatuses loometoetusteks kasutanud. See tähendab

⁵<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/5df81e98-d957-d84e-98e1-fa04124812fe/Loovisikute%20ja%20loomeliitude%20seaduse%20muutmise%20seadus>

seada, et kui loomeliidul on lõppenud loometoetuse vahendid selle eraldamise aastal, kuid tal on kasutamata eelmise aasta toetuse osa, siis peab loomeliit kasutama ka neid vahendeid loometoetuse maksmiseks. LLS lubab maksta loovisikutele stipendiumi vahenditest, mis on jäänud loomeliidul eelmise aasta arvelt. Seaduse alusel eraldatava toetuse esmane eesmärk on loometoetuste tagamine vabakutselistele loovisikutele. Selguse huvides on täiendatud stipendiumite maksmise õigust selliselt, et loomeliit peab esmalt täitama vajaduse loometoetustele ning seda vajadusel ka eelmise aasta toetuse jäägi arvelt. Nimetud säte ei ole seotud ainult eriolukorrast tingitud vajadusega, vaid korrastab loometoetusteks eraldatud vahendite kasutamist üldiselt.

LLS täiendamine §-ga 23¹. Seadusesse lisatakse sätted, mis puudutavad tänast eriolukorda ja on ajutise iseloomuga.

Selle lõikes 1 sätestatakse, et eriolukorra ajal ja selle lõpetamisest 180 päeva jooksul ei kasuta loomeliit eraldatud loomeliidu toetust loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppeks antavateks stipendiumideks. LLS § 12 lg 3 p 2 kohaselt võib loomeliit kasutada toetust lisaks loometoetuse maksmisele ka loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppeks antavateks stipendiumideks. Loovisikute loometegevuseks ning sellega seotud täiendusõppeks antavateks stipendiumideks võib loomeliit toetust kasutada toetuse eraldamise aastale järgneval aastal. Seda juhul, kui toetust ei ole kasutatud täies ulatuses loometoetuste maksmiseks vabakutselistele loovisikutele (LLS § 12 lg 5). Eriolukorra ja sellele vahetult järgneval ajal on ette näha, et kasvab järsult toetusvajadus ning selles kontekstis tuleb kõik seadusest tulenevad vahendid suunata eelkõige loometoetuste maksmiseks. Loometegevust ja sellega seotud täiendõpet saab sel perioodil toetuste jagamisel rohkem silmas pidada Eesti Kultuurkapital.

Sättega jäetakse võimalus loomeliidu põhjendatud taotluse alusel anda Kultuuriministeeriumil luba kasutada loomeliidu toetust stipendiumideks ka eriolukorra ajal ja selle lõpetamisest kuue kuu jooksul. Selline erisus on vajalik, kuna loomeliidu loomevaldkonna eripärast tingitult ei pruugi liidu liikmetel olla nii suurt vajadust loometoetuste järele, kuid ilmnedavad võivad muud loometegevusega seotud kohustused, milleks stipendiumid võivad olla vajalik ja põhjendatud lahendus.

Lõikes 2 sätestatakse, et loometoetuse taotlemisel eriolukorra ajal ja selle lõpetamisest 180 päeva jooksul ei kohaldata loovisiku suhtes LLS § 18 lõike 7 teises lauses sätestatud nõuet. Viidatud sätte kohaselt peab vabakutselise loovisiku toetuse korduvaks taotlemiseks eelmise toetuse maksmise ajavahemiku lõppemisest olema möödunud vähemalt kaks aastat. Loovisikute ja loomeliitude ettepanekul leevendatakse seda nõuet eriolukorra ja sellele vahetult järgneval ajal. Leevendus loob võimaluse, et kriisi tingimustes on loometoetus kättesaadav ka nendele kõige haavatavamatele sihtrühmadele, kes äsja toetust vajanud ning ilmselt ei ole veel suutnud majanduslikult kohaneda.

Lõikes 3 sätestatakse, et eriolukorra ajal ja selle lõppemisest 180 päeva jooksul on vabakutselisel loovisikul loometoetust õigus saada ka juhul, kui ta on loometoetuse taotlemise eelnenud kuul saanud tulu võlaõigusliku lepingu alusel kuni ühe LLS § 18 lõikes 5 nimetatud loometoetuse suuruses, milleks on Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär ühes kuus. Tavatingimustes on loometoetuse saamise eelduseks, et taotleja ei ole saanud vähemalt loometaotluse taotlemisele eelneval kuul võlaõigusliku lepingu alusel tulu (LLS § 16 lg 2 p 3). Selle sättega antud piirangut leevendatakse. Eriolukord kuulutati välja märtsi keskpaigas, selleks ajaks oli toimunud rida etendusi ja kontserte, näitusi, mille autori- ja töötasud võivad laekuda teatud viibega. Eelnõuga soovitakse luua võimalus toetust taotleda kõigil, kelle jaoks

teatavast eelneva kuu sissetulekust hoolimata on ära jäänud suurem osa loometegevusega seotud tööst või teenistusest.

Lõikes 4 sätestatakse, et eriolukorra ajal ja selle lõppemisest 180 päeva jooksul ei arvata vabakutselise loovisiku sissetuleku hulka sissetulekut, mille suurus ei ületa ühte LLS § 18 lõikes 5 nimetatud loometoetuse suurust, milleks on Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäär ühes kuus. LLS § 16 lg 3 alusel ei arvata vabakutselise loovisiku loometegevusest saadava sissetuleku hulka loovisikule laekuvat loometegevusest saadavat sissetulekut, mille suurus ei ületa poolt loometoetust. Eriolukorrast lähtuva kriisi tingimustes ja selle leevendamiseks antakse eelnõuga toetust saavale loovisikule seaduse raamist avarama võimaluse teenida täiendavat tulu, seda kuni ühe miinimumpalga ulatuses kuus ning seda ei ole piiratud loometegevusega. See avardab loovisikute võimalusi ega karista täiendava teenistuse leidmist keerulistel aegadel.

Käesolevas lõikes sätestatud erisus ei puuduta tulumaksuseaduse § 19 lõigetes 3 ja 5–6 nimetatud tulumaksuga mittemaksustatavat tulu, see tähendab, et seda tulu ei arvestata endiselt loometoetusest saadava sissetuleku hulka.

Lõikes 5 sätestatakse, et LLS-i § 12 lõikes 7 sätestatud reservi võib eriolukorra ajal ja selle lõpetamisest 180 päeva jooksul suurendada riigieelarvest selleks eraldatud vahenditest. Selle sätte kohaselt võib kultuuriminister jätta reservi viis protsenti loomeliitudele riigieelarvest eraldatavast summast (LLS § 12 lg 1). Kuigi säte näeb ette kaalutusõiguse, siis reserv alati jäetakse. Reservi jäetud vahendeid kasutatakse vabakutselistele loovisikutele, kes ei kuulu ühtegi loomeliitu, loometoetuse maksmiseks LLS § 19 lõigetes 4 ja 5 sätestatud kohustuse täitmiseks. Kuna eriolukorrast lähtuvatest mõjudest vabakutseliste isikute majanduslikule toimetulekule on ette nähtav, et tavapäraest loomeliidule eraldatud vahenditest loometoetuste maksmiseks ei piisa, nähakse antud sättega ette võimalus rahastuse suurendamiseks. Samuti nähakse ette, et lisanduvaid vahendeid kasutatakse lisaks LLS § 19 lõigetes 4 ja 5 sätestatud kohustuste täitmisele loomeliitu kuuluvale vabakutselisele loovisikule loometoetuse maksmiseks juhul, kui loomeliidul on selleks vahendid lõppenud.

Lõikes 6 sätestatakse, et eriolukorral ajal ja selle lõpetamisest 180 päeva jooksul menetleb Kultuuriministeerium vabakutseliste loovisikute, kes ei kuulu ühtegi loomeliitu, loometoetuse taotlusi, kontrollib taotleja vastavust LLS-i nõuetele ning teeb otsuse toetuse määramise või mittemääramise kohta. Toetuse väljamaksed loovisikule teeb jätkuvalt loomeliit. Võib eeldada, et loomeliitude töökoormus liikmete loometoetuste taotluste menetlemisel kasvab hüppeliselt. Samuti võib eeldada loomeliitu mittekuuluvate loovisikute loometoetuste arvu kasvu. Tavaolukorras menetles ka loomeliitu mittekuuluvate loovisikute taotlusi loomeliit. Kuna loomeliitude ressursside kasvatamine kasvavate taotluste menetlemiseks ei ole mõeldav, nähakse ette loomeliitu mittekuuluvate taotlejate taotluste menetlemine Kultuuriministeeriumis, kus on võimalused töö ümberkorraldamiseks suuremad.

Lõikes 7 sätestatakse, et juhul, kui eriolukorra ajal ja selle lõppemisest 180 päeva jooksul loomeliidule loometoetuse maksmiseks eraldatud vahendid lõpevad, makstakse loometoetust vahenditest, mille eraldab Kultuuriministeerium loomeliidule sihtotstarbeliselt loomeliidu taotlusel. See tähendab kõiki loomeliidule toetuse maksmiseks eraldatud vahendeid, ka eelmise aasta toetuse jääki. See lõige on seotud selle paragrahvi lõikega 5, mis näeb ette võimaluse erandkorras loometoetusteks eraldatud vahendite suurendamise. Vahendite lõppemisel pöördub loomeliit Kultuuriministeeriumi poole ning edaspidi eraldab kõigi selle loomeliidu liikmete loovisiku toetuse taotluste rahuldamiseks vahendid loomeliidule vajaduspõhiselt ministeerium.

Lõikes 8 sätestatakse, et Kultuuriministeriumil on õigus keelduda eelmises lõigus kirjeldatud taotluse rahuldamisest või rahuldada see osaliselt, kui riigieelarvest eraldatud vahendid on lõppenud või vahenditest ei piisa taotluse täielikuks rahuldamiseks. Säte reguleerib olukorda, kui erandkorras lisatud vahendid saavad otsa. Sel juhul ei ole võimalik loometoetusi maksta ning loomeliit peab sellest keelduma LLS-i § 20 lõike 4 alusel.

§ 8. MKS muutmine

MKS § 29 punkti 28 muudatus seondub LLS muudatustega ning seda täiendatakse selliselt, et võimaldada maksuhalduril avaldada maksusadalust sisaldavat teavet loovisiku saadud tulu kontrollimiseks seoses vabakutselise loovisiku loometoetuse määramisega lisaks loomeliidule ka Kultuuriministeriumile. Kultuuriministeriumil on see vajalik LLS muudatusest lähtuva ülesande täitmiseks, milleks on loomeliitu mittekuuluvale loovisikule loometoetuse määramine (LLS § 19¹ lg 6). Selleks on vajalik saada maksuhaldurilt teavet, kas loometoetust taotleva isiku peal on tasutud makse arvestusega üks kuu enne toetuse taotluse esitamist. Teave on vajalik, et teha kindlaks, kas taotleja vastab LLS § 16 lõikes 2 sätestatud nõuetele. Lisaks on ministeriumile see vajalik haldusjärelevalve ülesande täitmiseks loomeliitude üle (LLS § 21), et kontrollida loometoetuse määramise õiguspärasust loomeliidu poolt.

MKSi täiendamine §-ga 168¹⁴ – intressi arvestamise ja selle tasumise peatamine ning maksuandmete avaldamise peatamine

MKS § 115 kohaselt on maksukohustuslane kohustatud arvestama ja tasuma tähtpäevaks tasumata maksusummalt intressi. Maksu- ja Tolliamet (edaspidi *MTA*) määrab⁶ tasumisele kuuluva intressisumma juhul, kui maksukohustuslane ei ole tasunud intressi vastavalt MKS § 115 lõikes 1, 1¹ või 2 sätestatule, esitades selleks intressinõude. Intressi arvestamise ja tasumise kohustuse peatamine kehtib MKS § 115 lõike 5 kohaselt ka juhul, kui maksukohustuslane on jätnud avansilised maksed tasumata seadusega sätestatud tähtpäevaks, kuna neile kohaldatakse MKS § 115 lõikes 1 sätestatut.

Eelnõu kohaselt täiendatakse maksukorralduse seadust §-ga 168¹⁴, millega peatatakse määruse § 2 lõikes 3 sätestatud intressi arvestusse kandmise ja selle tasumise kohustuse kohaldamine Vabariigi Valitsuse poolt välja kuulutatud eriolukorra tõttu 2020. aasta 1. märtsist alates.

Tegemist on maksukohustuslastele mõeldud abinõuga, mille eesmärk leevendada ja ületada eriolukorrast tingitud majandusraskuseid ning anda ettevõtjatele viivitamatult kindlus, et ajutiste makseraskuste korral on riik valmis pakkuma täiendavaid toetusmeetmeid.

Eelnõu mõjul ei ole juriidilistel ega füüsilistel isikutel kohustust koostada intressiarvestuse kandeid ega tasuda maksuintressi alates 2020. aasta 1. märtsist kuni eriolukorra lõppemiseni 2020. aasta 1. mail või kuni selle lõpetamiseni Vabariigi Valitsuse poolt pikendatud tähtajal. Praktikas tähendab see seda, et isikutele ei arvestata maksuhalduri poolt sellel perioodil e-maksuametis intresse ning neil ei ole seega kohustust koostada e-maksuametis intressiarvestust, mida tasuda. Meede puudutab nii varem tekkinud maksuvõlgadelt intressi arvestamist ja

---

⁶ Siiski on maksuhaldur loonud kliendile mugavuse ning arvestab isiku maksuarvestuses „arvestuslikku intressi“, mida kuvatakse isikule e-MTAs. Arvestuslik intress on seadusega sätestatud tähtpäevaks tasumata maksusummadelt arvestatud intress, mille kohta pole maksukohustuslasele intressinõuet koostatud. Arvestusliku intressi all on näha detailne intresside arvutuskäik. Arvestuslik intress ei kajastu finantsarvestuses. Kui klient soovib vabatahtlikult arvestuslikku intressi tasuda, siis koostab ta endale e-MTAs „kliendi intressiarvestuse“. Kui isik ei soovi ise vabatahtlikult intressi tasuda, siis teeb maksuhaldur intressinõude.

tasumist, kui ka alates 1. märtsist tekkinud maksuvõlgadelt intressi arvestamist. Muudatuse mõjul peatatakse intresside tasumine ka ajatatud maksuvõla puhul.

MKSis käsitletav intress kujutab endast üheaegselt nii intressi kui ka viivist, tagades nii riigi varaliste huvide kaitsmise kui ka maksumaksja või maksu kinnipidaja motiveerimise oma kohustusi tähtajaks täitma. Selleks, et meede oleks mõjus, on intressi määra suurusks kehtestatud MKS § 117 lõike 1 kohaselt 0,06 protsenti päevas. Majanduslikult koormav meede ei ole tõsise majandussurutise ajal sobiv abinõu kohustuste täitmise tagamiseks ning suure tõenäosusega süvendab eriolukorra põhjustatud majandusraskuseid veelgi.

Kõnealune muudatus ei mõjuta maksudeklaratsioonide esitamise kohustust ega maksude maksmise kohustust. Muudatuse skoop piirdub vaid intresside arvestusse kandmise ja tasumise kohustuse peatamisega kitsalt eriolukorra tõttu. Tuleb panna tähele, et muudatus mitte ei lõpeta, vaid peatab intressi arvestamise ja tasumise kohustuse Vabariigi Valitsuse poolt välja kuulutatud eriolukorra tõttu. Järgmisel päeval peale eriolukorra lõpetamist taastub tavapärane intressiarvestuse kord, st nt eriolukorra ajal tekkinud maksuvõlg ei ole täiesti intressikohustusest vabastatud, see on seda ainult eriolukorra ajal.

Maksuhalduri hinnangul ei ole põhjust eeldada, et muudatus eviks negatiivset mõju üldisele maksukuulekusele – maksukohustuslased on endiselt huvitatud oma jooksvate kohustuste (sh maksuarvestuse) täitmisest niivõrd kuivõrd see on nende jaoks võimalik.

Muudatus on üks osa tervikust maksumeetmete paketist maksumaksjate majandusliku olukorra stabiliseerimiseks eriolukorra ajal. Maksu- ja Tolliametil on kasutada lisaks maksukorralduse seadusest tulenevalt piisav meetmete valik ning avar kaalutusruum majanduskeskkonna toetamiseks vajalikel erijuhtumitel. Muuhulgas maksuandmete avaldamata jätmise kriisolutukorras, kus andmed on moonutatud eriolukorrast tingitud asjaoludel.

Meede on kavandatud kehtima kuni eriolukorra lõpetamiseni. Eelnõu tekstis ei ole viidatud vahetult Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 2020. a korraldusele nr 76 „Eriolutukorra väljakuulutamise Eesti Vabariigi haldusterritooriumil“, millega kehtestati eriolukord kuni 1. maini, kuna tänase teadmise juures ei ole võimalik ette aimata, kas eriolukorda on tegelikult võimalik sellest ajast lõpetatuks pidada. Ei saa välistada vajadust eriolukorda pikendada. Eelnõuga ettenähtav meede peaks siiski kehtima vähemalt kogu eriolukorra kestel, st ka selle pikendamise korral. Sellest tulenevalt on viidatud täna kehtivale eriolukorrale Vabariigi Valitsuse korralduse andmise aluseks olevate õigusnormide kaudu.

Juhul, kui maksumaksja makseraskused peale eriolukorda jätkuvad, on tal võimalik taotleda täiendavate leevendusmeetmete kohaldamist, sh maksuvõla kustutamist MKS § 114 lõike 3 kohaselt, kui selle sissenõudmine oleks maksumaksjast sõltumatute asjaolude tõttu ebaõiglane või ebaproportsionaalne.

Alternatiivina intresside arvestamise ja tasumise peatamisele kaaluti ka laiaulatuslikku intresside (ja maksuvõlgade) kustutamist MKS § 114 lõike 3 kohaselt, kuid meetme kohaldamise ulatusliku ressursimahu tõttu otsustati kiirema ja lihtsama meetme kasuks.

Koroonaviiruse kiire levik on põhjustanud vajaduse sulgeda paljude ettevõtete tegevuse. See on drastiliselt moonutanud ettevõtete maksukuulekuse indikaatoreid. Seetõttu antakse MTA-le kuni kahe kuu möödumiseni eriolukorra lõppemisest õigus peatada MKS § 27 lõigetes 3, 5 ja 6 nimetatud andmete avaldamine. Andmete avaldamata jätmise ei puuduta riigihanke menetluses vajamineva teabe jagamist riigihangete seaduse kohaselt.

Koroonaviiruse levik ja selle peatamiseks võetud meetmed on seadnud ettevõtjad neist mitte olenevatel põhjustel majanduslikult äärmiselt keerulisse olukorda. Sellest tulenevalt ei ole kohane jagada eriolukorra ajal MTA veebis andmeid ettevõtjate tasutud maksude kohta ega nende juures tööd tegevate isikute arvu kohta. Kriis mõjutab erinevaid ettevõtjaid erinevalt ning maksuandmete avaldamine ei anna adekvaatset pilti ettevõtjate maksukuulekuse kohta.

Eeltoodust tulenevalt on peatanud MTA võlapäringud kriisiaegse perioodi kohta ning põhjendatud on peatada ka järgmiste andmete avaldamine:

1. Maksukohustuslase kvartali jooksul tasutud maksusummad:

- 1) kõikide riiklike maksude summa kassapõhiselt;
- 2) sotsiaalmaksu, residendist füüsilise isiku tulult kinnipeetud tulumaksu ning kohustusliku kogumispensioni maksete ja töötuskindlustusmaksete summa kassapõhiselt (MKS § 27 lõige 3).

2. Käibemaksukohustuslase kvartali jooksul deklareeritud käibemaksuseaduse § 15 lõigetes 1–4 sätestatud määraga maksustatavate toimingute ja tehingute käibe kogusumma (MKS § 27 lõige 5).

3. Töötamise registrisse kantud tööd võimaldava isiku juures tööd tegevate isikute arv, millest on maha arvatud nende isikute arv, kelle töötamine on käesoleva seaduse § 25¹ lõike 3 punkti 5 tähenduses peatatud (MKS § 27 lõige 6).

MKS § 27 lõige 1 sätestab rea andmeid, mida maksuhaldur võib maksukohustuslase nõusoleku ja teadmisetähtsuse avaldada igapähele. Sellele normile rakendussätet eelnõuga ei planeerita, kuna selle sõnastus võimaldab MTA-l põhjendatud juhul ka andmed avaldamata jätta. Andmeid peab MTA avaldama juhul, kui seadus sätestab isiku või asutuse õiguse andmeid saada – eelkõige MKS § 29 kirjeldatud juhtudel.

Andmete avaliku kuvamise lõpetamine ei tähenda, et riigihangetel võiks edaspidi osaleda ajatamata maksuvõlgadega pakkujad või et tegevuslubasid (autoveoseadus) võiksid samuti saada ajatamata maksuvõlgadega vedajad. Neid päringuid on jätkuvalt võimalik teha ja need andmed ka MTA väljastab. Kui eriseadustega ei ole maksuvõlg teatavate asjade puhul lubatud, siis seda andmete avaliku kuvamist lõpetades ei muudeta.

Seega jätkab MTA maksuandmete avaldamist MKS § 29 sätestatud alustel asutustele ja organisatsioonidele, kes vajavad andmeid oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisel, kui ülesannete täitmine ei ole eriolukorrast tingitult peatatud või muudetud.

Andmete avaldamise peatamise vajadus kestab eeldatavalt kauem, kui ametlikult välja kuulutatud eriolukord, mistõttu selle muudatuse mõju on kahe kuu võrra pikem kui intresside arvestamise peatumisel.

MKSi täiendamine §-ga 168¹⁵ – maksuandmete avaldamine

Vabariigi Valitsus on eriolukorrast tingitud majanduskahjude leevendamiseks välja töötamas abipaketti koroonaviiruse levikust mõjutatud ettevõtjate ja inimeste jaoks. Sellega seoses tekib asutustel, kes hakkavad hätta sattunud ettevõtjatele ja inimestele toetusraha jagama, vajadus saada MTA-lt maksusaladust sisaldavaid andmeid. Sellisteks andmeteks võivad näiteks olla töötamise registrist ettevõtja käibe- ja tööjõukuludeandmed jms. Hetkel ei ole teada detailne andmete loetelu, mida puudutatud asutustel võib olla vaja abipaketi realiseerimiseks, ega ka

konkreetsed organisatsioone, ettevõtteid või asutusi, kes võiksid MTA-lt andmeid küsida, kuna abipakett on veel kokkupanemisel.

MKS täiendamine §-ga 168¹⁶ – intressimäära vähendamine eriolukorra lõppemisest kuni 2021. aasta 31. detsembrini

Intressi arvestamise ja selle tasumise peatamine koroonaviirusest tingitud kriisi tippajal aitab suuremate majandusraskustega toimetulekul, kuid ettevõtjad vajavad kriisist välja tulemiseks pikemaajalisi meetmeid ettevõtete majandusliku tervise taastamisel. Sellest tulenevalt vähendatakse eriolukorra lõppemisest kuni 2021. aasta 31. detsembrini üldise maksuintressi määra 0,06 protsendilt 0,03 protsendini päevas.

Intressimäära sätestab MKS § 117 ühtse nii maksumaksjale kui ka maksuhaldurile. MKS järgi on intressi määr 0,06 protsenti päevas. Juriidiliste ja füüsiliste isikute suhtes kehtib sama intressi määr.

MKS § 115 kohustab maksukohustuslast arvestama ja tasuma riigile intressi, kui:

- 1) maksukohustuslane on jätnud maksusumma tähtpäevaks tasumata (lõige 1);
- 2) maksukohustuslase taotlusel on talle tagastatud suurem summa, kui tal oli õigus saada (lõige 2);
- 3) maksukohustuslase taotlusel on tema teiste kohustuste katteks kantud suurem summa, kui tal oli õigus (lõige 2);
- 4) maksukohustuslane on jätnud avansilised maksed seadusega sätestatud tähtpäevaks tasumata (lõige 5).

MKS § 116 kohustab maksuhaldurit arvestama ja tasuma maksukohustuslasele intressi, kui:

- 1) maksuhalduri haldusakti alusel on maksukohustuslane tasunud või temalt on sisse nõutud või tema tagastusnõudega on tasaarvestatud suurem summa;
- 2) maksuhaldur ei ole täitnud maksukohustuslase tagastusnõuet seadusega sätestatud tähtaja jooksul.

Muudatusega vähendatakse tasumisele kuuluva intressi määra poole võrra, 0,03 protsendini päevas.

Intressimäära arvestust illustreerib järgmine näide. Isikul tekkis maksuvõlg 20. jaanuaril 2020. a. Järgmisest päevast ehk 21. jaanuarist arvestatakse võlalt intressi määraga 0,06 protsenti päevas kuni 29. veebruarini 2020. a. Alates 1. märtsist peatub intressi arvestamine, st intressiks on sisuliselt 0 protsenti päevas. Peale eriolukorra lõppemist kuni 2021. aasta 31. detsembrini arvestatakse intressi edasi vähendatud määraga 0,03 protsenti päevas.

MKS on tinglikult üldseaduseks ka KoMS suhtes, sätestades § 1 lõikes 4, et käesolevas seaduses sätestatud kohaldatakse kohalikele maksudele niivõrd, kuivõrd kohalike maksude seaduses ei ole sätestatud teisiti.

MKS § 117 lõikes 1 intressi määra muutmine mõjutab KoMS kohast intressi arvestust. KoMS sätestab kohalikud maksud ning nende kehtestamise korra kohaliku omavalitsuse üksuse volikogu määrusega. Seaduse § 15 sätestab vastutuse volikogu määruse rikkumise eest. Lõike 1 kohaselt arvutatakse kehtestatud tähtajast hiljem omavalitsuse eelarvesse tasutud kohaliku maksu summalt ja maksumaksja poolt maksuhalduri kasuks enammakstud summalt intressi MKSis sätestatud korras.

Eeltoodust nähtub, et muutes intressi määra MKS-s muutub automaatselt intressi määr ka kohalike maksude tasumisel tekkinud maksuvõla puhul. Sama puudutab intressi arvestamise ja tasumise peatamist MKS §-ga 168¹⁴.

MKS täiendamine §-ga 168¹⁷ – intressi vähendamise või sellest vabastamise võimalus maksuvõla ajatamisel 2020. aasta 1. maist kuni 2021. aasta 31. detsembrini

Teiseks täiendavaks pikemaajaliseks meetmeks, mis aitab ettevõtjatel majandusraskused ületada, on maksuhalduri õigus vähendada maksuvõla tasumise ajatamisel intressimäära. Muudatusega suurendatakse selleks maksuhalduri kaalutlusruumi, võimaldades põhjendatud juhul vähendada intressi määra oluliselt rohkem või vabastada isik maksuvõla tasumisel intressist.

Maksukohustuslastel on makseraskustesse sattudes õigus taotleda maksuvõla tasumise ajatamist. Ajatamine on võimalik, kui maksukohustuslase senine maksekäitumine on olnud hea ning maksuhalduri hinnangul võimaldab maksuvõla ajatamine ületada ajutised makseraskused. Ajatamise korral on maksuhalduril kehtiva MKS § 117 lõike 2 kohaselt õigus vähendada ajatatud maksuvõla intressi määra kuni 50 protsenti ajatamise otsuse vastuvõtmise päevast arvates.

Muudatus puudutab ka kehtivaid maksuvõla tasumise ajagraafikuid ning isikud võivad esitada alates 1. maist MTA-le põhjendatud juhul taotluse vähendada graafikujärgset intressimäära. Maksuhaldur otsustab intressi vähendamise määra iga ettevõtja või isiku ja tema maksuraskuste üksikasjadest lähtuvalt kaalutlusõiguse alusel.

§ 9 PISTS

PISTS 1. peatüki täiendamine §-ga 5¹.

Seadust täiendatakse sättega, mis annab Sotsiaalkindlustusametile võimaluse hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal pikendada isiku puude raskusastme kestvuse tähtaega kuni nendest olukordadest tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni. Puude raskusastme kestvuse tähtaega saab pikendada üksnes juhul, kui erakorralisest olukorrast tulenevalt ei ole puude raskusastme kestuse pikendamine objektiivsetel põhjustel võimalik või on oluliselt takistatud. Selliseks takistuseks võib olla näiteks tervishoiusüsteemi plaanilise tegevuse peatumine, mistõttu ei ole inimestel võimalik arsti külastada ning seeläbi puuduvad puude määramiseks vajalikud alusandmed.

Puude raskusaste tuvastatakse kindlaks perioodiks. Näiteks võib lühiajaline toimetuleku piirang olla puue 6 kuuks või 1 aastaks. Lastel tuvastatakse puude raskusaste maksimaalselt 3 aastaks, tööealistel ja vanaduspensioniealistel isikutel kuni 5 aastaks. Kui tuvastatud puude raskusastme periood saab läbi ja isik soovib uuesti puude raskusastme tuvastamist, siis tuleb isikul esitada uus taotlus. Hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib juhtuda, et riik kehtestab erinevaid piiranguid (nt liikumiskiirang). Puude raskusastme kehtivuse pikendamise võimaluse korral ei pea isik hakkama nimetatud erakorralistes olukordades taotlema korduvat puude raskusastme tuvastamist ning vastavaid teenuseid ja toetusi osutatakse ja makstakse isikule edasi kuni nimetatud erakorralistest olukordadest tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni.

Pikendamine toimub kooskõlas valdkonna eest vastutava ministri ettepanekuga. Kuigi pikendamise vajadus ilmneb esmasena rakendusametisena Sotsiaalkindlustusametil, peab

olema tagatud sarnaste juhtumite käsitlemine ühtemoodi (töövõime kestuse, töövõimetuse ekspertiisi otsuse ja puude kestuse pikendamine). Seetõttu seotakse seaduse tasandil pikendamise võimalus ära valdkonna eest vastutava ministri ettepanekuga.

Pikendamise vajaduse ilmnemisel on rakendusasutus kohustatud sellest valdkonna eest vastutavat ministrit, selgitades ja põhjendades pikendamise vajadust. Valdkonna eest vastutav minister kontrollib asjaolusid, koondab kõigi asjakohaste rakendusasutuste teabe (puude raskusastme tuvastamisel ja püsiva töövõimetusega inimeste puhul Sotsiaalkindlustusameti ning töövõime hindamisel Töötukassa info) ning teeb objektiivsete põhjenduste olemasolul asjakohastele asutustele ettepaneku sarnaste juhtumite osas ühtsetel alustel pikendamise kohta. Asutus peab pikendamise korral lähtuma valdkonna eest vastutava ministri ettepanekust.

§ 10. RaKS muutmine

RaKS täiendamine §-ga 89²

Kavandatud sättega loetakse kindlustatud isikuks RaKS-i § 5 lõike 2 punktides 4–5¹ nimetatud kindlustatud isikud, kelle eest ei maksta eriolukorra ajal sotsiaalmaksu RaKS-is sätestatud sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses. Muudatuse eesmärk on tagada, et RaKS § 5 lõike 2 punktides 4–5¹ alusel kindlustuskaitset omavate isikute kindlustuskaitse eriolukorra ajal ei katkeks. Muudatus on seotud Rahandusministeeriumi poolt ette valmistatud SMS muutmise seaduse eelnõuga, millise muudatused puudutavad SMS-iga kehtestatud nõuet tasuta sotsiaalmaksu iga aktiivselt tegutseva isiku eest vähemalt seaduses sätestatud kuumääralt. Sätet rakendatakse kõigi kindlustatud isikute suhtes, kellel oli kindlustuskaitse eriolukorra väljakuulutamise päeva seisuga. Meede on vajalik, et isikule oleks tagatud vajaliku tervishoiuteenuse, meditsiiniseadme ja ravimite kättesaadavus ja ajutise töövõimetuse hüvitiste saamine ka eriolukorras. Kavandatud sätte teine lause selgitab, et isikute kindlustuskaitse ei peatu RaKS § 8 lõike 3 kohaselt ning kindlustuskaitse kestab kuni eriolukorra lõppemise kuule ülejäreneva kuu 10. kuupäevani (k.a). Kindlustuskaitse kestuse sätestamisel on arvestatud asjaoluga, et eriolukorra ajal võib RaKS-i § 5 lõike 2 punktides 4–5¹ nimetatud kindlustatud isikutele väljamakstavalt tasuta arvestatud sotsiaalmaks olla väiksem sotsiaalmaksu miinimumkohustusest. Muudatuse kohaselt peab eriolukorrale järeneva kuu eest nende isikute kindlustuskaitse jätkumiseks sotsiaalmaksu miinimumkohustuses deklareerima või sotsiaalmaksu laekuma eriolukorrale ülejäreneva kuu 10. kuupäevaks. Muudatus on kooskõlas ka sotsiaalmaksuseaduse muudatusega, mille kohaselt ei ole töötaja, ametniku ja füüsilisest isikust ettevõtja tegevuses osaleva abikaasa eest kohustust tasuta sotsiaalmaksu kuumääralt 2020. aasta märtsis, aprillis ja mais.

§ 11. RES muutmine

RES § 25¹ lõike 3 sissejuhatavat lauseosa täiendaks sõnaga „üldjuhul“. See tähendab, et nõudeid eelarvestrateegiale järeneakse üldjuhul ehk tavaolukorras. Kui aga tegemist on sellise olukorraga, mil pole võimalik kogu loetletud sisu eelarvestrateegiale selliselt anda, näiteks eriolukorras, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, kuna sellist detailsust nagu nimetatud, pole kriisi ajal võimalik ette prognoosida, siis koostatakse eelarvestrateegia nii paljude andmete alusel, kui võimalik.

RES täiendatakse §-ga 37¹, milles sätestatakse Vabariigi Valitsuse poolt eelarvestrateegia kinnitamise ja riigieelarve eelnõu heaks kiitmise erisused juhul, kui on kehtestatud eriolukord, erakorraline seisukord või sõjaseisukord.

RES § 34¹ kohaselt kinnitab Vabariigi Valitsus eelarvestrateegia ja kiidab heaks riigieelarve hiljemalt kaheksa kuud enne järgmise eelarveaasta algust (Riigikogu korraliste valimiste aastal hiljemalt seitse kuud enne järgmise eelarveaasta algust).

Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal muutub majanduslik olukord riigis oluliselt, mistõttu riigieelarve eelnõu Riigikogule esitamise ajaks ei ole ka pool aastat varem koostatud rahandusproгноosid ega selle alusel koostatud eelarvestrateegia ega riigieelarve eelnõu enam adekvaatsed ning neid tuleks enne Riigikogule esitamist korduvalt ja suures mahus muuta. Kuna Vabariigi Valitsuse jaoks on Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 115 kehtestatud tingimus, millal Vabariigi Valitsus peab riigieelarve eelnõu Riigikogule esitama – hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust, siis on otstarbekas ka rahandusproгноos, eelarvestrateegia ja riigieelarve eelnõu koostada vahetult enne seda.

Enne eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra kehtestamist koostatud rahandusproгноosid või sellistes olukordades pikka aega ette tehtud rahandusproгноosid ei anna reaalselt pilti eelarvestrateegia ega riigieelarve koostamiseks. Järgmise eelarveaasta riigieelarve eelnõu tuleb koostada paindlikult, arvestades kujunenud majandus- ja sotsiaalset olukorda.

Antud muudatus puudutab vaid riigieelarve eelnõu koostamise ja heaks kiitmise menetlust Vabariigi Valitsuse tasandil. Riigikogu menetlust eelnõuga ei puudutata. Eelnõu on kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse §-ga 115, mille kohaselt Vabariigi Valitsus esitab riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust (st hiljemalt 1. oktoobriks).

RES § 59¹ täiendamine lõikega 2¹

Sättega tehakse erisus riigieelarve vahendite ülekandmises. Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lahendamiseks ja vastava olukorra tagajärgede leevendamiseks eraldatud vahendite kasutamise tähtaja pikendamise otsustab Vabariigi Valitsus või tema volitusel valdkonna eest vastutav minister.

Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lahendamiseks eraldatud vahendid on mõeldud eelnimetatud olukordade lahendamiseks ja tagajärgede leevendamiseks. Eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaolukorra lahendamine nõuab märkimisväärselt täiendavaid ressursse, teisalt väheneb sellel perioodil kriisi tõttu maksulaekumine. Seetõttu on põhjendatud tavaolukorrast erineva korralduse kehtestamine vastava olukorra lahendamiseks ja tagajärgede leevendamiseks ettenähtud vahendite kasutamisele. Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lõppemisel ja sotsiaalmajandusliku olukorra paranemisel ei pruugi olla enam vajalik kriisi leevenduseks planeeritud meetmeid täies mahus kohaldada. Sageli on kriisimeetmed juba seadusega kehtestatud ajutiselt ning vahendite ülekandmise probleemi ei teki. Samas selleks, et vältida kriisimeetmete ja selle mõju rakendamiseks eraldatud vahendite kasutamist nende ülejäämise korral mõnel teisel otstarbel, ei toimu ka nende vahendite lausüleandmist järgmisesse eelarveaastasse, vaid seda tehakse Vabariigi Valitsuse otsusel. Vabariigi Valitsus on pädev tasand vahendite ülekandmist otsustama, kuna kriisireguleerimine on täitevvõimu pädevuses ning selle lahendamise meetmetega ei ole seotud põhiseaduslikud institutsioonid, kelle vahendeid ei ole vaja sellises olukorras üle kanda. Vabariigi Valitsus võib volitada ülekandmise otsust tegema ka valdkonna eest vastutava ministri, antud juhul rahandusministri. Volituse andmiseks on vaja täiendada Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2020. a määrust nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“.

Tulenevalt rahandusministri 16. detsembri 2015. a määruse nr 47 „Eelarveklassifikaator“ § 17 lõikest 1 luuakse arvestusobjektide kasutamiseks ühtsete põhimõtete alusel koodid. Sama paragrahvi lõike 2 alusel kodeerib kõik arvestusobjektid ja arvestusobjektide tasemed

Rahandusministeerium, v.a. lõikes 3 nimetatud. Sellest tulenevalt saab Rahandusministeerium otsustada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lahendamiseks eelarvega eraldatud vahendid tähistada spetsiifilise objektikoodiga, mis tagab nende eristatavuse kõikidest muudest riigieelarve vahenditest. Objektikood tuuakse ära vastavas eelarves.

RES § 69 täiendamine lõikega 2¹

Lõikesse 2¹ on tõstetud RES § 70 lõike 2 teise lause sisu, mida ka täpsustatakse. Selle kohaselt annab riigi võlakohustuste suurimast lubatud jäägist suuremas ulatuses riigile võlakohustuste võtmiseks oma otsusega loa Riigikogu, kes suurendab riigieelarvega määratud riigi võlakohustuste suurimat lubatud jääki. Ettepaneku jäägi suurendamiseks teeb Vabariigi Valitsus. Riigikogu ei otsusta ise, kas riigikassa võtab laenu või emiteerib võlakirju, vaid otsustab üksnes piirmäära suurendamise. Üleüldiselt on Riigikogul on võimalik muuta kehtestatud piirmäära kas lisaelarvega või eraldi otsusega, kui lisaelarvet pole vaja teha. Paindlikkus on vajalik eelkõige kriisiolukorras või riigi tingimuslike kohustuste realiseerumisel (nt riigigarantiid ja tagatised), et tagada kiire otsustusprotsess riigile uute võlakohustuste võtmiseks.

RES § 70 lõike 2 täiendamine 2. lausega

Riigi võlakohustuste juhtimine nõuab väga erinevate võlainstrumentide kasutamist, et tagada riigi rahavoo juhtimiseks vajalike vahendite olemasolu igal ajal. Rahandusministeeriumil peab olema valmisolek emiteerida nii lühi- kui pikaajalisi võlakirju või võtta laenu pankadest ja rahvusvahelistest finantsinstitutsioonidest (nt EIB, NIB, CEB), et tagada riigile soodsaimad tingimused või ka selleks, et tagada finantskriisi ajal riigile vajamineva finantseeringu olemasolu. Seetõttu tuleb juba eelnevalt ja oluliselt varem kui võlakohustuse reaalne vajadus tekib kehtestada võlakirjade emiteerimise programmdokumentatsioone ning sõlmida pankadega laenulepinguid ja krediidilimiidi lepinguid.

Sellest põhimõttest lähtuvalt on Rahandusministeerium juba kehtestanud T-billide (lühiajaliste võlakirjade) programmdokumentatsiooni summale 1 miljard eurot, kuigi jooksvalt on emiteeritud võlakirju keskmiselt 200 miljoni euro ulatuses. Lisaks on Rahandusministeerium sõlminud pankadega valmisolekulaene ja varasemalt sõlminud Euroopa Investeerimispannangaga suuremahulisi laene, mille väljavõtuperiood võib olla 2–3 aastat.

Käesoleva seaduse sätte muudatusega täpsustatakse riigile võlakohustuste võtmisega seotud nõudeid, et tagada selgus RES § 69 lõikes 2 nimetatud riigi võlakohustuste piirmäära järgimise ning riigile võlakohustuste võtmist võimaldavate raamlepingute sõlmimise vahel.

Riigikogu määrab igal aastal riigieelarvega, kui palju võib Rahandusministeerium maksimaalselt võtta riigile võlakohustusi. Riigi võlakohustuste jääk (tagasi maksmata võetud laenu ja võlakirjad) kokku ei tohi ületada ühelgi päeval vastava aasta riigieelarvega kehtestatud piirmäära (RES § 69 lg 2 sätestatud riigi võlakohustuste suurim lubatud jääk). Rahandusministeerium jälgib selle piirmäära täitmist igapäevaselt.

Samas peab Rahandusministeeriumil olema valmisolek võtta riigile kiirelt võlakohustusi, valides erinevate võlainstrumentide vahel, mille lepingutes (nt pikaajalise laenu raamleping) või raamdokumentatsioonides (nt lühi- või pikaajaliste võlakirjade programmdokumentatsioon) nimetatud kogusumma võib ületada tegelikku võlakohustuste võtmise vajadust ja eelarvega kehtestatud piirmäära. Sellised dokumendid kehtestatakse üldjuhul üheks või mitmeks aastaks ning need tagavad riigile olulise valikuvõimaluse vajadusel operatiivselt soodsama võla kaasamiseks, toomata riigile kohe kaasa rahalisi kohustusi.

Arvestades riigi võlakohustustega seotud finantsriskide juhtimist ja vajadust täpsustada kehtivat praktikat, täiendatakse käesolevat sätet, millega lubatakse Rahandusministeeriumil kehtestada

võlakirjade emiteerimise üldisi tingimusi ja infomemorandumeid ning sõlmida võlakohuste võtmise lepinguid kogusummas, mis ületab RES § 69 lõikes 2 nimetatud piirmäära, tingimusel, et riigile võetud võlakohustuste jääk ei ületa iga-aastast riigieelarvega kehtestatud piirmäära või kui Riigikogu on oma otsusega suurendanud riigi võlakohustuste suurimat lubatud jääki, siis seda suurendatud määra.

Eelnõu § 12. RPKS muutmine

RPKS-i muudatuse kohaselt **täiendatakse seaduse 13. peatükki §-ga 60¹** selliselt, et nähakse ette Sotsiaalkindlustusameti õigus hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra pikendada püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsust ilma püsivat töövõimet tuvastamata hädaolukorra ajal. Pikendamine toimub kooskõlas valdkonna eest vastutava ministri ettepanekuga. Kuigi pikendamise vajadus ilmneb esmasena rakendusasutusena Sotsiaalkindlustusametil, peab olema tagatud sarnaste juhtumite käsitlemine ühtemoodi (töövõime kestuse, töövõimetuse ekspertiisi otsuse ja puude kestuse pikendamine). Seetõttu seotakse seaduse tasandil pikendamise võimalus ära valdkonna eest vastutava ministri ettepanekuga. Valdkonna eest vastutav minister teeb asjaolude ilmnemisel asjakohastele asutustele ettepaneku sarnaste juhtumite osas ühtsetel alustel pikendamise kohta. Asutus peab pikendamise korral lähtuma valdkonna eest vastutava ministri ettepanekust. Menetlus toimub täpselt samamoodi, nagu on kirjeldatud puude raskusastme kestuse pikendamise juures. Pikendamise perioodil jätkatakse inimesele varem määratud töövõimetuspensionile või töövõimetuse alusel rahvapensionile maksmist. Kui isiku pensionile oli juurde arvatud pensionilisad, jätkatakse ka nende maksmist. Kui isikul tekib otsuse pikendamise perioodi jooksul õigus vanaduspensionile, viiakse ta ilma pensioniavaldust esitamata üle vanaduspensionile.

RPKS-i täiendatakse §-ga 60², millega sätestatakse RPKS § 60¹ rakendamine. Sätte kohaselt võib Sotsiaalkindlustusamet § 60¹ sätestatud võimalust püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse lõpptähtaja pikendamiseks kohaldada tagasiulatuvalt 2020. aasta 12. märtsist, s.o Vabariigi Valitsuse poolt eriolukorra väljakuulutamise eest.

§ 13. SHS muutmine

Punktiga 1 täiendatakse SHS 1. peatükki §-ga 13¹, milles sätestatakse sotsiaalteenuste osutamise korraldus eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal.

Paragrahvi 13¹ lõikega 1 täiendatakse seadust sättega, mis annab võimaluse eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, kui see on vältimatult vajalik erihoolekandeteenuse osutamise jätkamiseks, erihoolekandeteenust vahetult osutada lisaks käesoleva seaduse § 86 lõikes 1 nimetatule ka füüsilisel isikul, kellel on vähemalt keskharidus ja kellele on tagatud juhendamine § 86 lõikes 1 sätestatud nõuetele vastava isiku poolt. Ajutiste töötajatena on eelistatud tervishoiutöötajad, koolieelse lasteasutuse õpetajad või hooldustöötaja töökogemusega isikud, kellel on teadmised ja kogemused erinevate sihtgruppidega töötamises.

Ka eriolukorra ajal peab jätkuma hädavajalike sotsiaalteenuste, sealhulgas erihoolekandeteenuste korraldamine ja osutamine. Näiteks ei pruugi eriolukorra ajal olla võimalik arvestada kõiki SHS-is kehtestatud nõudeid teenust vahetult osutatavatele isikutele. Teenuse osutamise jätkamiseks võib olla vajalik kasutada ka teisi, vähema ettevalmistusega isikuid. Kui ajutiselt võetakse tööle sätestatud nõuetele mitte vastav isik, kelle on vähemalt keskharidus, siis peab tal olema juhendaja, kes teda juhendab ja tagab, et toimuksid olulised toimingud, nt kliendi ravimiskeemi järgimine.

Paragrahvi 13¹ lõikega 2 sätestatakse mööndus, et eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib § 86 lõigetes 4–6 nimetatud erihoolekandeteenuseid osutada ka isik, kes ei ole läbinud § 86 lõigetes 4–6 nimetatud täienduskoolitusi. Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal ei pruugi olla võimalik leida vajalikke täienduskoolitusi läbinud ajutisi töötajaid, mistõttu on mõistlik lubada sellises olukorras erihoolekandeteenust osutada ka sellistel töötajatel, kes ei ole vajalikke täienduskoolitusi läbinud. Sellisel juhul on oluline, et isikul oleks juhendaja, kes tema tööd juhendab ja koordineerib. Ka eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal peab jätkuma hädavajalike sotsiaalteenuste, sealhulgas erihoolekandeteenuste korraldamine ja osutamine.

Paragrahvi 13¹ lõikega 3 sätestatakse, et eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal peatub käesoleva seaduse § 64 lõikes 5 ja § 80 lõike 1 punktis 1 nimetatud tähtaegade kulgemine.

Paragrahvi 64 lõikes 5 on sätestatud, et isik peab pöörduma sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja poole teenuse saamiseks 60 kalendripäeva jooksul alates SKA kohustuse maksmise ülevõtmise otsusest või järjekorra teatest, muidu kaotab isik õiguse tasu maksmise kohustuse ülevõtmisele. Selle tähtaja kulgemine peatub eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, nii et isik saab teenuseosutaja poole pöörduda pärast olukorra lõppemist ning ei kaota õigust teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmisele.

Paragrahvi 80 lõike 1 punktis 1 on sätestatud, et erihoolekandeteenuse teenuseosutaja lõpetab erihoolekandeteenuse osutamise suunamisotsuse alusel juhul, kui isik ei kasuta erihoolekandeteenust kauem kui kaks kuud järjest (välja arvatud statsionaarse tervishoiuteenuse osutamise korral). Selle tähtaja kulgemine peatub eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, nii et isik saab sellel ajal olla teenuselt eemal ja ei kaota õigust teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmisele ning saab jätkata teenuse saamist pärast olukorra lõppemist. Sellisel juhul on lähedastel võimalik klient ööpäevaringselt teenuselt eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajaks koju võtta ning pärast olukorra lõppu on kliendil endiselt teenuskoht olemas.

Paragrahvi 13¹ lõikega 4 sätestatakse Sotsiaalkindlustusametile § 13¹ lõikes 3 viidatud olukorras, kui seaduse § 80 lõike 1 punktis 1 nimetatud tähtaja kulgemine on peatunud ja isik ei kasuta eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal teenust, teenuseosutajale täitmata erihoolekandeteenuse koha kulu hüvitamise alus. Kulu hüvitatakse 95 protsendi ulatuses käesoleva seaduse § 72 lõike 5 alusel kehtestatud selle teenuse maksimaalsest maksumusest, mida isikule osutati, kuid kõige rohkem arvel märgitud ulatuses.

Kulude katmisega 95 protsendi ulatuses tagatakse, et teenust saaval isikul on pärast olukorra lõppemist teenuskoht olemas. Seejuures ei ole teenuse osutaja sunnitud eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal töötajaid koondama ja kliendid, kes teenust kasutavad, saavad edasi kvaliteetset teenust neile vajalikus mahus. Samuti on kulude katmine kogukonnas elamise teenuse ja ööpäevaringse teenuse puhul vajalik, kuna nende teenuste peatumisel jäävad teenuse osutaja kanda ka ruumide halduskulud, mille eest teenuse saamise ajal tasub teenuse saaja omaosaluse komponendina.

Paragrahvi 13¹ lõikega 5 täiendatakse seadust sättega, mis võimaldab Sotsiaalkindlustusametil pikendada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise või erihoolekandeteenuse osutamise tähtaega kuni eriolukorrast, erakorralisest seisukorrast või sõjaseisukorrast tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni.

Sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise otsuses määratakse muuhulgas aeg, millise aja jooksul võtab riik üle isiku eest tasu maksmise kohustuse ja erihoolekandeteenusele suunamise otsuses määratakse muuhulgas ära aeg, millise jooksul on isikul õigus vastavat teenust saada. Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib tekkida olukord, kus isikul ei ole võimalik rehabilitatsiooni või erihoolekandeteenust saada temast sõltumatute põhjuste tõttu (näiteks eriolukorra tõttu on kehtestatud liikumispiirangud või teenuseosutaja on ajutiselt katkestanud teenuse osutamise). Seega võib tekkida olukord, kus isik temast sõltumatutel põhjustel ei saa teenust, mida ta on õigustatud saama. Seetõttu on asjakohane võimaldada Sotsiaalkindlustusametil pikendada sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse eest tasu maksmise kohustuse ülevõtmise või erihoolekandeteenusele osutamise tähtaega tagamaks, et õigustatud isik saab teenuseid siis kui teenuse saamist takistavad asjaolud on ära langenud.

Punktiga 2 täiendatakse SHS § 160 lõikega 4, sätestades seadusesse lisatavate § 13¹ lõigete 3–5 tagasiulatuva rakendamise võimaluse alates 12. märtsist 2020. a, kui Vabariigi Valitsus kuulutas välja eriolukorra.

Eelnõu § 14. SMS muutmine

Punktiga 1 täiendatakse SMS § 13 uue lõikega 17, mille eesmärgiks on ajutiselt vabastada tööandjad vähemalt kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise kohustusest iga oma töötaja või teenistuja eest. Samaväärne muudatus tehakse ka füüsilisest isikust ettevõtjate (edaspidi *FIE*) puhul, kes vabastatakse ajutiselt oma ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa eest kuumääralt sotsiaalmaksu maksmisest. Lisatavas lõikes 17 sätestatakse, et kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise nõuet ei kohaldata 2020. aasta märtsi, aprilli ja mai kohta esitataval maksudeklaratsioonil.

SMS § 2 lõige 2 sätestab töö- ja teenistuslepingu alusel töötamisel sotsiaalmaksu miinimumkohustuse, mis arvutatakse eelneva aasta töötasu alammääralt (2020. aastal on kuumäära suuruseks 540 eurot ja minimaalseks sotsiaalmaksu kohustuseks 178,20 eurot). Kohustus maksta sotsiaalmaksu suuremalt summalt, kui töötajale makstud tasu, võib tekkida mitmes erinevas olukorras. Selline kohustus tekib, kui töötaja on hõives osajaga ja makstav töötasu on väiksem kuumäärast. Niisamuti tuleb tööandjal tasuda kuumääralt sotsiaalmaksu, kui töötaja on saadetud tasustamata puhkusele (SMS § 2 lõike 3 punktid 1 ja 2). Võib eeldada, et eelkirjeldatud olukordades olevate töötajate arv suureneb praeguses eriolukorras, kuna nõudluse vähenemisest tingituna vähendavad tööandjad töötajate töökoormust või saadavad töötajad tasustamata puhkusele. SMS § 13 lisatava rakendussättega (lõikega 17) vabastatakse tööandja kuumääralt sotsiaalmaksu tasumisest, sh palgata puhkuse ajal ja osakoormusega töötamisel. Sotsiaalmaksu vabastus ei laiene töötajale väljamakstud tasule, sellelt tuleb jätkuvalt deklareerida ja tasuda sotsiaalmaksu.

Vabastus on kehtestatud tähtajaliselt ning tasu mittemaksmisel kuumääralt arvutatud sotsiaalmaksu ei deklareerita 2020. aasta märtsi, aprilli ja mai kohta esitatavatel deklaratsioonidel (vormil TSD). Kusjuures tähtsust ei oma see, kas märtsikuu kohta esitataval deklaratsioonil kajastatakse veebruaris teenitud ja märtsis väljamakstud tasu või märtsis teenitud ja märtsis väljamakstud tasu. Mõlemal juhul vabaneb tööandja kuumääralt sotsiaalmaksu deklareerimisest. Seega esmakordselt näidatakse vormil TSD üksnes töötajatele väljamakstud tasult arvutatud sotsiaalmaks märtsi kuu kohta koostatud deklaratsioonil, mis esitatakse 10. aprilliks. Ja viimane taoline deklaratsiooni esitatakse mai kohta 10. juuniks.

Nimetatud muudatus puudutab ka olukorda, kus tööandja taotleb töötasu hüvitist Vabariigi Valitsuse 17. novembri 2016. a määruse nr 130 „Tööhõiveprogramm 2017–2020“ uue toetusmeetme raames. Meetme kohaselt on tööandjal töötasu osalise hüvitamise taotlemisel kohustus tasuda töötaja töötasust brutosummana vähemalt 150 eurot. Kui tööandja täidab omapoolse kohustuse nõutavas minimaalses määras (150 eurot), siis SMS-sse lisatava rakendussätte kohaselt tuleb tööandjal tasuda sotsiaalmaksu üksnes tehtud väljamakselt. Kuumääralt sotsiaalmaksu maksmise kohustust ei teki. Samad põhimõtted kehtivad ka Eesti Töötukassa poolt töötajale makstavale palgahüvitisele. Ka Töötukassa tasub sotsiaalmaksu üksnes töötajale väljamakstud töötasu hüvitiselt, olenemata makstud hüvitise suurusest. Töötajate ravikindlustuse staatust nimetatud muudatus ei mõjuta. Ravikindlustuse seaduse § 6 lõike 1 kohaselt tekib kindlustuskaitse töötaja töötamise registrisse kandmisel 14-päevase ooteaja möödumisel. Sotsiaalmaksu tasutakse töötaja eest vastavalt SMS sätestatule ning ajutiselt puudub kohustus tasuda seda vähemalt kuumääralt. Niisamuti säilib kindlustuskaitse ka palgata puhkuse perioodil. Ravikindlustuse seaduse § 6 lõike 4 kohaselt kehtib töötajal ravikindlustuskaitse palgata puhkuse ajal, juhul kui sotsiaalmaksu tasutakse vastavalt SMS-s sätestatule. Muudatuse järgselt sotsiaalmaksu nimetatud perioodil tasuda ei tule. Kuna selline tegevus vastab SMS sätestatule, siis töötaja ravikindlustuskaitse nimetatud puhkuse perioodil ka säilib.

Lisaks tööandjale vabastatakse sama lõike alusel (SMS § 13 lõige 17) kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise kohustusest füüsilisest isikust ettevõtja oma ettevõtte tegevuses osaleva abikaasa eest (SMS § 6¹ lõige 2). Vabastus kehtib samal perioodil ehk sotsiaalmaksu ei tule füüsilisest isikust ettevõtjal tasuda oma abikaasa eest käesoleva aasta märtsi, aprilli ega mai kohta. Deklaratsioon (vorm ESD) esitatakse maksustamisperioodile järgneva kuu 10. kuupäevaks, seega 10. aprilliks, 10. maiks ja 10. juuniks füüsilisest isikust ettevõtja vormi ESD ei esita. Muudatuse jõustumise järgselt tuleb abikaasa eest deklareerida ja tasuda sotsiaalmaksu esimest korda käesoleva aasta 10. juulil.

Sarnaselt töötajaga säilib sotsiaalmaksust vabastamise perioodil ravikindlustuskaitse ka FIE ettevõtte tegevuses osaleval abikaasal (RaKS § 10¹). Ravikindlustuskaitse tekkimise tingimused on sarnased töötajaga ning kaitse ei peatu kuumääralt sotsiaalmaksu mittemaksmise korral.

Eelnõuga lisatakse **SMS § 13 teinegi uus lõige (lõige 18)**, mis sätestab maksukoormuse leevendamise meetme FIE-le. Kui tööandjate ja FIE ettevõtluses osalevate abikaasade puhul tühistatakse kolmeks kuuks kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise nõue, siis FIE puhul sotsiaalmaksu avansilise makse nõuet ei kaotata, vaid riik tasub maksuhaldurile FIE eest käesoleva aasta I kvartalis määratud sotsiaalmaksu avansilise makse summa. FIE ettemaksukontole kantakse summa, mis on võrdne SMS § 9 lõike 3 punkti 1 alusel määratud avansilise makse kohustusega ehk summaga, mis tavaolukorras tuleks FIE-l tasuda. FIE avansilise makse suuruse arvutamisel rakendatakse mitmeid erisusi. Arvesse võetakse nii tööandja kui riigi poolt SMS § 6 alusel tasutud makse, kui ka näiteks see, kas ettevõtja on riikliku pensioni saaja (SMS § 9 lõiked 4, 5 ja 5¹). Kõiki neid erisusi võetakse arvesse ka riigi tasutava avansilise makse suuruse määramisel.

Riigi poolt sotsiaalmaksu avansilise makse tasumine ei sõltu ka sellest kas FIE on selle maksuhaldurile juba üle kandnud või mitte. I kvartali avansilise makse tasumise tähtaeg on jooksva kvartali kolmanda kuu 15. kuupäev ehk 15. märts ning hüvitamisele kuulub ka nende FIE-de avansiline makse, kes on selle maksuhaldurile tähtaegselt ülekandnud. Sellisel juhul tekib FIE ettemaksukontole enammakse, mille ta võib vastavalt maksukorralduse seaduses sätestatule kas jätta tulevaste maksukohustuste katteks või taotleda enammakse tagastamist (eeldusel, et FIE-l muud maksuvõlad puuduvad).

FIE sotsiaalseid tagatise kõnealune muudatus ei mõjuta. Ravikindlustuskaitse on jätkuvalt tagatud ning sotsiaalmaksu tasumisest sõltuvate sotsiaalsete tagatiste suurust käesolev muudatus ei vähenda.

SMS muutmise punktiga 2 tehakse SMS KoPS-ga seonduvad muudatused. Punktides 1 ja 2 toodud muudatused on iseenesest järjestikused, kuid nad on eraldi punktidesse paigutatud erineva jõustumisaja tõttu.

Paragrahvi 13 lõiked 19–26. Paragrahvi lisatakse kaheksa uut lõiget. Nagu eespool öeldud, jätkub ajavahemikus 1942–1960 sündinud isikute puhul tavapärasel määras sissemaksete tegemine teise sambasse (2%+4%). Siiski on ka neil õigus 2020. aasta oktoobris maksete tegemine lõpetada. Selleks tuleb eelnõusse lisatud KoPS § 67³ lõike 1 kohaselt esitada avaldus maksete mitte tegemiseks.

Lõiked 19 ja 20 reguleerivadki sotsiaalmaksu jaotust isikute puhul, kes on sündinud ajavahemikus 1942–1960 ja kes esitavad KoPSi kohaselt avalduse maksete mitte tegemiseks. Nende isikute puhul läheb perioodil 2020. aasta 1. detsembrist kuni 2021. aasta 31. augustini makstud tasudelt tasutud sotsiaalmaksust siis 20% esimese samba eelarvesse ja teise sambasse sotsiaalmaksu raha ei kanta. Nii on see ettevõtluskontot kasutavate isikute puhul (lõige 19) ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul (lõige 20). Viimasel juhul kasutatakse proportsionaalset arvestust vastava kalendriaasta ettevõtlustulult. Esimesse sambasse läheb siis kogu 20% füüsilisest isikust ettevõtja 2020. aasta 1/12-ilt ettevõtlusest saadud tulult ja 2021. aastal 2/3-ilt saadud tulult. Seega omandavad teise sambaga liitunud inimesed selle võrra rohkem õigusi I sambas.

Lõiked 21 ja 22 reguleerivad 1961. aastal ja hiljem sündinud isikute puhul nende sotsiaalmaksu jaotust. 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini sotsiaalmaksu raha nende inimeste puhul II sambasse ei kanta. Kogu laekunud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa (20%) kantakse sel perioodil riikliku pensionikindlustuse vahenditesse. Seega omandavad teise sambaga liitunud inimesed selle võrra rohkem õigusi I sambas. Sama kehtib ka isikute puhul, kes kasutavad ettevõtluskontot (lõige 21) ja füüsilisest isikust ettevõtjate puhul (lõige 22). Siin tuleb samuti arvestada, et maksustamisperioodiks on kalendriaasta mitte kalendrikuu. Lõikes 22 on reguleeritud, kuidas jaguneb sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa 2020. ja 2021. aastal saadud tulult. 2020. aasta tulult makstud sotsiaalmaksule rakendatakse proportsiooni 1/2 ja 2021. aasta tulult makstud sotsiaalmaksule proportsioone 1/3 ja 2/3, mis arvestavad, et alates 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini on sissemaksed sotsiaalmaksu arvelt teise sambasse peatatud.

Lõigetega 23–26 kehtestatakse kompensatsioonimehhanism 1961. aastal või hiljem sündinud isikutele, kes kõik on teinud kas kogu või osal perioodil 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini teise sambasse makseid kui riik sotsiaalmaksu arvelt makseid peatanud on. Sarnaselt eelmisele kriisile kasutatakse kompenseerimisel sotsiaalmaksu arvelt kõrgemas määras sissemakseid teise sambasse. Tavapärase 4% asemel liigub kompenseerimise ajal teise sambasse 6%. Selle võrra jääb vähem sotsiaalmaksu raha esimesse sambasse ja inimesed omandavad siis omakorda ka esimese samba pensioniõigusi vähem. Kuud, mil inimesel tuli aastatel 2020 ja 2021 tasuda kogumispensioni makset 2% ilma, et sotsiaalmaksu arvelt oleks sel ajal sissemakseid tehtud ning kasutatud teise samba sissemakse suurendus (+2%) määravad selle, kui pikk on igal konkreetsel juhul kompenseerimise periood. Näiteks, kui inimene on makseid üksi teinud 14 kuud, kestab kompenseerimise periood tema puhul 28 kuud.

Kogumispensioni makse 2% tasumine toimub automaatselt. Lõigetes 23 ja 24 reguleeritaksegi kõrgemas määras sissemakseid teise sambasse sotsiaalmaksu arvelt. Tavapärase 4% asemel suunatakse teise sambasse 2023. aasta 1. jaanuarist kuni 2025. aasta 30. aprillini 6% (esimesse sambasse jääb siis 16% asemel 14%). See kohaldub inimeste puhul, kes pole esitanud KoPSi alusel avaldust maksete mitte tegemiseks. Sama kehtib ka ettevõtluskonto ja füüsilisest isikust

ettevõtja puhul. Viimasel juhul on arvestatud, et maksustamisperioodiks on kalendriaasta mitte kalendrikuu ja lõikes 24 ongi reguleeritud, kuidas jaguneb sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa 2023.–2025. aastal saadud tulult. 2023 ja 2024 on täisaastad ning siin on teise sambasse mineva sotsiaalmaksu osa määr 6%. 2025. aasta tulult makstud sotsiaalmaksule rakendatakse proportsioone 1/3 ja 2/3.

Lõigetes 25 ja 26 on omakorda täpsustatud, kuidas toimub kompenseerimine nende isikute puhul, kes on küll sündinud 1961. aastal või hiljem, kuid kes on esitanud KoPSi kohaselt avalduse maksete mitte tegemiseks. Tavapärase 4% asemel suunatakse teise sambasse siis 2023. aasta 1. jaanuarist kuni 31. oktoobrini 6% (esimesse sambasse jääb 16% asemel 14%). Sama kehtib ka ettevõtjaskonto ja füüsilisest isikust ettevõtja puhul. Viimasel juhul on arvestatud, et maksustamisperioodiks on kalendriaasta mitte kalendrikuu ja lõikes 26 ongi reguleeritud, kuidas jaguneb sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa 2023. aastal saadud tulult. Rakenduvad proportsioonid 5/6 ja 1/6. Kõnealusel aastal teenitud 5/6-lt tulult makstud sotsiaalmaksust läheb teise sambasse 6%.

Eelnõu § 15. Tervishoiuteenuse korraldamise seaduse muutmine

Kavandatud sätetega luuakse õiguslik alus, mis võimaldab Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestada täiendavaid ravikindlustuse või tervishoiuteenuste korraldamisega seotud rahalise toetamise meetmeid, mida makstakse riigieelarvest Eesti Haigekassa kaudu. Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib tekkida riigil vajadus isikuid täiendavalt toetada tagamaks isikute sotsiaalne kaitse. Seetõttu on asjakohane võimaldada isikule erandlikust olukorrast tingitud toimetulekuraskuste ennetamiseks ja leevendamiseks täiendavaid hüvitisi (nt töövõimetuslehe korral tasuda isikule haigushüvitist ka töövõimetuslehe kolme esimese päeva eest).

Sätted võimaldavad ühtlasi ka Eesti Haigekassal Vabariigi Valitsuse määruse alusel rahastada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal meetmeid, mis aitavad tagada tervishoiusüsteemi toimepidevuse ning kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse. Kuna eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal kehtestatakse täiendavad rahalise toetamise meetmed on erakorralised ja planeerimata, siis on oluline, et selliseid meetmeid rahastatakse riigieelarvest.

Sellisteks meetmeteks on näiteks täiendavalt meditsiinipersonali rahastamine, isikukaitsevahendite, töövahendite (arvutid ja sidevahendid) ja muu vajaliku inventari soetamine, ravimivarude täiendamine, desinfektsiooni kulude katmine jm

Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorraga seotud hüvitisi ja teenuste eest tasumist võib rakendada kuni vajaduse äralangemiseni, kuid mitte kauem, kui on möödunud 60 kalendripäeva eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra lõppemisest.

Eelnõu § 16. TuMS muutmine

TuMS § 32 lõike 4 muutmise eesmärgiks on luua eraldi regulatsioon omatoodetud töötlemata põllumajandussaaduste ning metsamaterjali võõrandamisest saadud tulust täiendava mahaarvamise määra suuruse osas.

Olavi Grünvald (Finantsakadeemia OÜ) ja Ain Veide (Heureka Tax & Legal OÜ) koostasid 2017. aastal MTÜ Eesti Erametsaliidu tellimusel analüüsi füüsiliste isikute metsamajandamise elavdamise ja õiglasema maksustamise kohta. Analüüsis leitakse, et üldiselt on metsa

majandamine just füüsilistest isikutest metsaomanike poolt suhteliselt passiivne, mistõttu on metsandussektoris kasutada vähem kohalikku toorainet ning ka metsade uuendamine raiejärgselt ei toimu hoolimata metsaseaduses sätestatud kohustusest piisavalt aktiivselt, et oleks tagatud majandusmetsade jätkusuutlikkus. Kuna praegune regulatsioon ei ole piisav ergutamaks metsade majandamist, tuleb olemasolevat metsamaterjali võõrandamise regulatsiooni muuta ning seejuures suurendada täiendava mahaarvamise määra.

TuMS § 32 täiendamine lõikega 4¹ eesmärgiks on suurendada füüsilisest isikust ettevõtjate (FIE) täiendava mahaarvamise määra ning laiendada erisust ka kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest saadud tulu kohta.

Hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt ei saa teha arvestuslikku mahaarvamist juhul, kui FIE müüb kasvava metsa raieõigust. Selline vahetegu ei ole majanduslikus mõttes põhjendatud ja moonutab metsaomanike poolt tehtavaid otsuseid. Eelistatud on metsamaterjali müümine, sest metsamaterjali müümisel on võimalik kasutada mahaarvamist kuni 2877 euro ulatuses, raieõiguse müügil aga mitte.

Hetkel kehtiv 2877 euro suurune mahaarvamise määr on jõus alates 2008. aastast kui FIEdele vastav regulatsioon kehtestati. Võttes arvesse inflatsiooni, metsatööde hindade kasvu ja puiduturul toimunud muudatusi, ei ole see määr enam adekvaatne ning tuleks kaasajastada. Suurema mahaarvamise määra kehtestamine aitaks kaasa metsade majandamise suurema aktiivsuse eesmärkide saavutamisele. See oleks täiendav motivatsioon uuendusraie tegemiseks ning vähem piirav raiemahtude üle otsustamisel. Huvigruppide arvates võiks mahaarvamise määraks olla 5000 eurot, mis suudaks hõlmata ka lähituleviku inflatsiooni ning oleks kaasagne ja jätkusuutlik.

TuMS § 37 täiendamine lõikega 11. Muudatuse eesmärgiks on võimaldada ka füüsilistele isikutele täiendav mahaarvamise määr ning laiendatakse FIEdele kehtivat regulatsiooni füüsilistele isikutele.

Puuduvad mõistlikud põhjendused, mis õigustaksid arvestusliku kulu kasutamist vaid juhul, kui oma metsast raiutud metsamaterjali müüb FIEna registreeritud isik ja piiramist juhul, kui oma metsast raiutud metsamaterjali müüb FIEna mitteregistreeritud isik. Lisaks on ka praktikas FIEl keeruline eristada ning seda on ka Maksu- ja Tolliametil raske ja ajamahukas kontrollida, millisel juhul on FIEle kuuluvast metsast raiutud metsamaterjali müük tema püsivaks ja aktiivseks põhi- või kõrvaltegevuseks (tululiigina: ettevõtlustulu) ja millisel juhul lihtsalt oma metsa majandamine (tululiigina: vara võõrandamine). Seega on põhjendatud, et arvestusliku mahaarvamise kasutamist lubatakse ka FIE-sfäärist väljaspool, s.t. juhul, kui füüsiline isik deklareerib oma kinnistult raiutud metsamaterjali müügist saadud tulu vara võõrandamisena.

Arvestusliku mahaarvamise (kulu) deklareerimise võimalus peaks kompenseerima neid kulusid⁷, mida objektiivsetel põhjustel ei ole võimalik (või mida on praktiliselt keeruline) dokumentaalselt tõendada, eriti juhul, kus füüsiline isik püüab ise oma metsa ülestõtamise, kasvatamise ja hooldusega tegeleda, mitte seda teenusena sisse osta. Sellised kulutused tekivad füüsilisest isikust metsaomanikul sõltumata sellest, kas ta on registreeritud FIEna või mitte.

---

⁷ Näiteks füüsiline isik maksab talle raietöödel abiks olnud kohalikule saamehele, kes ei ole FIE, sae amortisatsiooni ja muude kulude (kütus, õli) kompenseerimiseks mingi paušaalse summa, kuid maksmise kohta kuludokumenti ei saanud.

Seega oleks mõistlik võimaldada arvestuslikku kulu deklareerida kõikidel füüsilistel isikutel, kes müüvad oma metsast raiutud metsamaterjali, sõltumata sellest, kas metsamaterjali müüki deklareeritakse ettevõtlustuluna või kasuna vara võõrandamisest. Sellega muutuks metsatulu maksustamine subjektiivselt õiglasemaks, see oleks kooskõlas enam tulu maksustamise netoprintsiibiga ja kataks mingis ulatuses raiutud metsale omistatavat osa metsakinnistu soetusmaksumusest.

Eelnõu § 17. TKindlS muutmise

TKindlS § 28 lõike 2 täiendamine punktiga 2³

Punktiga täiendatakse töötukassa nõukogu pädevust. Nõukogule antakse õigus teha ettepanek sihtfondide kasutamata vahendite ülekandmiseks sihtkapitali.

TKindlS § 38¹ täiendamine lõigetega 3¹ ja 3²

Eriolukorras on paljude tööandjate igapäevane majandustegevus häiritud, käive ja tulu järsult langenud ja töötajatele töö tagamine ning töötasu maksmine raskendatud. Tagamaks tööealise elanikkonna võimalikult kõrge hõivatus kehtestas Vabariigi Valitsus eriolukorras uue tööturuteenuse töötasu hüvitise näol, mida rahastatakse tööturuteenuste ja –toetuste sihtkapitali vahenditest.

Uue tööturumeetmega ennetatakse koondamisi ja töötuse kasvu, võimaldades tööandjal vähenenud käibe või tulu tingimustes majandustegevust jätkata. Tööandjat abistatakse tööjõukulude kandmisel ja töötajaid tarbimisvõimekuse säilitamisel. Seega majanduse jätkusuutlikkuse tagamiseks on põhjendatud sihtkapitali vahendite suurendamine sihtfondide kasutamata vahendite arvelt.

Igal juhul tuleb tagada, et sihtfondide vahenditest on tagatud seaduses sätestatud kohustuste sh töötuskindlustushüvitise, maksejõuetushüvitise ja koondamishüvitise maksmine nii jooksva aastal kui ka järgnevatel majanduslanguse aastatel. Sihtkapitali ülekantavate vahendite määr ei tohi ületada 30% sihtfondide kasutamata vahenditest. Kui prognoosid näitavad, et seaduses sätestatud kohustused ületavad sihtfondide laekumisi ning tuleb kasutada eelmiste aastate kasutamata vahendeid, tuleb sellega ülekantavate vahendite määra kehtestamisel arvestada. Näiteks, kui lähiaastate sihtfondide kulu prognoositakse 75% sihtfondide koguvahenditest, võib maksimaalselt kalendriaasta jooksul sihtkapitali üle kanda 25% sihtfondide kasutamata vahenditest.

Sihtkapitali ülekantavate vahendite määra kehtestamiseks antakse volitus Vabariigi Valitsusele. TKindlS § 38¹ lõikes 3¹ nimetatud olukorras on Eesti Töötukassa nõukogu ettepanek Vabariigi Valitsusele siduv ehk Valitsus peab lähtuma Eesti Töötukassa nõukogu ettepanekus nimetatud määrast. Ettepanekuga mittenõustumisel saadab Vabariigi Valitsus ülekantavate vahendite määra Eesti Töötukassa nõukogule uue ettepaneku tegemiseks.

§ 18. TVTS muutmise

Punkti 1 muudatuse kohaselt **täiendatakse 1. peatükki §-ga 8¹**, mis koosneb kahest lõikest.

Lõikega 1 täiendatakse seadust sättega, mis annab töötukassale õiguse lugeda eriolukorra ajal ja sellele järgeva kuue kuu jooksul TVTS § 6 lõikes 4 sätestatud nõue täidetuks, kui isik on käinud perearsti, teda põhiliselt raviva eriarsti või töötervishoiuarsti vastuvõtul kaheteistkümnepäevase jooksul enne töövõime hindamise taotluse esitamist.

Kavandatud sätte alusel on võimalik töötukassal teha eriolukorra ajal ja sellele järgneval kuuel kuul ajutine soodsam erisus töövõime hindamise tingimuses. Tavapäraselt on isik kohustatud käima perearsti, teda põhiliselt raviva eriarsti või töötervishoiuarsti vastuvõtul kuue kuu jooksul enne töövõime hindamise taotluse esitamist. Erisus pikendab arstivisiidi tähtaega kaheteistkümnele kuule enne. Töövõime hindamisest sõltub inimese õigus töövõimetoetusele, mis võib teatud juhtudel olla inimese oluliseks või ainsaks asendussissetulekuks. Olemasolevas nõudes soodsama erisuse võimaldamise eesmärgiks on võimaldada eriolukorra ajal ja sellele järgneval perioodil inimesele olulise sissetulekuallika säilitamine. Sõltuvalt eriolukorra põhjustest, ulatusest, sellega kaasnevatest ja sellele järgnevatest mõjudest võib erisuse rakendamise periood olla erinev, kuid see peab olema eesmärgipärane ja proportsionaalne saavutatava eesmärgi suhtes.

Erisuse võimaldamine on tingitud asjaolust, et eriolukorra tõttu on inimeste kokkulepitud arstivisiidid tühistatud või neil pole võimalik arsti vastuvõtuks aega saada. Nii ei pruugi eriolukorra asjaoludest lähtuvalt töövõime hindamise taotlejal olla võimalik täita TVTS-i nõuet käia vähemalt kuue kuu jooksul enne taotluse esitamist arsti vastuvõtul, sealhulgas saada tervise seisundi täpsustamiseks (eri)arsti vastuvõtule või täita arstivisiidi kohustust vahetult pärast taotluse esitamist. Eriarsti juurde ei saa inimene minna, kuna tervishoiuasutused tühistavad kokkulepitud arstivisiite või ei väljasta hetkeseisuga visiidiaegu eriarstidele. Ka perearsti poole pöördumine võib osutuda keerukaks TTKS-i alusel kehtestatud valmisoleku taseme tõttu. Samuti arvestades eriolukorra eripära (nt nakkushaiguse levik), võib osa vähenenud töövõimega inimeste jaoks, kelle immuunsus on tervise seisundi tõttu nõrgem ning kes kuuluvad kõrge haigestumise riskigruppi, tervishoiuasutuste külastamine olla ohtlik.

Töövõime hindamise õigeaegne läbimine on inimestele oluline eeskätt töövõimetoetuse õigeaegse kättesaamise tõttu. Sihtrühm, kelle korduva töövõime hindamise tähtaeg on eriolukorra perioodil, ei pruugi olla suur. Ühes kuus esitatakse keskmiselt 3600 – 4000 töövõime hindamise taotlust, kuid osa taotluse esitajatest võivad juba olla eelneva kuue kuu jooksul arsti vastuvõtul käinud. Samas töövõimetoetuse saamise katkemine võib seada inimese majanduslikult väga keerulisse olukorda. Nii võimaldataksegi töötukassal lugeda arstivisiidi kohustus täidetuks, kui isik on käinud arsti juures taotluse esitamisele eelneva kaheteistkümne kuu jooksul, sellest vanemad terviseandmed ei pruugi olla töövõime hindamiseks ajakohased ja objektiivsed.

Lõikega 2 täiendatakse seadust sättega, mis võimaldab Töötukassal kooskõlastatult valdkonna eest vastutava ministri ettepanekul pikendada osalise või puuduva töövõime kestuse tähtaega kuni hädaolukorrast tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni. Ettepaneku tegemisel lähtub valdkonna eest vastutav minister Töötukassa vastavasisulisest ettepanekust, sest pikendamise vajadus ilmneb esmasena rakendusasutusena Töötukassal, ning eesmärgist ühtlustada Sotsiaalministeeriumi valitsemisalasse jäävate asutuste poolt tehtavate otsustuste kestuse ja otsuste lõpptähtaja pikendamise samataolisus. Menetlus toimub täpselt samamoodi, nagu on kirjeldatud puude raskusastme kestuse pikendamise juures.

Osalise või puuduva töövõime kestuse pikendamise võimaluse korral ei pea isik hakkama hädaolukorra ajal taotlema korduvat töövõime hindamist ning töövõimetoetust makstakse isikule edasi kuni hädaolukorrast tingitud ümberkorralduse vajaduse äralangemiseni. Antud võimalus laieneb juba olemasolevatele ning hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal kehtivatele töövõime hindamise otsustele, mille kehtivuse tähtaeg lõppeb ajal, mil nende adressaatide osas uute otsustuste tegemine on terviseandmete puudumise tõttu raskendatud või isegi võimatu.

Punktiga 2 lisatakse TVTS-i § 27¹, millega sätestatakse TVTS § 8¹ rakendamine. Sätte kohaselt võib Töötukassa § 4¹ sätestatud kohaldada tagasiulatuvalt 2020. aasta 12. märtsist, s.o Vabariigi Valitsuse poolt eriolukorra väljakuulutamisest.

§ 19. Seaduse jõustumine

Seadus jõustumist on selgitatud seletuskirja osas „Seaduse jõustumine“.

4. Eelnõu terminoloogia

Eelnõuga muudetavates seadustes ei võeta kasutusele uusi termineid.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

ATKEAS muutmine

Energiatoodete aktsiisimäärad ületavad direktiivis 2003/96/EL (EÜT L 283, 31.10.2003, lk 51) sätestatud aktsiisi alammäärasid energiatoodetele.

ETS muutmine

Muudatus ETS § 9 lõikes 1 tehakse seoses Euroopa Komisjoni 19.03.2020 teatisega C(2020) 1863 „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“. Antud ETS muudatus võimaldab ajutise raamistiku alusel anda riigiabi. Seejuures tuleb raamistiku alusel garantiide andmiseks esitada Euroopa Komisjonile loa taotlus ja saada komisjonilt luba (otsus) riigiabi andmiseks.

Samuti on Euroopa Liidu õigusega seotud kõnesolevas eelnõu muudatuses täiendused (**§ 2, p 1–5**), mis otsesemalt või kaudsemalt puudutavad KredExi kapitalinõuete ühilduvuse tagamist EL-i määruse osas (CRR, Komisjoni määrus nr 575/2013). Muudatuste eesmärk on paremini tagada õiguskindlus KredExi poolt antava garantii osas, et seotud kohustused seoses krediitiasutustele antavate garantiidega on riigi poolt igal juhul tagatud, kuna hetkel kehtivas eelnõus on see kitsendavalt tõlgendatav.

KMS muutmine

Eelnõu on kooskõlas nõukogu direktiivi 2006/112/EÜ, mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi (ELT L 347, 11.12.2006, lk 1–118), viimati muudetud direktiiviga 2019/1995 (ELT L 310, 02.12.2019, lk 1–5) artikli 98 (2) ja lisa III punktiga 6.

RES muutmine

Riigieelarve seadusega on üle võetud Euroopa Nõukogu direktiiv 2011/85/EL liikmesriikide eelarveraamistiku nõuete kohta (ELT L 306, 23.11.2011, lk 41–47). Eelnõuga täpsustatakse sätteid, mis omavad puutumust direktiiviga ning täpsustatud sätted on direktiivi nõuetega kooskõlas.

Tulenevalt nõukogu määrusest (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta (EÜT L 209, 02.08.1997, lk 1–5) on liikmesriikidele kehtestatud riigieelarvete koostamiseks ühtne ajakava. Kehtiv RES on sellega kooskõlas, samuti esitatakse kooskõlas nimetatud määrusega kevadel 2020 stabiilsusprogramm, mis on euroopa poolaasta kontekstis meie kesk-pikk strateegia.

6. Eelnõu mõjud

ATKEAS muutmine

Suuremate mõjudega aktsiisimäära muudatused. Tervikuna puudub kütuse- ja elektriaktsiisi määrade langetamisel mõju sihtgrupi (kütuse aktsiisilaopidajad, kütuse hulgi- ja jaemüüjad, kütuse äri- ja eratarbijad) halduskoormusele. Samuti ei oma muudatus mõju maksu- ja tolliameti töökorraldusele.

Vedelgaasi tarbimine kütteinena on marginaalne (alla 1% kütteenete tarbimisest). Eestis leiab vedelgaas kasutamist infrapunakiirgurites, metallitööstuses, klaasi- ja keraamatööstuses, betoonitööstuses ja põllumajanduses (viljakuivatites ning kasvuhoonetes). Kodumajapidamistes kasutatakse nt pliidigaasina toiduvalmistamiseks. Balloonigaasi hinnalangus on ligi 4–5%, tööstuses kasutatava vedelgaasi puhul ligi 12%.

Kütteinena kasutatava vedelgaasi aktsiis langetamise mõju eelarvele (aktsiis + käibemaks) on prognoositult järgmine:

2020. aastal: -0,8 mln eurot;

2021. aastal: -1,3 mln eurot;

2022. aastal: -0,5 mln eurot.

Diislikütuse aktsiisi langetamisel Leedu tasemele on oluline mõju tarbijakäitumisele. Peamiselt mõjutab aktsiisilangetus kütuse- ja hulgimüüjaid, rahvusvahelisi ja siseriiklikke transpordiettevõtteid ja vähemal määral eratarbijaid. Kaudselt on diislikütuse oluline tootmissisend mitmete kaupade ja teenuste hinnas.

Aktsiisilangetus tõenäoliselt pehmendab koroonaviiruse levikuga kaasnevat mõju tarbimise vähenemisele. See tähendab, et kütuse jae- ja hulgimüüjate müügikäibed vähenevad väiksemal määral kui ilma aktsiisilangetuseta. Aktsiisilangetus muudab diislikütuse jaehinna konkurentsivõimelisemaks võrreldes Läti ja Leeduga, suurim on mõju veoettevõtjatele.

Diislikütuse aktsiisi langetamise mõju eelarvele (aktsiis + käibemaks) on prognoositult järgmine:

2020. aastal: -44,8 mln eurot;

2021. aastal: -78,7 mln eurot;

2022. aastal: - 34,8 mln eurot.

Aktsiisilangetus mõju THI-le on 2020. a -0,19%, 2021. a -0,09% ja 2022. a +0,21%.

Mõju rahvusvahelisi vedusid tegevatele veo ettevõtjatele

Eeldatavasti väheneb Lätis tankimine oluliselt ning kuigi Leedu tankimine päriselt ei kao, suureneb siiski nii Eesti rahvusvahelise vedaja kui ka Eestit läbiva transiidi Eestis tankimise majanduslik otstarbekus. Eestis tangib suurema tõenäosusega Soome ja Rootsi suunduv transiit. Diislikütuse aktsiisimäära vähendamine pidurdab ka eriolukorra kehtestamisest tulenevat tarbimise langust mõnevõrra, moodustades aasta lõpuks -7,2% võrreldes eelmise aastaga. Positiivse poole pealt ootame eelkõige transpordiettevõtete tankimise osalist tagasitoomist Eestisse.

Kuna mootorikütus on maanteetranspordi ettevõtetele oluline sisend, moodustades kuludest märkimisväärse osa, siis mõjutavad kütuseturul aset leidvad muutused oluliselt veoteenuse

omahinda ja ettevõtete konkurentsivõimet. Kõrge aktsiisimaksukoormuse tõttu on Eestis diislikütuse hind võrdluses teiste Euroopa Liidu liikmesriikidega eriti ostujõudu arvestades praegu väga kõrge.

Statistikaameti poolt koostatava energiabilansi andmeil tarbisid maismaaveonduse tegevusala ettevõtted 2018. a diislikütust 276 tuhat tonni (sh raudteeveonduses 8 tuh t), seega maanteeveonduses ligikaudu 322 mln l, mis oli 40% diislikütuse sisemisest tarbimisest. 2019. a andmetel on Euroopa Liidus vaid viis liikmesriiki, kus diislikütuse aktsiis oli kõrgem kui Eestis – Itaalia, Belgia, Prantsusmaa, Holland, Iirimaa. Seejuures ainult Hollandis ei ole veoettevõtetele aktsiisitagastust. Ehk siis kui hinnata sisuliselt transpordiettevõtetele kohaldatavat aktsiisikoormat, siis on ELis ainult üks riik, kus see on kõrgem, kui Eestis.

Mootorikütuseid imporditi 2018. aastal kokku 1 319 tuhat tonni, sellest kogusest üle poole moodustasid diislikütused. Imporditud diislikütused on enamasti Leedu päritolu, biolisandiga diislikütus imporditi 2018. aastal 100% Leedust.

Rahvusvaheliste maanteevedude maht vähenes 2017. aastal 23% ja 2018. aastal veel 11%. Veosekäive, mis võtab arvesse ka vedude kaugust, vähenes rahvusvahelistel vedudel 2016. aasta 6 mld tonnkilomeetrilt 2018. aastal 4,1 mld tonnkilomeetrile ehk kahe aastaga 31%. Siseriiklike vedude maht ja veosekäive samuti vähenesid ning maanteetranspordi kogu veosekäive oli 2018. aastal 2016. aasta tasemest 35% väiksem. 2019. aastal rahvusvaheliste maanteevedude mahu languse kiirus aeglustus 1%ni, sama kui veosekäibe tonnkilomeetrites langus kiirenes 21%ni. Siseriiklike vedude veosekäive suurenes samal ajal 7%, kuid maanteetranspordi kogu veosekäive vähenes aastaga 13%. Maanteevedude mahu ja veosekäibe langus jätkub nõrgenenud võrdlusbaasil ka sel aastal. Alates 2021. aastast ootame kasvu taastumist kooskõlas eksport-importvedude elavnemisega ja siseturu majandusaktiivsuse suurenemisega.

Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2019. a läbiviidud uuringus toodi välja, et peamiste äritegevuse takistustena näevad veoettevõtjad veohindade madalat taset ning mootorikütuse aktsiisimäärade liialt kõrget taset. Kui madalad veohinnad on peaprobleemiks väikeettevõtetele, siis kõrgete aktsiisimäärade takistavat mõju töid enim esile suurettevõtted. Olulise piirava faktorina nähakse veel tihedat konkurentsi veondussektoris, seejuures ka ebaausat konkurentsi (eelkõige teiste riikide vedajate poolt).

Keskkonnamõju

Olulise kaasneva mõjuna muudab diislikütuse aktsiisilangetus erasõidukite autopargi veelgi enam diislit eelistavaks, sest diislikütuse aktsiisikoormus muutub veelgi väiksemaks võrreldes bensiiniga. Paljuski on Eesti ELi lääneosast toodud autode lõppjaam. Meile sisse toodavad diiselautod on tihti väga suurte läbisõitudega, samuti on eemaldataud kübemefiltreid. Diiselautode kasvav eelistamine toob pikemas perspektiivis tõenäoliselt kaasa õhukvaliteedi halvenemise, seda eriti tiheasustusega aladel.

Eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi langetamisel võib eeldada diislikütuse hinna alanemist 4 eurosendi võrra liitri kohta.

Eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi langetamise mõju eelarvele (aktsiis + käibemaks) on prognoositult järgmine:

2020. aastal: -1,7 mln eurot;

2021. aastal: -2,9 mln eurot;

2022. aastal: -0,9 mln eurot.

Erimärgistatud diislikütust (EDK) võib kasutada põllumajanduses kasutatavas masinas, traktoris ja liikurmasinas ning kuivatis põllumajandustoodete kuivatamiseks ning kutselisel kalapüügil sisevetes, kus see on aktsiisist vabastatud.

Diislikütuse kehtiv aktsiisimäär on 493 €/1000 l, eriotstarbelisele diislikütusele rakendub soodusaktsiisimäär 133 €/1000 l. Seega on aktsiisisoodustus 360 €/1000 l (1 l kohta 36 senti). Uute aktsiisimäärade puhul suhteline aktsiisisoodustus väheneb (1 l kohta 27,2 senti). Maksu- ja Tolliameti (EMTA) andmetel lubati 2018. aastal tarbimisse ca 83 mln l erimärgistatud diislikütust. Sellest põllumajandusliku kasutusotstarbega ostud on 78,7 mln l, mis teeb aastaseks aktsiisisoodustuseks ca 28,3 mln eurot.

EDK aktsiisilangetusel puhul põllumajandussektori poolt kütusele tehtavad kulutused vähenevad ca 4 eurosendi võrra liitri kohta, mis on märkimisväärselt vähem kui nafta hinna langus 2020. a märtsis kaasa on toonud. Mõju tarbitavale kogusele eeldatavalt puudub. 2018. a moodustasid füüsilisest isikust põllumajandustootjaid EDK ostjate arvust 78%, kuid nende ostetud kogus moodustas EDK kogumüügist vaid 9%.

Aktsiisilangetusel puudub keskkonnamõju.

Maagaasi aktsiisimäära langetamine 2017. a tasemele toob kaasa maagaasi odavnemise kodumajapidamistel 7,1%. Maagaasi aktsiisi langetamise mõju THI-le koos kaugkütte odavnemise mõjuga on 2020. a -0,07%, 2021. a -0,03% ja 2022. a +0,07%.

Maagaasi aktsiisi langetamise mõju eelarvele (aktsiis + käibemaks) on prognoositult järgmine:
2020. aastal: -8,2 mln eurot;
2021. aastal: -17 mln eurot;
2022. aastal: -8,6 mln eurot.

Mõju kodumajapidamistele

Eestis kasutab maagaasi oma kodu kütmiseks, vee soojendamiseks ja toidu valmistamiseks üle 100 000 leibkonna ehk ca 250 000 inimest. 2018. aasta andmetel tarbiti kodumajapidamistes kokku 67 mln m³ maagaasi. Kodu kütteks kasutab Eestis maagaasi ca 20 000 leibkonda. Ühe eramaja keskmise gaasitarbimise juures (ca 2000 m³ aastas) säästab perekond ca 46 eurot aastas.

Mõju soojuse- ja elektritootmisele

Kaugkütte ettevõtted tarbisid maagaasi 2018. aastal 184 mln m³. Hinnanguliselt kasutab kaugkütet soojaga varustamiseks 60% Eesti elanikkonnast. Kuna kaugküttehind on reguleeritud Konkurentsiameti poolt, kelle meetodika kohaselt sisaldub aktsiis tarbija lõpphinnas, siis läbi kaugkütte on elanikkonnale kogu sääst aktsiisi langetamisest ca 4,2 mln eurot aastas.

Mõju tööstusele

Tööstussektor kasutas maagaasi tootmissisendina 2018. aastal kogumahu 118 mln m³, sh. toiduainete- ja joogitootmine 33 mln m³, paberi ja pabertoodete tootmine ning trükindus 22,7 mln m³, mittemetalsetest mineraalidest toodete tootmine 19,9 mln m³, puidutöötlemine 14,1 mln m³, keemia- ja farmaatsiatoodete tootmine 8,4 mln m³ ning muud 19,9 mln m³ gaasi. Väga suur osa tööstuse toodangust eksporditakse (mõnedes tööstusharudes ligi 100%). Lisaks olulisele panusele Eesti kaubandusbilansi ekspordiosa sisustamisele on tööstussektoril ka ülioluline roll tööhõives (18,6% kogu tööealisest elanikkonnast on hõivatud töötlevas

tööstuses). Samuti tuleb arvestada, et tööstussektori investeeringud on pikaajalised ning kapitalimahukad. Seega on ülioluline, et Eesti ettevõtted oleksid sarnastes konkurentsitingimustes, mis on meie naaberriikides. Paljudes riikides on tööstussektorile kehtestatud väga ulatuslikud maksuerisused, k.a. maagaasi aktsiisile. Gaasiaktsiisi langetus 2017. a tasemele jätkaks tööstussektorile kätte hinnanguliselt 2,7 mln eurot.

Aktsiisilangetusel puudub keskkonnamõju, sest maagaasi aktsiisilangetus iseenesest ei pane tarbijaid seda kütust enam tarbima arvestades ka asjaolu, et aktsiisi osakaal gaasi tarbimise kogukuludes ei ole väga kõrge. Pikemas perspektiivis prognoositakse gaasi tarbimise osakaalu langust Eesti energiabilansis.

Gaasi aktsiisi üldine langetus ei puuduta intensiivse gaasitarbimisega ettevõtjaid. Aktsiisisoodustuse saamiseks peab ettevõtja gaasitarbimise intensiivsus (gaasi kulude osakaal lisandväärtusest) olema keskmiselt 13% või rohkem. Soodusaktsiisimäär on 11,30 eurot, mis on märkimisväärselt soodsam võrreldes maagaasi tavamääraga. Soodustus ei laiene ettevõtjatele, kelle põhitegevusala on soojuse või elektrienergia tootmine või varustamine.

Elektriaktsiisi langetuse tulemusel olulist tarbimise muutust ei toimu, kuna aktsiis moodustab elektri hinnast väga väikese osa. Seega puudub ka keskkonnamõju. Elektriaktsiisi langetamine 1 eurole/MWh-ni tähendab elektri hinna 3,1%st odavnemist ja mõju THI-le: 2020. a -0,07%, 2021. a -0,04% ja 2022. a +0,07%.

Elektriaktsiisi langetamise mõju eelarvele (aktsiis + käibemaks) on prognoositult järgmine:
2020. aastal: -21,7 mln eurot;
2021. aastal: -34,7 mln eurot;
2022. aastal: -13,3 mln eurot.

Elekter on alates 2013. aastast Eestis turukaup, mille hind tekib Põhjamaade ja Baltikumi elektribörsil nõudluse ja pakkumise suhtena. Põhjamaade ja Baltikumi ühisest elektriturust moodustame väikese osa: Eesti elektritarbimine on ligi 8,5 TWh aastas, samas kui Baltikumi ja Põhjamaade ühise elektrituru maht on ligi 400 TWh.

Elektri turuhind kujuneb erinevate aspektide koosmõjus ning sõltub nii oluliste tootmissisendite (näiteks CO₂ kvoot, süsi, gaas) hinnast kui ka üldisest olukorrast elektriturul ehk tootmisvõimsuste olemasolust ja nõudlusest.

Elektriarve koosneb kolmest komponendist: elektrienergia, võrgutasu ning riiklikud maksud ehk elektriaktsiis ja taastuvenergia tasu. Keskeltläbi jagunevad elektriarve hinnakomponendid järgmiselt: ligi kolmandik elektrienergia, ligi kolmandik võrgutasu ja ligi kolmandik maksud. Komponentide osakaalud erinevad sõltuvalt kliendirühmast, paketist ja tarbimismahust. Näiteks ettevõtetel on võrgutasu osakaal koguarves väiksem ja koduklientidel suurem.

Keskmine Eesti majapidamine tarbib aastas umbes 3000 kilovatt-tundi elektrit. Aktsiisi langetus vähendaks keskmise Eesti majapidamise elektrienergia arvet seega ca 10–11 eurot aastas.

Elektriaktsiisi üldine langetus ei puuduta elektroiintensiivseid töötleva tööstuse või infoalase tegevuse sektori ettevõtjaid, kes saavad alkoholi-, tubaka- kütuse- ja elektriaktsiisi seaduses sätestatud tingimuste täitmisel tarbida elektrit soodsama aktsiisimääraga – 0,5 eurot megavatt-tunni kohta. Sarnased aktsiisimeetmed energiamahukale tootmisele on Euroopa Liidus väga levinud, sellised leevendusmeetmed on kehtestatud näiteks Saksamaal, Taanis, Rootsis ja Soomes. Selliselt ei ole elektriaktsiisi osas suuremad Eesti tööstusettevõtjad enam ebasoodsamas konkurentsiolekorrast võrreldes naaberriikides tegutsevate konkurentidega.

ETS muutmine

Seaduse jõustumine võimaldab jätkata laenutagatiste väljastamist vastavalt Eesti Vabariigi kehtestatud eriolukorrale ja sellele järgneval perioodil, et taastada Eesti ettevõtjate majanduslikud väljavaated. Eelnõu ei näe ette olulise mõjuga muudatusi seaduses peale tagatislepingute kogusumma piirmäära tõstmise, mille on tinginud Vabariigi Valitsuse otsus eraldada KredExile kuni 1 miljard eurot laenukäenduste väljastamiseks⁸ ning millega seoses ei kaasne lähiajal täiendavaid riigieelarvelisi kulutusi. Samuti puuduvad olulised muudatused seoses volitusnormidega määratud laenutagatise sihtgruppides ja laenude riikliku tagamise subjektides või tagatavate tehingute määratluses.

Seaduse muudatustest mõjutatud osapoolteks on ühelt poolt nii ettevõtjad, krediitiasutused, krediidiandjad, finantseerimisasutused kui ka riik ning seeläbi maksumaksjad. Seaduse rakendamisega kaasneb positiivne mõju majandusele, regionaalarengule ja sotsiaalvaldkonnale. Laenukäendamise põhieesmärk on kapitalile ligipääsu võimaluste parandamine, sealhulgas ettevõtluslaenu tagamisele fokuseerimine võimaldab kaasa aidata ettevõtete majandustegevuse arendamisele ning võrreldes otsetoetustega teha seda oluliselt vähem konkurentsi mõjutavalt. Ettevõtete likviidsuse tagamine eriolukorras aitab kaasa Eesti riigi majandusvõimekuse taastumisele. Samuti loob ettevõtjate likviidsuse tagamine võimaluse, et ettevõtete töötajate palk säiliks ning ei järgneks suuremaid töötajate koondamiste laineid. Eriti oluliseks tuleb pidada KredExi tagatiste rolli väikeettevõtjate toetamisel, seda nii üleriiklikult kui ka regionaalselt vähem arenenud Eesti piirkondades, kus väikeettevõtlusest saadav tulu või töötasu on elanike peamiseks võimalikuks sissetuleku allikaks. Sageli hindavad pangad sellistes vähem arenenud piirkondades väikeettevõtlusega seonduvaid riske tavapärasest suuremaks ja selliste ettevõtjate finantseerimist KredExi tagatiseta ei toimuks. Seda veel rohkem üldise majanduslanguse või eriolukorra ajal, kui pangad hindavad ettevõtjate tagatisvara väärtust oluliselt madalamaks kui tavaolukorras ning seetõttu paljud (maapiirkonna) väikeettevõtjad pangast laenu ei saa. Varem kaardistatud turutõrke on välja toonud Ernst & Young Baltic AS-i 2018. aastal koostatud „Perioodi 2014–2020 ühtekuuluvuspoliitika vahenditest kavandatavate rahastamisvahendite eelhindamine“, mille kohaselt on suurimaks takistuseks pangast laenu saamisel ettevõtete ebapiisavad tagatised ja omafinantseering. Laenutagatiste väljastamine suuremas mahus võimaldab leevendada hetkel süvenevat turutõrget ja mitteoptimaalset investeerimisolukorda, kus VKE-del on ebapiisav ligipääs laenukapitalile. EY uuringu tulemuste alusel on ettevõtluslaenu ja käenduste potentsiaalne sihtgrupp u 10 000 väikese ja keskmise suurusega ettevõtet (edaspidi VKE), KredExi klientide arv portfellis on tavaolukorras ligi tuhande ettevõtte ringis, mille osas võib järeldada, et eriolukorras (koos suuremate ettevõtete toetamise lisandumisega) võib see küündida mitme tuhande ettevõtteeni.

Tagatislepingute kogusumma piirmäära tõstmisega võimaldatakse pikaajalisemalt riigi poolt tagada olulisemalt rohkemate ettevõtjate rahastusvajadusi võrreldes senisega. Peamiselt tagatakse KredExi meetmete toel VKE-de laene, mis aitab kaasa ettevõtete koroonapuhangust tulenevate majandusraskuste leevendamisele, pikemas perspektiivis ka ettevõtjate asutamisele, ettevõtjate tegevuse laiendamisele või tööprotsessi efektiivsemaks muutmisele ning uute lahenduste leidmisele. Tagatislepingute kogusumma piirmäära tõstmisega võib kaasneda risk, et KredExi omakapital langeb allapoole normatiive, mis on sätestatud kõnesoleva seaduse § 10 lõikes 2, kus tuuakse välja, et ettevõtluslaenu tagamisel on omavahendite normatiiviks 10

---

⁸ <https://www.valitsus.ee/et/uudised/valitsuskabinet-toetas-sa-kredexi-ettevotete-toetamise-meetmete-paindlikumaks-muutmist>

protsenti kehtivate tagatiste puhasväärtusest, kuid mitte vähem kui 2 miljonit eurot. Nimetatud riski maandab hiljutine Vabariigi Valitsuse otsus eraldada KredExile sihtotstarbeline toetus summas kuni 1 miljard eurot laenukäenduste väljastamiseks. Viimased prognoosid näitavad, et vältida KredExi omavahendite langemist allapoole normatiive, on vajalik omavahendite suurendamine 750 mln euro ulatuses 2020. aastal. Lisaks on kõnesolevas seaduses tehtud mitmeid muudatusi, mis võimaldaks KredExi omavahendite hulka arvata nii sihtotstarbelisi eraldisi riigieelarvest, EL struktuuritoetusi, allutatuid laenusid kui ka eraldisi muudest allikatest. Nimetatud uute eraldiste ja teiste seaduse muudatuste toel on võimalik tagada olukord, kus KredExi omavahendite summa ei lange allapoole seaduses sätestatud normatiive.

KredExi laenude tagamise isetasuvuse nõude leevendamise tulemusel võimaldatakse sihtasutusel võtta ainult eriolukorra ajal (k.a järgmiste eriolukordade ajal) rohkem riske ning toetada suuremat hulka ettevõtjaid. Seaduse muudatusega kaasneb risk seoses sellega, et pole teada kui pikaks võib eriolukord kujuneda. Muudatuse tulemusel ei kaasne riigi seisukohalt olulisi riske, kuna plaanis on KredExi uute meetmete avamine viisil, et eraldatud vahendid kiirelt otsa ei saaks ehk toetada esmalt ettevõtteid, kes vajavad abi kõige rohkem ja kiiremas korras. Seejuures pakutakse riskide maandamiseks laenukäendust jätkuvalt eelkõige ettevõtjatele, mis on pikas perspektiivis jätkusuutlikud ning maksejõulised ehk ettevõtjatel peab olema plaan, kuidas saadava toe abil tänastest raskustest välja tulla ning oma kohustusi täita. Riigi seisukohalt on peamine riski maandav meede see, et KredEx korraldab oma tegevust kriisimeetmete rakendamisel nii, et ei ületataks Vabariigi Valitsuse otsuses kehtestatud kahjude realiseerimise ülemmäära – 600 mln eurot. KredExi poolelt rakendatakse omakorda konkreetseid põhimõtteid, mille puhul nähakse ette, et kõigepealt tuleks ettevõtjal pöörduda kodupanka ning paluda olemasoleva laenu tagasimaksegraafiku leevendamist või uut laenu. Samuti on riigi poolt teisi majanduslikke meetmeid, sh maksuleevendusteks ette nähtud juhis pöörduda ka Maksu- ja Tolliametisse, kes panustab samuti, et kriisi mõju ettevõtjatele leevendada. Alles seejärel, kõige viimasena, kui panga ning Maksu- ja Tolliametiga ei jõuta ammendava lahenduseni, on ettevõtjal võimalik taotleda laenu KredExist. See tagab olukorra, kus kõikidele Eesti ettevõtjatele laenukäendust kohe ei anta, sh peab ettevõtjatel olema visioon, kuidas kriisist välja tulla ning läbimõeldud põhjendus, miks neil on vaja KredExi tuge.

Riigiabi aspektist lähtuvalt on eelnõu muudatusel seos ajutise tagatistoodete tingimuste muutmisega, kus seaduse muudatus võimaldab anda majanduse toetamiseks riigiabi Euroopa Komisjoni poolt vastu võetud erakorraliste riigiabireeglite alusel, eelkõige COVID-19 ajutise raamistiku alusel (tulevikus vajadusel ka teiste ajutiste riigiabi raamistike alusel). Kuigi laenukäenduste ebasoovitava mõjuna on võimalik käsitleda asjaolu, et riiklik tagatis võiks mõjutada negatiivselt laenusaaaja krediitdivõime objektiivset hindamist laenuandja poolt ja viia sellest tulenevalt pankade vastutuse vähenemiseni laenude väljastamisel, on see oht maandatud riskide jagamisega (panga risk on alati vähemalt 20% laenust, ajutise riigiabiraamistiku alusel 10% laenust kuni 31.12.2020 sõlmitud tagatislepingute puhul), mille tulemusel on Euroopa Komisjoni hinnangul tagatud laenuandja huvi laenuandmise tehingust tuleneva riski nõuetekohaseks hindamiseks, riski vastu kindlustamiseks ja selle minimeerimiseks ning eelkõige laenusaaaja krediitdivõime õigeks hindamiseks. Sealhulgas on kõnesoleva muudatuste osas vajalik märkida, et seaduse muudatused seoses riigiabiga ei oma mõju seoses tulevikuga (ka siis kui riigis ei ole kehtestatud eriolukorda), kuna muudatuste tulemusel säilib võimalus rakendada hetkel kehtivaid Euroopa Komisjoni poolt kehtestatud (sh tavaolukorraga seonduvaid) riigiabi reegleid.

Seaduse rakendamisega ei kaasne olulist mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, looduskeskkonnale, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Kaitseliidu seaduse muutmine

Sihtrühm: Kaitseliidu liikmed

Meede: Eriolukorra ja erakorralise seisukorra ajal Kaitseliidu liikmele, kes osaleb Kaitseliidu koosseisus eriolukorra väljakuulutamise põhjustanud hädaolukorra lahendamisel hädaolukorra seaduse § 34 lõike 1 alusel, avaliku korra kaitsemisel korrakaitseseaduse § 16¹ lõike 1 alusel ja erakorralise seisukorra lahendamisel erakorralise seisukorra seaduse § 15 lõike 1 alusel, tasu maksmine.

1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Eelnõu vahetuks eesmärgiks ei ole tööhõive suurendamine. Kaitseliidu liige ei oma kaasatuna töö- ega teenistussuhet ega omanda aktiivse kaasumise kaudu uus teadmisi, mistõttu sotsiaalne mõju puudub.

2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhtlusele

Kaitseliidu liikmetele tasu maksmine nende kaasamise korral eriolukorra ja erakorralise seisukorra lahendamisse, tõstab isikute huvi osaleda olukorra lahendamiseks vajalike ülesannete täitmisel, võimaldades suurendada olukorra lahendamisel osalevate isikute arvu ning sellega kiirendada olukorra lahendamist. Suurem inimressurs võimaldab eriolukorda või erakorraliste seisukorda lahendaval asutusel keskenduda olukorra lahendamiseks vajalikele tegevustele ning annab täiendava inimressursi võimalike pikaajaliste olukordade lahendamiseks. Täiendava inimressursi kaasamisega on võimalik lühendada eriolukorra või erakorralise seisukorra põhjustanud sündmuse lahendamist või vältida selle eskaleerumist. Seega kavandatav meede mõjutab vahetult riigi julgeolekut positiivses suunas. Eelnõuga võib kaasneda ka täiendav huvi Kaitseliiduga liitumiseks.

Arvestades Kaitseliidu liikmete osakaalu erinevate olukordade lahendamisel on mõju ulatus keskmine.

3. Mõju majandusele

Kaitseliidu liikmetele tasu maksmine võib otseselt mõjutada isiku töösuhet, kui tasu suurus hakkab mõjutama isikute valikut osaleda Kaitseliidu tegevuses või jätkata töösuhet. Tasu suurus võib eriti mõjutada madalamapalgalistel töökohtadel töötavaid isikuid või olukorras, kus on võimalik töötasude või palkade langus ja seeläbi töösuhetest tuleneva sissetuleku vähenemine. Samas kaasatavate Kaitseliidu liikmete arv üldise tööealise elanikkonna hulgaga võrreldes on väike, mistõttu on ka mõju majandusele väike.

4. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Eelnõuga ei muudeta riigiasutuste ja Kaitseliidu struktuuri ega alluvussuhteid. Eelnõu toob kaasa Kaitseliidu kulu kasvu. Kuna kulu kasv toimub avaliku võimu ülesannetesse kaasumise tulemusel on eelnõus nähtud ette täiendava kulu kompenseerimine Kaitseliidule. Seega kaasneb eelnõuga vajadus täiendava riigieelarvelise kulu (eraldis) järele. Kuivõrd eriolukorra või erakorralise seisukorra enda tulemusel võivad väheneda riigieelarve tulud ja oluliselt tõusevad kulud, ei ole Kaitseliidule eraldatav kulu muude kuludega võrreldes märkimisväärne, seega mõju riigiasutuste korraldusele on väike.

KeTS ja § 7. MKS muutmine

Intressimuudatuste koondmõju

Muudatused puudutavad kõiki maksukohustuslasi, kes makseraskustesse satuvad. Kõigil muudatustel on soodne majanduslik mõju maksukohustuslastele. Muudatuse tulemusel ei pea

makseraskustesse sattunud maksukohustuslased eriolukorra kehtimise ajal arvestama ega tasuma intresse – see leevendab eriolukorrast tingitud majandusraskusi ning loob paremad eeldused makseraskuste ületamiseks ja tavapärase majandustegevuse taastumiseks. Maksukohustuslased ei pea muretsema, et MTA veebis on avaldatud maksuandmed, mis neist sõltumata asjaoludel ei kajasta nende ettevõtete tegelikku maksukuulekust. Küll aga avaldab MTA maksuandmeid endiselt asutustele ja organisatsioonidele, kes vajavad andmeid oma seadusest tulenevate ülesannete täitmisel, kui ülesannete täitmine ei ole eriolukorrast tingitult peatatud või muudetud. Andmete avaldamise peatamise vajadus kestab eeldatavalt kauem, kui ametlikult välja kuulutatud eriolukord, mistõttu selle muudatuse mõju on pikaajalisem kui intresside arvestamise peatumisel.

Pikaajalise ehk püsiva mõjuga on eriolukorra lõppemisest arvates madalama intressimäära kehtestamine. Maksuvõlalt arvestatava intressi määra vähendamine poole võrra muudab makseraskuste ületamise majanduslikult tuntavalt kergemaks. Samuti on pikaajalise makseraskuste leevendamise meetmeks eriolukorra lõppemisest lubatav maksuvõla ajatamisel intressi vähendamine kuni 100 protsenti. Intressi vähendamine sellisest ulatuses on maksuhalduri kaalutusotsus ega ole mõeldud standardlahendusena.

MKS seab üldised menetluslikud reeglid lisaks KoMSis ja KeTSis sätestatud rahaliste kohustuste osas. Seega mõjutavad intressimuudatused ka kohalikest maksudest ning kalapüügitasudest tekkinud võlgnevusi. Intressimuudatused puudutavad seega ka isikuid, kellel on tekkinud viivitus KoMSist või KeTSist tulenevate rahaliste kohustuste täitmisel.

Siinjuures tuleb arvestada, et intresside arvestamise ja tasumise kohustus lasub teatud juhtudel ka maksuhalduril. Intressi määr on maksumaksja ja maksuhalduri jaoks sama ning selle vähendamisel väheneb ka maksuhalduri poolt maksumaksja kasuks tasutava intressi suurus. Maksuhalduri poolt intressi tasumine tähendab, et riik on menetlustes eksinud või ei ole täitnud ülesandeid piisava kiirusega. Sellised juhtumid on pigem erandlikud, mistõttu muudatuse mõju riigi poolt makstavale intressile on vähene.

Majanduslik mõju

Sihtühmaks on kaudselt kõik maksumaksjad. Maksuvõlglasi oli juriidiliste ja füüsiliste isikute hulgas MTA andmetel märtsi alguses kokku veidi alla 31 000 isiku. Nende võlg kokku moodustas ligi 300 miljonit eurot. Siinjuures isikuid, kelle võlasumma jääb vahemikku 10 000–50 000 eurot, on kokku 2603 ning nende võlasumma kokku on 57 miljonit eurot. Võlasumma puhul, mis jääb vahemikku 50 000–100 000 eurot, on võlglasi kokku ligi 500 ning nende võlg kokku 34 miljonit eurot. Isikuid kelle võlg ületab 500 000 eurot, on kokku 52 ning nende võlg kokku on 90 miljonit eurot. Võrdluseks, varasematel aastatel (2017. a kuni 2019. a) on olnud kogu võlasumma ja võlgnike arv võrreldavas suurusjärgus.

Eriolukorrast tingitult tekib makseraskuseid eeldatavalt oluliselt suuremal arvul ettevõtjatel ja füüsilistel isikutel ning kasvab ka võlgu olevate summade suurus. MTA olemasoleva andmed näitavadki juba võlgnike arvu kasvu märtsi lõpus võrreldes eelnevate perioodidega. Ühe kuu võrdluses on kasvanud maksuvõlglaste arv 2000 isiku võrra ning eelmise aasate sama ajaga võrreldes 4000 isiku võrra. 23. märtsi seisuga on maksuvõlgnikke kokku üle 35 tuhande isiku ning nende koguvõlgnevus on üle 320 miljoni euro.

Maksuvõla tasumise ajatamine puudutab suurt hulka isikuid. 2019. aastal tegi MTA kokku ligi 15 000 ajatamise otsust. Rahuldamatat jäi pea 900 taotlust maksuvõla tasumise ajatamiseks. 2020. aasta jaanuari seisuga oli kõikide ajatatud võlgade summa kokku pea 39 miljonit eurot.

Tegemist on muudatusega, mis ei eelda maksumaksjatelt muudatuste tegemist maksuarvestuses ning muudatustega kohanemiseks nad aega ei vaja. Muudatuse mõju avaldub sageli, olles maksumaksja jaoks positiivne, kuna aitab kergemini üle saada ajutistest makseraskustest.

Kalapüügiõiguse tasu võlgnevuse korral võetava intressimäära muudatus puudutab kõiki isikuid, kes taotlevad kalapüügiõigust – harrastuskalapüügi puhul füüsilisi isikuid ja kutselise kalapüügi puhul juriidilisi isikuid. Keskkonnaministeeriumi andmetel ei ole kalapüügiõiguse tasude osas seni intressi võtmine aktuaalne olnud. Tasu laekumine tagatakse teiste meetmetega. Kalapüügiseaduse § 55 lõige 1 sätestab, et kui taotleja ei ole tasunud taotluses nimetatud aasta 1. juuliks endale taotletud või talle käesoleva seaduse § 50 lõike 1 alusel jaotatud püügivõimaluse eest, loetakse püügivõimalused tasumata osas vabanenuks. Seetõttu on püügiõiguse omanikud kõrgelt motiveeritud neile kuuluva püügiõiguse eest õigeaegselt tasuma. Samas on puudutatud isikud saatnud signaale, et kriisiolukorras võib tekkida vajadus võimaluse järgi tasuda kalapüügiõiguse tasu kahes osas, st teine osamakse peale kalapüügiõiguse kasutamist. Probleeme võib tekkida teise osamakse tähtajaks tasumisega, st 1. juuliks, mis võib kaasa tuua kalapüügiõiguse tasumise ajatamise vajaduse.

Harrastuskalapüügiõiguse tasu maksti 2018. aastal kokku 297 000 eurot. 1336 kutselise kalapüügiõiguse omanikku maksid püügiõigustasusid kokku 803 077 eurot.

Mõju riigi ja kohalike omavalitsuste asutuste korraldusele

Sihtrühmaks on Maksu- ja Tolliamet aga ka kohalikud omavalitsused ja Keskkonnaamet koos Veterinaar- ja Toiduametiga, kes on maksuhalduriks vastavalt kohalike maksude ja kalapüügiõiguse tasu osas. Kõikide viidatud rahaliste kohustuste osas intressiarvestuse elektroonilist keskkonda haldab MTA, mistõttu seda mõjutab muudatus kõige enam. Enamike muudatuste puhul ei ole tegemist maksuarvestuse sisulise korra muutmisega, muutub vaid intressi määr või peatub selle arvestamine. Nende muudatuste rakendamiseks ei ole tarvis täiendavat ressursi ega koolitusi. Suurem koormus kaasneb maksuhalduritele maksuvõla tasumise ajatamisel intressi määra vähendamine tänasega võrreldes oluliselt suuremas mahus, kui on vaja sisuliselt otsustada maksuvõla osaline kustutamine. Suuremas mahus ajatamist ei ole võimalik korraldada automatiseeritult. Samas on tegemist nende jaoks igapäevase tööga ning sisulisi muudatusi töökorralduses teha ei ole vaja. Kindlasti on koormus suurem kriisiaegsel perioodil.

Riigi toimimise seisukohast väheneb riigipoolne heidutus kohustuste täitmata jätmisele. Kriisiaja ületamisel on heidutuse vähendamine soodsa mõjuga maksukuulekusele, ka pikemas vaates pigem suurendab maksumaksjate usaldust riigi vastu. Konkurentsikeskkonna säilitamisel on MTA-l ka muid meetmeid lisaks intressi kohaldamisele, mis peale kriisiaega kindlasti üle vaadatakse. Värskeimaks näiteks on siin MTA aktiivne hinnangu ehk tagasiside andmine maksumaksjale tema maksuasjade korrasoleku kohta.

Maksuandmete avaldamise mõjud

Sihtrühma suurus selgub peale seda, kui Vabariigi Valitsus on kinnitanud vastava abipaketi. Riigi toetusmeetmeid ellu viivatele asutustele ja isikutele maksuandmete avaldamine riivab küll maksusaladust, kuid selle kaalub üles toetust saava isiku huvi saada toetust ilma täiendava halduskoormuse või viivitusega. Samuti võimaldab see määratud asutustel ja isikutel täita riigi poolt pandud ülesandeid vajaliku täpsuse ja kiirusega ning hoiab kokku väärtuslikku ajaressursi. Kokkuvõtteks on tegemist kohustatud isikute ja maksumaksjate jaoks soodsa mõjuga muudatusega.

KoPS muutmine

1. Mõju inimesele

Maksete peatamine avaldab inimesele mõju läbi väiksema teise samba pensioni, kuid suuremate pensioniõiguste esimeses sambas ja kõrgema palga. Kaudselt võib tekkida mõju ka mujalt (sõltuvalt, kuidas peatatud sissemaksete raha kasutatakse riigi poolt), kuid seda on keeruline hinnata.

Otsene mõju puudub isikutele, kes on sündinud ajavahemikus 1942–1960, sest nende sissemaksed jätkuvad automaatselt senisel kujul. Alates 2020. aasta detsembrist (avalduse esitamine 2020. aasta oktoobris) on neil siiski õigus oma sissemaksed vabatahtlikult täies ulatuses (2%+4%) peatada, mistõttu tekib sissemaksete peatanutele samuti siis mõju läbi väiksema teise samba pensioni, kuid suuremate esimese samba pensioniõiguste ja kõrgema palga.

Teise sambaga liitunud inimese kogumispensioni 2% makse peatamisel suureneb tema netopalk 2% võrra (brutopalk ei muutu).

Teise sambaga liitunute mõju pensionile tekib sotsiaalmaksu 4% sissemaksete jäämisest esimesse sambasse ja 2% kogumispensioni makse peatumisest. Kuigi inimene ei saa maksete peatamise perioodil teises sambas fondiosakuid, suurenevad tema esimese samba pensioniõigused (ainult sotsiaalmaksu 4% ulatuses). Esimese ja teise samba pensioniõiguseid arvutatakse erinevalt – kui teises sambas sõltub pension üks-ühele tehtud sissemaksest, siis esimeses sambas pensionivalemist. Esimese samba pensionivalemi solidaarsusest (baasosa ja alates 2021. aastast kehtiv ühendosa) tingituna sõltub maksete peatamise mõju ulatus eelkõige inimese sissetuleku suurusest. Kõrgema sissetulekuga inimestele on kasulikum teine samm ja madalapalgalistele esimene samm.

Kui inimene jätkab kogumispensioni 2% maksmist kogu sotsiaalmaksu arvelt tehtavate maksete peatamise perioodil, siis arvestades ka hilisemat riigipoolse 4% sotsiaalmaksu kompenseerimist (4% asemel kantakse hiljem teise sambasse 6%), on mõju tema pensionile väga väike. Mõju võib tekkida ainult teise samba tootluse ja esimese samba pensioniindeksi kasvude erinevusest maksete peatamisest kuni kompenseerimiseni ning esimese samba pensionivalemi mõju ei teki.

Kui inimene otsustab peatada 2% maksed alates 2020. aasta detsembrist, siis tema teise samba pension on väiksem 9 kuu eest maksmata jäänud kogumispensioni 2% makse võrra ja väike mõju võib tekkida ka sotsiaalmaksu 4% eest saadavate pensioniõiguste eest (teise samba asemel esimeses sambas). Hinnanguliselt on ka sellisel juhul mõju keskmisele asendusmäärale (40%) kuni 0,1 protsendipunkti.

Pensionioiguste tegelik väärtus pensionieas sõltub esimeses sambas pensioniindeksist ja teises sambas tootluse arengutest tulevikus. Sõltuvalt inimeste vanusest võib see periood ulatuda aastakümnete taha. Arvestades erinevate prognooside pidevat muutumist ei ole võimalik täpselt hinnata, kumb neist kasvab tulevikus kiiremini. Seetõttu ei ole võimalik täpselt mõju inimeste pensionile hinnata. Mõju võib olla nii positiivne kui negatiivne. Kuna sissemaksed on peatatud suhteliselt lühikest aega (1 aasta ja 2 kuud) ja soovijatele kompenseeritakse riigipoolsed sissemaksed, siis mõju on kokkuvõttes suhteliselt väike.

Teise samba sissemaksete peatamisel ei ole otsest mõju inimese juba seni kogunenud teise samba vara tuleviku tootlusele, va juhul kui peatamine mõjutab fondivalitseja investeerimisotsuseid ja tasusid (vt järgmisi lõike). Sissemaksete peatamine mõjutab aga negatiivselt inimese keskmist teise samba tootlust kogu teises sambas oleku aja jooksul. Teise samba ajaloos peatatakse maksed käesolevaga juba teist korda. Eelmine sissemaksete

peatamine tehti finantsturgude madalseisus, mistõttu teise samba liitunud on ostnud teise samba osakuid siis, kui osakute hind on keskmisest kõrgem. Selle tulemusena on jäänud inimeste personaalne teise samba tootlus ka madalamaks võrreldes fondiosaku tootlusega. Näiteks 2019. aasta lõpus oli teise samba fondide keskmine ühe osaku tootlus 3,8%, aga inimeste vara oli samal ajal kasvanud 3,1% aastas. Vahe on tingitud peamiselt just teise samba maksete peatamisest ja vähendamisest perioodil 2009–2011. Käesoleva eelnõu täpset mõju inimeste personaalsele tootlusele on keeruline hinnata, kuna see sõltub fondide tootlusest tulevikus.

Teise samba sissemaksete peatamisel puudub automaatne mõju praegustele esimese samba pensionidele ja pensionäridele. Riikliku pensionikindlustuse seaduse kohaselt sõltub pensioniindeksis kasutatava sotsiaalmaksu laekumise kasv juba praegu kogu sotsiaalmaksu pensioniosa (20%) laekumise kasvust. Seega juhul, kui 4% laekub edaspidi esimesse sambasse, ei mõjuta see automaatselt pensioniindeksit. Mõju praegustele pensionäridele võib tekkida ainult juhul, kui otsustatakse ühekordselt tõsta pensione, sest riigieelarve tulud suurenevad. See oleks aga eraldiseisev poliitiline otsus.

Kokkuvõtteks on teise samba maksete ajutise peatamise mõju isiku pensionile väike võrreldes tulevikus saadava pensioniga.

2. Mõju fondivalitsejatele

Teises sambas on 5 fondivalitsejat (AS LHV Varahaldus, AS SEB Varahaldus, Luminor Pensions Estonia AS, Swedbank Investeerimisfondid AS, Tuleva Fondid AS), kes kokku valitsevad 23 teise samba pensionifondi.

Mõju fondivalitsejatele tekib eelkõige siis, kui teise samba fondide mahud muutuvad. Ühest küljest mõjutab mahtude vähenemine fondivalitsejate tulusid, kuid samuti võib see ka tähendada pensionifondide investeringute muutmist.

Fondivalitsejate peamine tulu tekib valitsemistasust, mille suurus on sõltuvuses tema poolt valitsetavate fondide vara mahust. Alates 2019. aasta septembrist ei tohi valitsemistasu olla kõrgem kui 1,2% fondi vara mahust. Selle tulemusena langes keskmine valitsemistasu 2020. aasta alguses 0,61%-ni. Teise samba sissemaksete osaline peatumine tähendab pensionifondide mahtude kasvu pidurdumist. Selle tulemusel valitsemistasu määr võrreldes praeguse olukorra jätkumisega nii kiiresti ei lange. Kuigi valitsemistasu määr langeb aeglasemalt, langevad ka fondivalitseja tulud. Mõju on tõenäoliselt suurema mahuga fondivalitsejatele (Swedbank, LHV, SEB). Pensionifondivalitsejate tulubaasi vähenemine ja fondimahtude aeglasem kasv võivad omakorda mõjutada ka fondivalitsejate investeerimisstrateegiaid. Tõenäoliselt on mõjud fondivalitsejatele siiski väikesed, kuna maksete peatamine kestab lühikest aega.

3. Mõju tööandjatele

Kogumispensioni 2% makse vabatahtlikuks muutumisega alates 2020. aasta detsembrist suureneb mõnevõrra tööandjate administratiivne koormus. Tööandjad peavad täiendama oma raamatupidamisprogramme ja kontrollima töötajate staatust kogumispensioni makse tasumisel (kas tuleb makset kinni pidada või mitte).

4. Mõju Pensionikeskusele

Pensionikeskus on teise samba keskne register. Maksete peatamisega kaasnevate IT-arenduste kulu on neil hinnanguliselt umbes 25 000 eurot.

5. Mõju riigieelarvele

Teise samba maksete peatamisel laekub edaspidi sotsiaalmaksu pensioniosa 4%, mis varem suunati teise sambasse, riigieelarvesse. Mõju hindamise eelduseks on, et ajavahemikul 1942 kuni 1960 sündinud inimeste sissemaksete osakaal on 10% kõikidest sissemaksetest. Samuti on eeldatud, et alates 2020. aasta detsembrist peatab kogumispensioni 2% sissemakse 1/3 liitunutest.

4% maksete kulu riigieelarvele on toodud alljärgnevas tabelis. Prognoos alates 2020. aastast põhineb Rahandusministeeriumi viimasel prognoosil eelnõu koostamise hetkel (1.04.2020).

Tabel nr 1. „Mõju riigieelarvele (miljon EUR)“

	2018	2019	2020	2021
4% kanne II sambasse (milj eur)	271	319	297	324
Maksete peatamise mõju			-141	-204
4% kanne peale maksete peatamist	271	319	156	120
Tulumaksu laekumise kasv			1	7
Riigi võit kokku			142	211
	2018	2019	2020	2021

Allikas: Rahandusministeerium

Teise samba maksete peatamisel perioodil 1.07.2020 kuni 31.08.2021 vähenevad riigi kulud 2020. aastal 141 miljoni euro võrra ja 2021. aastal 204 miljoni euro võrra (kokku 345 miljonit). Lisaks suureneb ka tulumaksu laekumine kahel aastal kokku 8 miljoni euro võrra.

Kokku on teise samba maksete peatamise prognoositav positiivne mõju riigieelarvele 2020. ja 2021. aastal 353 miljonit eurot.

Teise samba maksete kompenseerimisel suureneb riigi kulu aastatel 2023 kuni 2025 (kokku 28 kuud) sotsiaalmaksu kannetele teise sambasse (4% asemel kantakse 6%). Kompenseerimise täpne suurus sõltub isikute arvust, kes jätkavad 2% maksete tegemisega ka 2020. aasta detsembrist. Kuna 2020. aasta novembrini maksavad kõik inimesed 2% teise sambasse, siis selle perioodi eest kompenseerib riik maksete peatamise kõigile (va isikud, kes on sündinud ajavahemikul 1942–1960). Mõju suurus on maksimaalselt sama, mis on 4% maksete peatamise kokkuhoiu mõju aastatel 2020 ja 2021. Kui näiteks 1/3 inimesi siiski ei jätkata 2% maksetega, siis on kompenseerimise kulu sellest ca 22% väiksem.

Teise samba maksete peatamine tingib arenduste vajaduse Maksu- ja Tolliameti ning Sotsiaalkindlustusameti infosüsteemides. Esialgsel hinnangul on **Maksu- ja Tolliameti** infosüsteemi arenduse maksumus 2020. aastal suurusjärgus 150 000 eurot. Arendusega lahutatakse infosüsteemis sotsiaalmaksu 4% ja isiku 2% makse liikumine. **Sotsiaalkindlustusameti** prognoositav kulu on 2020. aastal samuti umbes 50 000 eurot.

Teise samba maksete peatamisel puudub lühiajaline mõju kohalikele omavalitsustele, riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale ja regionaalarengule. Muudatus ei mõjuta Eesti poolt võetud rahvusvaheliste kohustuste täitmist (nt vastavus Euroopa sotsiaalkindlustuskoodeksile).

KMS muutmine

Eelnõuga kavandatud muudatused on majandusliku mõjuga ja mõju on ka riigiasutustele.

Eeldatavat olulist sotsiaalset mõju, mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, elu- ja looduskeskkonnale, mõju regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele ei tuvastatud.

1. Kavandatud muudatus: käibemaksumäära vähendamine lisaks paberväljaannetele ka muudele füüsilistel kandjatel olevatele väljaannetele ja elektroonilistele väljaannetele

Mõju valdkond: majanduslik mõju.

Mõju sihtrühm: kirjastajad ja meediaettevõtjad.

Mõju kirjeldus: muudatusega kehtestatakse sarnaselt paberväljaannetega vähendatud käibemaksumäär ka muudel füüsilistel kandjatel olevatele väljaannetele ja elektroonilistele väljaannetele.

Järeldus mõju olulisuse kohta: tegemist on sihtrühmale positiivse mõjuga, kuna see soodustab e-raamatute ja e-ajakirjandusväljaannete väljaandmist, avaldamist, kvaliteeti ja kättesaadavust lugejatele.

Mõju ulatus on väike, kuna maksumäära vähendamine on ettevõtjatele positiivse mõjuga ja ei tekita muudatusega kohanemisraskusi.

Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna ettevõtja jaoks on see ühekordne tegevus ennast muudatustega kurssi viia.

Mõjutatud sihtrühma suurus: Ligikaudu 1200 ettevõtjat.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

2. Kavandatud muudatus:

Mõju valdkond: riigiasutuste töökorraldusele.

Mõju sihtrühm: Maksu- ja Tolliamet.

Mõju kirjeldus: Töökoormuse tõus seoses suureneva teavitus- ja selgitustöö vajadusega. Teavitus- ja selgitustöö sisaldab nii seminare, kodulehe info koostamist, kui ka igapäevaselt maksumaksjatele laekuvatele küsimustele vastamist.

Mõju ulatus on keskmine, kuna ei tekita maksuhaldurile pikemas perspektiivis lisakoormust.

Mõju avaldumise sagedus on keskmine, kuna maksumaksjate teavitustöö ja kontrollitegevus on maksuhalduri igapäevane töö, kuid seoses kehtima hakkavate muudatustega on vahetult muudatustele eelneval ja järgneval perioodil teavitustegevuse vajadus suurem.

Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

3. Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on muudatuse mõju pigem ebaoluline, kuna tegemist on kirjastajatele ja meediaettevõtjatele positiivse mõjuga, mille ulatus ja sagedus on väike ning millel ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

LLS muutmine

Seaduse rakendamise ees ei kaasne mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele, regionaalarengule ega mõju kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Sihtrühm 1: vabakutselised loovisikud. Suur osa kultuurivaldkonna loovisikutest kuulub loomeliitidesse. LLS-i alusel on tunnustatud 17 loomeliitu. Nendesse kuulub 2020. aasta veebruari seisuga 5803 loovisikut.

Loomeliitidesse kuulumine on vabatahtlik. Seega on ka neid loominguliselt aktiivseid loovisikuid, kes ei ole ühegi loomeliidu liikmed. Vabakutseliste arvu nii looliitude liikmete kui mitteliikmete seas on keeruline hinnata, see sõltub valdkonna toimimispõhimõtetest (näiteks teatris on palju palgalisi näitlejaid, aga siiski ka väga palju vabakutselisi, kujutavas kunstis ja kirjanduses palgalisi töökohti loovisikutele peaaegu ei ole, samas näiteks vabakutselisi arhitekte teada ei ole). Lähtudes loomeliitude liikmete koguarvust, senisest loometoetuste taotlemise praktikast, tõsiasjast, et seni ei ole näiteks teatri- ja muusikavaldkonna vabakutselised tihti toetusi vajanud, kuid nende seas on abivajajate arvu kasv kindlasti hüppeline, ja arvestades alanud kriisi prognoositava laia mõjuga koogu kultuurivaldkonnale, hindame vabakutseliste toetusvajadust lähikuudel senisega võrreldes vähemalt kümnekordseks. Kultuuriministeerium taotleb Vabariigi Valitsuselt lisavahendeid 1200 loovisiku toetamiseks 6 kuu pikkuse loovisiku toetuse mahus, summas 4 200 000 eurot.

Sotsiaalsed mõjud, mõju kultuurile:

Meetme lühiajaline mõju kultuurile ja kultuurielule seisneb võimaluses kriisi lõppedes kiiresti „jalule“ tõusta ja jätkata kultuurielu arendamisega võimalikult laia ringi kultuuriprofessionaalide osalusel. Jätkusuutlikkusel on ka pikaajalisem mõju kultuuri mitmekesisusele ja riskide maandamisele – aidates võimalikult suure hulga loovisikutest kriisist üle, vältides inimeste loobumist, läbipõlemist, valdkonnast lahkumist.

Mõju majandusele:

1) leibkondade toimetulek:

Täiendavad vahendid ja leevendused loovisikule loometoetuse saamiseks tagavad vabakutseliste loovisikutele sotsiaalsed garantiid ja miinimumpalga suuruse baassissetuleku, mis lisaks kindlustundele annab võimaluse loometöö või – võimaluse puudumisel – loomingulise enesetäienduse jätkamiseks, et kriisi möödudes olla valmis täisväärtuslikult kultuuriellu panustama. Toetusega kaasnev ravikindlustus loob tagatised selleks, et ka tervishoiu mõistes keerulistel aegadel on vabakutseliste loovisikute sihtrühmal ligipääs vajalikele tervishoiuteenustele, maandatud on tervisekindlustuse puudumisega kaasnevad riskid. Sissetuleku säilimine aitab loovisikul täita vajalikud kohustused ja leevendab kriisi tõttu ära jäänud sissetulekuid. Mõju majandusele on otsene, tagades toetust saava sihtrühma panuse esmatarbekaupade turul, võimalik ka, et nende võimekuse teenindada finantskohustusi ja tasuda rendimakseid. Leibkondade toimetulekule on otsene mõju kõigi toetuse saajate kaudu – toetus ongi suunatud otseselt isiku toimetuleku tagamiseks ja puuduse kannatamise vältimiseks.

2) loovisikute halduskoormus:

Lometoetust taotlevate vabakutseliste loovisikute halduskoormus jääb samaks. Taotlemisel tuleb endiselt esitada avaldus ja esitada nõutud andmed. Eelnõuga ettenähtud ajutised leevendused puudutavad taotlemiseks kvalifitseerumist, avades võimaluse toetust taotleda laiemale ringile vabakutseliste loovisikutele.

Sihtrühm 2: tunnustatud loomeliidud

Vastavalt LLSile tunnustatud loomeliite on Eestis 17. Need loomeliidud tegutsevad 8 eri loomealal. Loomeliitude suurus on väga erinev – väiksemates loomeliitudes on liikmeid alla saja, suuremates tuhatkond või isegi üle selle.

Mõju töökoormusele:

Loomeliitude jaoks töökoormus loometoetuste menetlemiseks ajutiselt kasvab, seda nii taotluste arvu kasvamise kui vahendite lõppemisel täiendaval taotlemisel Kultuuriministeeriumist. Siiski ei ole tegemist töökoormuse sellise kasvuga, millega loomeliidud ei suuda toime tulla. Loomeliitudel on võimekus taotlusi menetleda ka täna ja loomeliitudes on palgaline töjõud ja oskused olemas. Vajaduspõhiselt saab Kultuuriministeerium osutada kaasabi. Eeldatud on just taotluste arvu kasvu mitteliikmete sihtrühmalt, eriti väiksemate loomeliitude loomealadel. Kui 2019 maksti loomeliitudesse mittekuuluvatele vabakutselistele kokku 17 loometoetust, siis 31.03.2020 seisuga on Kultuuriministeerium sellelt sihtrühmalt saanud kokku 69 taotlust. Üks suurematest loomeliitudest, Eesti Kunstnike Liit, maksis 2019 toetusi kokku 35 inimesele, 31.03.2020 seisuga on liidule laekunud juba 28 taotlust, neist 20 viimastel nädalatel. Seetõttu on eelnõuga ette nähtud, et eriolukorra ajal ja 6 kuud pärast seda menetleb loomeliitu mittekuuluvate loovisikute taotlusi Kultuuriministeerium.

Sihtrühm 3: Kultuuriministeerium

Mõju töökoormusele:

Eelnõuga tehtavate muudatuste mõjul kasvab Kultuuriministeeriumi töökoormus loomeliitu mittekuuluvate loovisikute taotluste menetlemisel ning täiendavate vahendite eraldamisel, kuid sellel ei ole ministeeriumi töökorraldusele olulist mõju ning ülesanded täidetakse olesoleva personali ja vahenditega.

PISTS muutmine

Sotsiaalne, sh demograafiline mõju ja mõju majandusele

PISTS-i muudatusel on otsene mõju teenuste saajate tervisele, iseseisvale toimetulekule, õigustele ja heaolule ning toetuse saajate majanduslikule toimetulekule. Puude raskusastme kestvuse tähtsaja pikendamine võimaldab inimestel saada edasi vajalikke teenuseid ning toetuseid. Muudatused mõjutavad kõiki puudega inimesi (sh nii lapsi kui täiskasvanuid), kes moodustavad Eesti elanikkonnast umbes 12%⁹. Muudatuste mõju on teenuse ja toetuse saajatele hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra hetkel regulaarne. Kokkuvõttes on muudatustel oluline mõju teenuste ja toetuste saajatele.

Mõju riigiasutuste korraldusele, sh nende kuludele ja tuludele

Klientide arv, kellel kehtiv puudeotsus lõpeb perioodil 17.03 - 31.08.2020 hõlmab 11 875 klienti ja arvestades puude määrasid on nende pikendamiste kogusumma pooleks aastaks 3,02 mln eurot. Konkreetse summa puhul ei ole tegemist riigile lisanduva kuluga, see tähendab et nende hulgas on suurem enamuse kliente, kellel oleks puude kehtivust pikendatud ka tavaolukorras. Sotsiaalkindlustusameti arvutustel on ca 21% neid kliente (kaalutud keskmisena sihtrühmadest), kelle osas võib tulla negatiivne otsus tavaolukorras ning kelle osas on hinnanguline täiendav kulu riigile 751 631 eurot.

⁹ Sotsiaalkindlustusamet, 2019. Sotsiaalministeeriumi arvutused.

Antud muudatusest on mõjutatud olemasolevad puude seisundid, mille kehtivuse tähtaeg lõppeb ajal, mil nende adressaatide osas uute otsustuste tegemine on hädaolukorra tõttu raskendatud või isegi võimatu.

RaKS muutmine

Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: Eelnõu eesmärk on tagada avalikus ja erasektoris töötavate elanike sotsiaalsed garantiid olukorras, kus igakuine sissetulek väheneb eriolukorrast tingituna ja sellest ei piisa, et tagada ravikindlustuse olemasolu.

Mõju ulatus ja sihtrühm: Ravikindlustuse andmekogu andmetel on ravikindlustuse seaduse § 5 lõike 2 punktides 4–5¹ ehk juriidilise isiku juhtimis- või kontrollorgani liikmed tulumaksuseaduse tähenduses, töövõtu-, käsundus- või muu teenuse osutamiseks sõlmitud ühe või mitme võlaõigusliku lepingu alusel töö- või teenustasusid saav isik ning ettevõtlustulu maksu maksja. Selliseid isikuid on kokku ligikaudu 31 000. Kõigist töötavatest kindlustatud isikutest moodustab see 6%¹⁰. Eeldatavasti ei teki eriolukorra tõttu kehtestatud piirangute tõttu kõigil nendel isikutel piisaval määral sotsiaalmaksu maksmise raskusi, et tagada ravikindlustuse olemasolu. Seega sihtrühm on keskmiselt, kuid mõju ulatus on väike. Kavandatav muudatus kehtib eriolukorra tingimisel ning kestab kuni eriolukorra lõppemise kuule ülejäreneva kuu 10. kuupäevani (k.a). Ravikindlustuse olemasolu tagamine suurendab eriolukorras inimeste võimalusi kasutada tervishoiuteenuseid ja osta välja vajalikke ravimeid, mis võivad vähendada riski terviseseisundi halvenemiseks ja vähendada vajadust erakorralise meditsiiniteenuse järele.

Mõju avaldamise sagedus: Erisus kehtib kuni eriolukorra kuule ülejäreneva kuu 10. kuupäevani (k.a).

Ebasoovitavate mõjude risk: Risk on madal, kuna süsteemi teadlikke ära kasutajaid on eeldatavasti vähe. Lisaks võib olla risk ka see, et see muudatus kehtib vaid eriolukorra lõppemisele ülejäreneva kuuni. Kuna majanduslik olukord paraneb prognoositavalt aeglasemalt ja võib tekkida risk, et eriolukorra lõppedes tekib ravikindlustuseta isikute arvu suurenemine.

Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitavad riskid on samuti väikesed.

Mõju valdkond: mõju Eesti Haigekassa töökorraldusele

Mõju avaldumisega seotud asjaolude kirjeldus: Muudatus eeldab täiendavaid arendusi haigekassa infosüsteemides, et säilitada isikute ravikindlustus, kelle eest ei maksta eriolukorra ajal sotsiaalmaksu sotsiaalmaksu miinimumkohustuse ulatuses. Tänapäevane andmevahetus on automatiseeritud ning seetõttu peab Haigekassa olemasolevat süsteemi täiendavalt arendama ning arenduste mõju enne muudatuse realiseerimist testima, et välistada muudatuse ebasoovitavat mõju kindlustuse kontrollile, töövõimetuslehtede, raviarvete ja soodusretseptide väljastamisele.

---

¹⁰ Eesti Haigekassa andmetel 2019. aasta lõpu seisuga kogu kindlustatute arv ja 26.03.2020 seisuga on 30 634 isikut kindlustatud nimetatud RaKS-i sätete alusel.

Sihtrühm: Muudatus avaldab mõju Eesti Haigekassale. Seega on mõjutatav sihtrühm väike. Ametkonnad kaaluvad erinevaid alternatiive meetmele parima lahenduse leidmiseks ja on võimalik, et see muudatus avaldab mõju ka MTAl. TSD andmete alusel on täna haigekassa andmekogus kindlustatud 30 634 inimest, mis moodustavad 2,5% ravikindlustatud isikute arvust. Kuna ei ole teada mitmel inimestel jääb eriolukorra tõttu sotsiaalmaksu miinimumkohustus täitmata, siis täpne sihtrühma suurus ei ole teada. Eelduslikult tuleb lugeda sihtrühmaks kõik 30 634 inimest.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on väike, kuna sihtrühma ehk Eesti Haigekassa kohanemisvõime muudatustega on hea, sest muudatus mõjutab ühte tööloiku Eesti Haigekassa töös ja 2,5% ravikindlustatud isikutest. Muudatus ei eelda olulist ümberkohanemist Eesti Haigekassa töökorralduses.

Mõju avaldamise sagedus: Mõju avaldumise sagedus on väike, kuid tegemist ei pruugi olla ühekordse muudatusega, kuna kindlustuskaitset omavate isikute kindlustuskaitse tuleb tagada kogu eriolukorra ajal. Kui eriolukord kestab kauem kui 01.05.2020, siis tuleb kindlustusandmeid meetme täitmiseks muuta korduvalt.

Ebasoovitavate mõjude risk: Ebasoovitavad mõjud võivad ilmneda, kuid arendused korrektselt ei toimi ning andmevahetus retseptide väljastamiseks kindlustatud isikutele, kindlustuse kontrolli, töövõimetushüvitiste avamise teenuse, raviarvete edastamise kasutamiseks ei ole korrektsed. Samas hinnatakse ebasoovitavate mõjude riski madalaks, kuna arendust esmalt testitakse. Juhul, kui riskid avalduvad, on võimalik neid manuaalsete või tehniliste muudatustega leevendada ning isikutele vajalik kindlustuse olemasolu tagada.

Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus, sagedus on väikesed ja ebasoovitavate mõjude risk on madal.

RES muutmine

Mõju riigiasutustele

Eelnõu võimaldab eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaolukorra ajal koostada rahandusprognoosi, eelarvestrateegiat ja riigieelarve eelnõu paindlikult ning arvestada kujunenud olukorraga.

Ministeeriumid ega põhiseaduslikud institutsioonid ei esita sellisel juhul eelarvestrateegia ega riigieelarve eelnõu koostamiseks järgmise aasta ega sellele järgneva kolme aasta kohta andmeid pärast kevadist rahandusprognoosi, vaid kogu eelarve koostamise menetlus lükkub sügisesse, arvestusega et Vabariigi Valitsus saaks esitada riigieelarve eelnõu Riigikogule hiljemalt kolm kuud enne eelarveaasta algust.

RPKS muutmine

Muudatuse tulemusel tagatakse Sotsiaalkindlustusametile õigus hädaolukorras, eriolukorras, erakorralises seisukorras või sõjaseisukorras pikendada püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsust. See tähendab, et nimetatud erakorraliste olukordade ajal ei pea inimene muretsema, et tema püsiva töövõimetuse ekspertiisi otsuse tähtaeg saab läbi, mis tähendaks tavaolukorras, et ta peab minema Töötukassasse ja laskma hinnata töövõimet. Viimane eeldab omakorda, et inimene peab minema arsti juurde, mis võib olla nimetatud erakorralistes olukordades raskendatud. Vastavate kohustuste täitmise vajadus võib viia olukorraneni, kus inimene jääb ilma töövõimetuspensionist või rahvapensionist, mis on määratud töövõimetuse alusel. Tehtav muudatus tagab, et inimene ei jää ilma töövõimetuspensionist või rahvapensionist

hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra tõttu ja ta ei pea muretsema töövoime hindamise avalduse esitamise või arsti juurde saamise pärast nimetatud erakorraliste olukordade ajal.

Mõju riigiasutuste korraldusele, sh nende kuludele ja tuludele

Pikendamise perioodil jätkatakse inimesele varem määratud töövõimetuspensioni või töövõimetuse alusel rahvapensioni maksmist. Muudatus suurendaks Sotsiaalkindlustusameti kulusid 2,65 miljoni euro võrra, eeldusel et need isikud ei esita vahepealsel perioodil taotlust Töötukassale (26.03.2020 seisuga 1440 töövõimetuspensioni saajat). Samas väheneks Töötukassa kiirhinnangul töövõimetoetuse kulu 2,76 miljoni euro võrra, kui Sotsiaalkindlustusamet pikendaks inimestel, kelle püsiva töövõimetuse lõpp jääb vahemikku 17.03 kuni 31.08.2020, püsiva töövõimetuse perioodi kuue kuu võrra.

Täiendavad kulud Sotsiaalkindlustusametile on veel pensionitunnistuste saatmise ja töövõimetust tõendavate kaartide trükkimise ja saatmise kulu 4 200 eurot ning Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse info süsteemi arendus 10 000 eurot.

SHS muudatus

Sotsiaalne, sh demograafiline mõju

SHS-i puudutatavatel muudatustel on otsene mõju teenuse saajate (sh nii lapsed kui täisealised) tervisele, iseseisvale toimetulekule, õigustele ja heaolule. Muudatused mõjutavad nii neid teenuse saajad, kes oma olukorrast tulenevalt vajavad teenuseid edasi ka eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, kui ka neid teenuse saajaid, kes küll tavaolukorras teenuseid ei vajaks, kuid kelle teenuste saamise vajadus tuleneb erakorralise olukorra iseloomust (näiteks liikumis- ja tervisest tulenevad piirangud, mis ei võimalda abistaval ja/või hooldaval pereliikmel abivajaja juures viibida jms). Muudatusest on mõjutatud kõik sotsiaalhoolekandeteenuseid saavad ja vajavad inimesed (sh nii lapsed kui täisealised), kes hinnanguliselt moodustavad Eesti elanikkonnast kuni 10%¹¹. Muudatus mõjutab teenuse saajaid eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra tingimustes regulaarselt. Ebasoovitava mõjuna võivad osad teenuse saajad saada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal teenuseid halvemates tingimustes kui täna teenuste osutamiseks kehtestatud nõuded (näiteks väiksemal pinnal, väiksema tundide arvuga nädalas või teenuste osutamine teistsuguse ettevalmistusega isikute poolt kui tavapäraselt), kuid erakorralises olukorras võib see olla ainsaks võimaluseks inimeste tervise ja iseseisva toimetuleku säilitamisel. Samuti on erakorralisteks olukordadeks sätestatud erisused mõistlikud, lähtudes näiteks töötajate ettevalmistuse osas keskhariduse nõudest ja juhendaja olemasolust. Lisaks aitab ebasoovitavate mõjude riski eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal leevendada asjaolu, et erakorralise olukorra ajaks peatatakse teenuste (rehabilitatsiooni teenused ja erihoolekandeteenused) jätkamisega seotud kohustused. Näiteks rehabilitatsiooniteenusele õigustatud isik ei kaota eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra tõttu õigust tasu maksmise kohustuse ülevõtmisele, kui ta ei pöördu sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutaja poole sotsiaalse rehabilitatsiooni teenuse osutamise lepingu sõlmimiseks seaduses nimetatud aja jooksul. Erihoolekandeteenust ei lõpetata eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal juhul, kui isik ei kasuta teenust kauem kui kaks kuud järjest. Kokkuvõttes on muudatustel oluline mõju sotsiaalhoolekandeteenuseid saavatele ja neid erakorralises olukorras vajavatele inimestele.

¹¹ Sotsiaalministeerium, 2020. Hoolekandestatistiliste aruannete ja Sotsiaalkindlustusameti andmete baasil.

Mõju majandusele

SHS-i puudutataval muudatustel on otsene mõju ka teenuseosutajate töökorraldusele. Juhul kui eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal on vajalik teenustele suunata rohkem inimesi kui on täna olemasolevaid teenuskohti, peavad teenuse osutajad suutma teenuskohti selliselt ümber korraldada, et rohkematele inimestele teenuste osutamine oleks võimalik. Samuti võib tekkida vastupidine olukord, kus liikumiskiirangute tõttu teenuse saajate arv hoopiski väheneb ning osad teenuskohad jäävad tühjaks. Eriolukord, erakorraline seisukord või sõjaseisukord võib mõjutada ka personali vajadust ning töökorraldust. Muudatus mõjutab kõiki sotsiaalhoolekandeteenuste osutajaid. Tervishoiu- ja sotsiaalhoolekande valdkonna ettevõtteid oli Eestis 2019. aasta seisuga Statistikaameti andmetel 4394¹², mis moodustavad alla 5% kõigist äriregistris olevatest ettevõtetest, mittetulundusühingutest ja sihtasutustest. Muudatus mõjutab teenuse osutajaid erakorralise olukorra hetkel regulaarselt. Ka teenuse osutajatele langevate ebasoovitavate mõjude riski aitab vähendada asjaolu, et ministri kehtestatav ajutine erisus peab teenima erisusega taotletavat eesmärki. Samuti aitab ebasoovitavat mõju vähendada muudatused, mille kohaselt hüvitatakse teenuseosutajatele eriolukorra tõttu täitmata teenuskohtade maksumus. Näiteks SKA hüvitab erihoolekandeteenuse koha kulud 95 protsendi ulatuses teenuse maksimaalsest maksumusest, mida isikule osutati, juhul, kui inimene on sunnitud eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra tõttu teenuselt eemal viibima.

Kokkuvõttes on muudatusel oluline mõju sotsiaalhoolekandeteenuste osutajate jaoks.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, sh nende kuludele ja tuludele

Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib tekkida nii riigil (nt Sotsiaalkindlustusamet) kui kohalikel omavalitsustel vajadus teenuseid ümber korraldada ja suurendada teenuse osutamisega seotud kulutusi. Ümberkorraldused võivad tähendada riigiasutustele ka täiendavat töökoormuse kasvu. Korralduslikud muudatused, töökoormuse kasv ning kulude kasv sõltub erakorralise olukorra suurusest ning meetmetest, mida plaanitakse olukorras rakendada. Muudatus mõjutab riigiasutustest eelkõige Sotsiaalkindlustusametit ja Sotsiaalministeeriumit ning kõiki kohaliku omavalitsuse üksuseid. Raske on välja tuua konkreetset kulude koormust riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele, kuid Kokkuvõttes on muudatustel oluline mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse asutuste korraldusele, töökoormusele ning kuludele ja tuludele.

SMS muutmine

Eelnõu rakendamise ega ei ole ette näha mõju elu- ja looduskeskkonnale, riigi julgeolekule ja välissuhetele ega muid otseseid või kaudseid mõjusid. Eelnõu rakendamine omab mõju majandusele, sotsiaalvaldkonnale, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Kavandatav muudatus: kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise nõude tühistamine töö- või teenistussuhte puhul ja FIE ettevõtluses osaleva abikaasa eest ning FIE I kvartali sotsiaalmaksu avansilise makse tasumine riigi poolt.

---

¹² Statistikaamet, 2020. Ettevõtted äriregistris, mittetulundusühingud ja sihtasutused mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris õigusliku vormi ja tegevusala (emtak 2008) järgi, 31. detsember. Kättesaadav: <http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/10Majandusüksused/08Uldandmed/08Uldandmed.asp> Viimati kuvatud: 26.03.20

1 Mõju valdkond: mõju majandusele

1.1 Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: Muudatuste eesmärk on maksukoormuse vähendamise abil säilitada töökohti ja ennetada töötajate koondamist tegevusaladel, kus eriolukorra tõttu on raskendatud töötajatele töö tagamine. Muudatusel on mõju ettevõtluskeskkonnale ja ettevõtjate tegevusele.

Olulisim mõju ettevõtjatele seisneb selles, et muudatuse tulemusena väheneb tööandjate maksukoormus ja seeläbi tööjõukulud. Kulude vähendamine nõudluse olulise vähenemise või ettevõtja ajutise sulgemise tingimustes on paljude ettevõtjate jaoks olulise tähtsusega.

1.2 Sihtrühm: Statistikaameti andmetel oli Eestis 2018. aastal kokku ligi 131 000 asutust/ettevõtet, neist 56 683 ettevõttes oli vähemalt üks töölepinguline töötaja või oli töötajatena tegev juhataste liikmena¹³. Töötajaid kokku oli neis ettevõtetes ligi 552 000. Seega kuuluvad muudatusest mõjutatud sihtrühma ligi 43% Eesti ettevõtetest ja 83% hõivatutest¹⁴.

1.3 Mõju ulatus: Mõju ulatus konkreetse ettevõtja puhul sõltub erinevatest näitajatest, nt tegevusvaldkonnast, nõudluse vähenemise ulatusest ja selle taastumise prognoosist, pakutavate kaupade või teenuste töömahukuse ulatusest jms. Muudatus võimaldab jätkata töötajatele osakoormusega töö pakkumist ilma täiendava sotsiaalmaksu kohustuseta, mis tekiks sotsiaalmaksu miinimumnõude kehtimisel. Samas teiste ettevõtjate puhul võib lühiajaline tasustamata puhkus ilma täiendava sotsiaalmaksu kohustuseta olla ainsaks võimalikuks lahenduseks. Kogumina jääb eeldatavalt tasumata sotsiaalmaksu 5,5 mln euro ulatuse, mis jaguneb sotsiaalmaksu vabastust rakendavate ettevõtjate vahel.

1.4 Mõju avaldamise sagedus: Mõju sagedus on harv, kuna kuumääralt sotsiaalmaksu maksmise vabastus kehtib 3 kuud.

1.5 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju keskmine, kuna mõjutatav sihtrühm ja mõju ulatus on keskmised, kuid sagedus ja ebasoovitavad riskid väiksed.

2. Mõju valdkond: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele – mõju riigiasutuste töökorraldusele

2.1 Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: Sotsiaalmaksu kuumääralt maksmise ajutine tühistamine tähendab Maksu- ja Tolliametile esitatavates maksudeklaratsioonides teatavate lahtrite täitmata jätmist või vastava deklaratsiooni esitamata jätmist. Deklaratsiooni vormides ega maksuarvestuse infosüsteemides muudatusi teha ei tule. Siiski võib eeldada maksuhalduri koormuse suurenemist maksumaksjate nõustamise osas.

2.2 Sihtrühm: Muudatus avaldab mõju üksnes Maksu- ja Tolliametile. Sihtrühma suurus on väike, kuna muudatus mõjutab vaid ühte riigiasutust.

2.3 Mõju ulatus: Mõju ulatus on väike, kuna muudatus mõjutab suhteliselt väikest tööloiku Maksu- ja Tolliameti töös.

2.4 Mõju avaldamise sagedus: Mõju avaldamise sagedus on väike, kuna tegemist on ühekordse muudatusega. Ebasoovitavate mõjude riski ei tuvastatud.

2.5 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju ebaoluline, kuna mõjutatav sihtrühm, mõju ulatus, sagedus on väikesed ja ebasoovitavad riskid puuduvad.

¹³ Ettevõtete arv Tööinspektsiooni andmebaasis, kus Maksu- ja Tolliameti andmetel töötab vähemalt üks töölepinguline töötaja.

https://www.ti.ee/fileadmin/user_upload/dokumendid/Meedia_ja_statistika/Toeoekeskonna_ulevaated/2013/T_oekeskonna_ulevaade_2019_V6_web.pdf

¹⁴ Statistikaameti 2018. aasta andmetel oli hõivatuid vanuses 15 kuni 74 aastat 664 700 ning 2019. aastal 671 300.

3. Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale ja regionaalarengule

3.1 Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: Olulisim sotsiaalne mõju sotsiaalmaksu miinimumkohustuse kaotamisel seisneb selles, et muudatus aitab kaasa hõivestaatuse säilitamisele. See omakorda aitab tagada avalikus ja erasektoris töötavate elanike ja nende leibkondade majanduslikku toimetulekut ning sotsiaalsed garantiid olukorras, kus ainsaks lahenduseks on töötasu vähendamine, või olukorras, kus tööandjal ei ole võimalik tööd pakkuda.

3.2 Mõju ulatus ja sihtrühm: Statistikaameti andmetel oli 2019. aastal 15–74-aastaseid hõivatud elanikke 671 300 ning neist ligi 598 300 olid palgatöötajad (sh käsundus- või töövõtulepingu alusel töötajad), mis moodustasid 89% kõikidest hõivatutest. Eelnõus toodud muudatusest on mõjutatud need, kes töötavad töölepingu alusel ning Tööinspektsiooni 2018. aasta andmetel¹⁵ moodustavad need 83% kõikidest hõivatutest. Otseselt puudutab eelnõu ligi 18 000 inimest, kes teenivad hetkel kuumäärast vähem ja 1000 inimest, kes viibivad palgata puhkusel. Eeldada on nende arv lähiajal suureneb.

Kavandatud maksumuudatus kehtestatakse kolmeks kuuks, et pakkuda tööandjatele kulude osas leevendust eeldatavalt kõige keerulisemaks perioodiks. Täiendav toetus majanduse madalseisus suurendab võimalust, et nõudluse taastumise järgselt suudab tööandja osaliselt või täielikult jätkata oma senist tegevust ja pakkuda töötajatele jätkuvalt tööd. See omakorda lükkab eeldatavalt edasi ettevõtjate otsust tegevus lõpetada ja säilitab töötajatel võimaluse eriolukorra lõppedes töö tegemist jätkata.

3.3 Mõju avaldamise sagedus: Sotsiaalmaksu erisus kehtib 3 kuud

3.4 Ebasoovitavate mõjude risk: Risk on väike, sest ravikindlustuskaitse säilib nii töötajatel, kui ka FIE ettevõtte tegevuses osaleval abikaasal vaatamata kuumääralt sotsiaalmaksu mittemaksmisele. Teatavatel juhtudel võib sotsiaalmaksu kuumääralt mittemaksmine avaldada mõju teistele sotsiaalmaksust sõltuvatele tagatistele (nt haigushüvitis, vanemahüvitis, pension). Kuna kõigi eelnimetatute puhul on vastavates seadustes kehtestatud miinimummäärad, on mõju marginaalne.

3.5 Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju väike, kuna mõjutatav sihtrühm on keskmine, kuid mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitavad riskid väiksed.

TTKS muutmine

Mõju valdkond: mõju sotsiaalvaldkonnale

Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: Eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal võib tekkida riigil vajadus oma kodanikke täiendavalt toetada tagamaks isikute sotsiaalne kaitse. Seetõttu on asjakohane võimaldada isikule sotsiaalse kaitse tagamiseks täiendavaid rahalise toetamise meetmeid. Ühtlasi luuakse võimalus Eesti Haigekassal Vabariigi Valitsuse määruse alusel rahastada eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal meetmeid, mis aitavad tagada tervishoiusüsteemi toimepidevuse ning kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavuse.

Mõju ulatus ja sihtrühm: Muudatus mõjutab kogu Eesti elanikkonda ja nende sotsiaalse kaitse säilimist erandlikes olukordades. Eeldatavasti ei teki erandlikes olukordades kõigil isikutel vajadust toetavate meetmete järgi, kuid planeeritav muudatus annab Vabariigi Valitsusele

---

15

https://www.ti.ee/fileadmin/user_upload/dokumendid/Meedia_ja_statistika/Toeokeskkonna_uelevaated/2013/Toeokeskkonna_uelevaade_2019_V6_web.pdf

võimaluse määrusega vastavad meetmed kehtestada tingimusel, et neid rahastatakse riigieelarvest.

Mõju avaldamise sagedus: Erisus kehtib eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal, mis on erandlikud sündmused.

Ebasoovitavate mõjude risk: Riski hinnatakse madalaks, kuna meede kompenseeritakse riigieelarvest eraldiseisvalt ega avalda otseselt mõju muude ravikindlustushüvitiste ja tervishoiuteenuste rahastamisele ja seeläbi sotsiaalse kaitse tagamisele.

Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju väike, kuigi mõjutatav sihtrühm on prognoositavalt suur, siis mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitavad riskid väiksed.

Mõju valdkond: mõju Eesti Haigekassale ja tervishoiuteenuse osutajatele

Mõju avaldamisega seotud asjaolude kirjeldus: Muudatusega eraldatakse haigekassale lisaelarvest 213,2 miljonit eurot. Sellest 40,7 miljonit eraldatakse eesmärgiga võimaldada isikutele sotsiaalse kaitse tagamiseks täiendavaid hüvitisi sh näiteks täiendavate haigushüvitiste tasumiseks. Ülejäänud 172,5 miljonit eurot eraldatakse selleks, et haigekassal oleks võimalik eriolukorras tagada tervishoiusüsteemi toimepidevus ning kvaliteetsete tervishoiuteenuste kättesaadavus.

Sihtrühm: Muudatus avaldab mõju Eesti Haigekassale ja tervishoiuteenuse osutajatele. Sihtrühma suurus on suur, kuna mõjutab paljude tervishoiuteenuse osutajate toimepidevust eriolukorras.

Mõju ulatus: Mõju ulatus on keskmine, kuna muudatus mõjutab eelarve mõistes väikest osa Eesti Haigekassa kogu eelarvet arvesse võttes (15% haigekassa 2019. aasta kogukuludest).

Järgnevalt on kirjeldatud töövõimetushüvitiste kulude prognoos:

- 7,1 miljonit eurot - haiguspäevade hüvitamine riigieelarve vahenditest esimesest kolmanda päevani kõikide haiguslehtede osas perioodil 13.03-01.05.2020 avatud haiguslehtedele.
- 33,6 miljonit eurot – töövõimetushüvitise kulude kasv tulenevalt haigestumise kasvust viirusepuhangu perioodil. Prognoosi eelduseks on, et 1,5% elanikkonnast saavad viirusega seotult haigushüvitist. Töövõimetushüvitise lisakulu prognoos on tehtud eeldusel, et jätkub tänane hüvitamise skeem, st 1-3 päev on töötaja vastutus ning 4-8. päev on tööandja vastutus. Prognoosi tegemisel on arvesse võetud, et osa töövõimetuse kuludest jääb haigekassa kanda, sest kõik viirusesse nakatunud ei saa COVID19 diagnoosi ning haiguslehed makstakse tavalahenduse alusel.

Järgnevalt on kirjeldatud raha eraldamise vajadus tervishoiuteenuse liigiti.

- Esmatasandi lisakulu vajadus on kuni 7,8 miljonit. Eraldise raames hüvitatakse esmatasandi teenuseosutajatele kvaliteetse teenuse säilitamiseks vajalik täiendav kulu. Näiteks rahastatakse valvekeskuste toimimist ning täiendava tööjõukulu katmist, nimistuväliste patsientide teenindamist ning perearsti nõuandeliini 1220 teenuse täiendavate kulude katmist. Lisaks rahastatakse täiendavaid isikukaitsevahendeid ja IT telefoni/interneti kulusid.
- Õendusabi lisakulu vajadus kuni 7,5 miljonit. Õendusabi teenuseosutajatele hüvitatakse personali, kaitsevahendite desinfektsiooni, jäätmekäitluse ja muu kvaliteetse teenuse säilitamiseks vajalik täiendav kulu. Kuna iseseisva statsionaarse õendusabi teenuseosutajatel tuleb hoolikalt kaaluda täna ravil olevate patsientide

edasisuunamise põhjendatust nii hooldusasutusse kui kodusele režiimile, siis viiruse leviku tingimustes on oluline õendusteenuse vähimagi vajaduse korral pigem jätkata patsiendi ravi ravisutuses. Seoses eriolukorraga kasvab ka õendusabiteenusele suunatud patsientide arv (tavapatsientidele lisanduvad COVID-19 patsiendid). Selle ravi rahastamise tagab haigekassa riigieelarve eraldisest.

- Kiirabi lisakulu vajadus on kuni 5,1 miljonit. Eraldise raames hüvitatakse kiirabi brigaadi pidajatele kvaliteetse teenuse säilitamiseks vajalik täiendav kulu. Näiteks rahastatakse täiendavalt isikukaitsevahendid, mille vajadus on kasvanud, kuna igal väljasõidul on vajalik kolmeliikmelisel brigaadil kasutusele võtta uus isikukaitsevahendite komplekt (kulu kolmeliikmelise brigaadi puhul on 61,56 eurot igal väljasõidul). Lisakulu on 1,4 miljonit eurot kuus. Kiirabi isikukaitsevahendite prognoosis ei ole arvestatud suurenenud väljakutsete arvuga. Kiirabile rahastatakse täiendavalt ka jäätmekäitluse, dekontaminatsiooni ja desinfektsiooni kulu 0,3 miljonit eurot kuus. Lisanduda võib täiendav personali kulu ja lisabrigaadide kulu.
- Eriarstiabi lisakulu vajadus on kuni 150 miljonit. Eraldise raames hüvitatakse eriarstiabi teenuseosutajatele kvaliteetse teenuse säilitamiseks vajalik täiendav kulu. Näiteks luuakase COVID19 patsientide jaoks eraldi osakonnad või korraldatakse ümber haiglate töö. Haiglad suurendavad intensiivravi võimekust, korraldatakse ümber EMOde töö nii, et eraldatakse respiratoorsete infektsioonidega haigete liikumisteed teistest haigete liikumisest. Riigieelarve vahenditest soetatakse aparatuuri, sh hingamisaparaate, termokaameraid, patsiendi jälgimise monitore ja muud vajalikku inventari, et tagada kvaliteetse arstiabi olemasolu. Mõnedel juhtudel on vajalikud ehitustööd näiteks vaheseinade paigaldamiseks. Oluliselt suurenevad ravimite, isikukaitsevahendite, desinfektsiooni ja jäätmekäitluse kulud nii koguste kui suurenenud hindade osas. Näitena ühe intensiivravi patsiendiga seotud kaitsevahendite kulu päevas on 1200 eurot, kogu raviperioodil 18 000 eurot. Eriarstiabi raha kasutus on kavas korraldada paindlikult ning prioriteetide põhised, kuna kriisi olukorras võivad prioriteedid jooksvalt muutuda. Näiteks, kui ilmneb vältimatu vajadus täiendavalt suunata vahendeid intensiivravi toetamiseks, siis selle võrra on vähem võimalik rahastada muid tegevusi.
- Ravimite lisakulu vajadus kuni 2,1 miljonit. Suurenema peab haiglate ravimivaru seoses võimaliku järsult kasvava hospitaliseerimisega viiruse tõttu. Ravimid, mille puhul kulud kasvavad on hüdroksüklorokviin, lopinaviir/ritonaviir, totsilizumab, favipiraviir.
- Eriolukorrast tulenevalt on vajalik tervishoiuteenuseid rahastada paindlikumalt võrreldes tervishoiuteenuste loeteluga. Näiteks NIPT testi rahastamine kõikidele rasedatele (nakatumise ohu vähendamiseks), mitte ainult riskigrupi rasedatele.

Mõju avaldamise sagedus: Mõju avaldamise sagedus on keskmine, kuna tegemist on muudatusega eriolukorra perioodiks aga samas selle perioodi jooksul on muudatuse sagedus suur. Ebasoovitava mõju risk on väike, kuna ressursi eraldamine riigieelarvest Eesti Haigekassale reguleeritakse Vabariigi Valitsuse määruse tasandil. Lisaks sõlmib raha eraldamiseks Eesti Haigekassaga lepingu Sotsiaalministeerium, mis võimaldab tagada eraldise kasutamise sihipärasuse.

Koondhinnang mõju olulisusele: Kokkuvõttes on mõju keskmine, kuna mõjutatav sihtrühm on suur, mõju ulatus, sagedus on keskmine, kuid ebasoovitavate mõjude risk madal.

TuMS muutmine

Kaasnev mõju: Mõju majandusele

Sihtrühm. Eelnõu jõustumine avaldab eelkõige mõju FIEdele (ligikaudu 1038) ja füüsilistele isikutele (ligikaudu 5613).

Mõju ulatus on väike, kuna FIEde puhul on tegemist olemasoleva täiendava mahaarvamise määra suurendamisega ning tululiikide laiendamisega, millele täiendav mahaarvamise määr kohaldub. Ka füüsiliste isikute puhul on mõju ulatus väike, kuna hetkel kehtiva regulatsiooni kohaselt on võimalik maha arvata dokumentaalselt tõendatud kulud.

Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna täiendava mahaarvamise määr kohaldub terve maksustamisperioodi osas.

Ebasoovitavate mõjude risk on väike, kuna FIEde ja füüsilised isikud võivad metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisi jagada mitme maksustamisperioodi vahel, kuid seda on võimalik ka hetkel kehtiva regulatsiooni puhul teha.

Kaasnev mõju: Mõju halduskoormusele

Sihtrühm. Eelnõu jõustumine avaldab mõju FIEdele ja füüsilistele isikutele.

Mõju ulatus on väike, kuna FIEde ja füüsiliste isikute halduskoormus ei muutu.

Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna FIEde ja füüsiliste isikute halduskoormus ei muutu.

Ebasoovitavate mõjude risk puudub, kuna tegemist on positiivse toimega mõjuga.

Kaasnev mõju: Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Sihtrühm. Eelnõu jõustumine avaldab mõju elu- ja looduskeskkonnale.

Mõju ulatus on väike, kuna antud muudatus motiveerib metsaomanikke hoolsamalt oma metsa majandamisega tegelema. Seega muutub metsade seisukord paremaks, kuna raieküpsed metsad võetakse maha ning istutatakse uus noorendik asemele.

Mõju avaldumise sagedus on väike, kuna metsade raide ja majandamisega ei ole võimalik metsade aeglase kasvu ja uuenemise tõttu iga-aastaselt tegeleda.

Ebasoovitavate mõjude risk puudub.

TKindlS muutmine

Eriolukorras on paljude tööandjate igapäevane majandustegevus häiritud, käive ja tulu järsult langenud ja töötajatele töö tagamine ning töötasu maksmine raskendatud. Selle leevendamiseks kehtestas Vabariigi Valitsus eriolukorras uue tööturuteenuse töötasu hüvitise näol, mida rahastatakse tööturuteenuste ja –toetuste sihtkapitali vahenditest.

Kuna Töötukassa prognoositud kogukulu töötasu hüvitise maksmiseks on ca 250 mln eurot, tegi Töötukassa nõukogu Vabariigi Valitsusele ettepaneku kehtestada 2020. aastal sihtkapitali ülekantavate vahendite määraks kummastki sihtfondist 30%, mis on ka maksimaalne määr kehtivas seaduses. Jooksva aasta sihtfondidest 30% ülekantavate vahendite määra ja uue meetme kuludega arvestamise tulemusel ületavad töötukassa 2020. aasta kulud jooksva aasta tulusid 215 mln euro võrra ning sihtkapitali kulud ületavad tulusid 122 mln euro võrra. Töötukassa netovarade maht jääks käesoleva prognoosi kohaselt suurusjärku 623 mln eurot. Samas on töötukassa sihtkapitali kulude ja sihtfondide tulude prognoosimisel arvestatud rahandusministeeriumi 2019. a suvise makroprognoosiga, mis eeldanuks 2020. aasta keskmist töötute arvu (36 832) ja töötuse määra (5,2%). Samas näitas märtsikuu registreeritud töötute ja koondamisteate esitanud ettevõtete arv kiiret kasvutrendi¹⁶. Majandusekspertide hinnangul tõuseb töötus 2020. aastal, tõusu ulatuses ja töötuse kestuse osas hinnangud varieeruvad. Kui

---

¹⁶ Alates eriolukorra väljakuulutamisest (alates 13.03) on töötuna arvele võetud 4825 inimest ning registreeritud töötute arv on selle aja jooksul (võrreldes 12.03 seisuga) suurenenud ligikaudu 9% võrra, 29.03.2020 seisuga oli töötuna arvel 40125 inimest.

2020. aastal kujuneb töötuse määr suuremaks, kui 5,2%, suureneb töötukassa jooksva aasta kulude ja tulude vahe (netotulem) ja sihtkapitali puudujääk veelgi.

Töötukassa maksemäärade prognoosi¹⁷ kohaselt on töötuskindlustushüvitise sihtfondis (*edaspidi* sihtfond I) vabu vahendeid 436 mln ning koondamise ja tööandja maksejõuetuse puhul makstavate hüvitiste sihtfondis (*edaspidi* sihtfond II) 216 mln eurot. Kui lubada sihtfondide I ja II kasutamata vahenditest 30% kandmist sihtkapitali, on ülekantavate vahendite summaks 196 mln eurot, mis on suurem, kui 2020.a sihtkapitali puudujääk.

Sihtfondidesse kogutud reservidest makstakse esmajärjekorras välja hüvitised (töötuskindlustushüvitis, koondamishüvitis, maksejõuetushüvitis), seejärel on käesoleva muudatuse tulemusel võimalik suunata vahendeid ka sihtkapitali, millest osutatakse aktiivseid tööturumeetmeid. Muudatusega antakse sihtkapitali ülekantavate vahendite määra kehtestamiseks volitus Vabariigi Valitsusele. Muudatuse tulemusel peab Valitsus lähtuma Eesti Töötukassa nõukogu ettepanekus nimetatud määrast. Ettepanekuga mittenoustumisel saadab Vabariigi Valitsus ülekantavate vahendite määra Eesti Töötukassa nõukogule uue ettepaneku tegemiseks.

Muudatuse tulemusel on tagatud piisavad vahendid tööturuteenuste osutamiseks ning töötushüvitiste ja tööturutoetuste maksmiseks: muudatusest on mõjutatud nii registreeritud töötud (1.04.2020 seisuga 40 914), töötuse riskirühma kuuluvad täna töötavad inimesed kui ka tööandjad, kes tööturumeetmetest osa saavad. Muudatusel on majanduslik ja sotsiaalne mõju, muudatus aitab tagada töötavate ja töötute ning nende leibkondade majanduslikku toimetulekut, säilitades teatud tasemel nende sissetuleku ning tagades sotsiaalsed garantiid ja juurdepääsu vajalikele tööturumeetmetele. Muudatusel on mõju ettevõtluskeskkonnale ja ettevõtjate tegevusele, muudatuse tulemusel on tagatud töötasu hüvitamise meetme rahastamine kokkulepitud eelarve (250 mln) raames. Muudatuste täpsemat mõju sihtrühmale (töötutele) on hinnatud töötasu hüvitamise meetet sätestava eelnõu seletuskirjas.

Kokkuvõttes on tegemist olulise mõjuga, sest selle alusel on võimalik tekkinud olukorras osutada erinevaid tööturumeetmeid ja maksta tööturuga seotud toetusi.

TVTS muutmine

Muudatusega luuakse võimalus hädaolukorra, eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra ajal ja nendele järgneval perioodil teha erisus töövõime hindamisele. Muudatusel võivad olla sotsiaalsed ja majanduslikud mõjud. Muudatuse sihtrühmaks on inimesed, kellel on tuvastatud osalise või puuduv töövõime ning töövõime hindamise aluseks olevate terviseandmete perioodi. Mõju sihtrühmale on positiivne, kui kooskõlas ministri ettepanekuga töötukassa pikendab isiku osalise või puuduva töövõime kestust. Isikud, kellel ei ole eriolukorra, erakorralise seisukorra või sõjaseisukorra tõttu võimalik tagada töövõime hindamiseks vajalike terviseandmete olemasolu, mis ei oleks vanemad kui kuus kuud, saavad soovi korral töövõime hindamise läbida juhul, kui nende terviseandmed ei ole vanemad kui 12 kuud arvestades töövõime hindamise taotluse esitamisest. Mõlemad muudatused (võimalus kasutada töövõime hindamiseks kuni 12 kuud tagasi loodud terviseandmeid ning töövõime kestuse pikendamine) on sihtrühmale positiivsed, kuna säilib juba tuvastatud osalise või puuduva töövõime kestus ja inimene ei kaota töövõimetoetust.

Mõju riigiasutuste korraldusele, sh nende kuludele ja tuludele

---

¹⁷ 2020. aastal sihtkapitali ülekantavate vahendite määr 30%, aluseks rahandusministeeriumi 2019. a suvine prognoos (töötus 5,2%).

Pikendamise perioodil jätkatakse inimesele varem määratud töövõimetuspensioni või töövõimetuse alusel rahvapensioni maksmist. Muudatus suurendaks Sotsiaalkindlustusameti kulusid 2,65 miljoni euro võrra, eeldusel et need isikud ei esita vahepealsel perioodil taotlust Töötukassale (26.03.2020 seisuga 1440 töövõimetuspensioni saajat). Samas väheneks Töötukassa kiirhinnangul töövõimetoetuse kulu 2,76 miljoni euro võrra (Sotsiaalministeeriumi eelarves eraldis Töötukassale), kui Sotsiaalkindlustusamet pikendaks inimestel, kelle püsiva töövõimetuse lõpp jääb vahemikku 17.03 kuni 31.08.2020, püsiva töövõimetuse perioodi kuue kuu võrra.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

ATKEAS muutmine

Meetmete loetelu ja mõju

	Mõju eelarvele (aktsiis + KM mln €) 1. maist 2020	Mõju eelarvele (aktsiis + KM mln €) 2021	Mõju eelarvele (aktsiis + KM mln €) 30. aprillini 2022
Diislikütuse aktsiisi langetamine 493-lt € 372 €-le 1000 l kohta (Leedu tasemele)	-44,8	-78,7	-34,8
Kerge kütteõli aktsiisi langetamine 493-lt € 372 €-le 1000 l kohta (seotud diisliga)	-	-	
Eriotstarbelise diislikütuse aktsiisi langetamine samas proportsioonis diisliga 133-lt € 100 €-le 1000 l kohta	-1,7	-2,9	-0,9
Põlevkivikütteõli (diisliga sarnane) aktsiisi langetamine 548lt 414 €-le 1000 kg kohta	-	-	-
Raske kütteõli (diisliga sarnane) aktsiisi langetamine 559-lt 422 €-le 1000 kg kohta	-	-	-
Maagaasi aktsiisimäär tasemele 79,14-lt 40 € 1000 m ³ kohta (2017. a kehtinud tase)	-8,2	-17	-8,6
Mootorimaagaasi aktsiisimäär tasemele 47,32-lt 40 € 1000 m ³ kohta (küttemaagaasi tase)	-	-	-
Kütteinena kasutava vedelgaasi aktsiisimäär 107,71 €-lt tasemele 55 € 1000 kg kohta (küttemaagaasi tase)	-0,8	-1,3	-0,5
Elektrienergia aktsiis 4,47 €-lt EL miinimumtasemele (1 € Mwh)	-21,1	- 34,7	-13,3

ETS muutmine

KredExi ettevõtuluslaenude käendamise programm on üldiselt isemajandav ega vaja riigipoolseid subsidiume, välja arvatud Vabariigi Valitsuse poolt ellu kutsutud eriolukorra ajal, mille osas on kulude katteks lühiajaliselt vaja võtta täiendavaid riske.. Seaduse rakendamisega kaasneb riigieelarvelisi kulusid (kuni 1 miljard eurot), mille eraldamise osas on tehtud Vabariigi Valitsuse otsus (26.03.2020) ning millega on arvestatud lisaelarve koostamisel. Seaduse rakendamisega ei kaasne otseseid täiendavaid riigieelarvelisi tulusid, kuid suurenevad kaused

tulud tööjõumaksude näol, mida maksavad tänu laenukäendusele tegevust jätkavad ettevõtjad ja nende töötajad.

KaLS muutmine

Kavandatavad kulud seoses Kaitseliidu liikmete kaasamisega eriolukorra või erakorralise seisukorra ajal erinevatesse olukorra lahendamise seotud tegevustesse on keskmiselt 60 000 eurot nädalas, millele eeldatakse täiendavat eraldist riigieelarvest.

12.03.2020 väljakuulutatud ja kehtiva eriolukorra lahendamise käigus toimuvate kaasamiste tegelik kulu sõltub kaasamise lõplikust vajadusest ehk lahendamisel osalevate asutuste suutlikkusest oma isikkoosseisuga täita neile pandud ülesandeid või muude alternatiivide kasutusele võtmisest (nt abipolitseinikud ja teised vabatahtlikud). Samuti sõltub kulu eriolukorra kestusest ja selle käigus Kaitseliidu osalemisest erinevates tegevustes. Kehtiva eriolukorra ajal juba taotletud Kaitseliidu kaasamiste korral arvestatakse keskmiselt ühele Kaitseliidu liikme korral päevatasuks 65–70 eurot. Kokku prognoositakse käimasolevate kaasumiste tasude kogu erakorraliseks kuluks Kaitseliidus umbes 2,7 miljonit eurot.

KMS muutmine

Käibemaksu laekumise mõjuhinnangus oleme lähtunud Eesti Digiraamatute Keskuse (EDRK) e-raamatute müügitulust ning selle viimase kolme aasta dünaamikast ja keskmisest kasvust, mis on 24%. Antud kasvu oleme laiendanud ka järgnevatele aastatele. Vähendatud maksumäära mõjuhinnangus e-perioodikale (sh ajalehed) lähtusime Eesti Meediaettevõtete Liidu (endine Eesti Ajalehtede Liit) sisendist müügikäivate prognoositud mahu kohta, kus on arvestanud SKP nominaalkasvu tempot. Samuti oleme võtnud aluseks Maksu- ja Tolliameti andmed MOSS¹⁸ kaudu digiteenuste (e-raamatute) osutamisel laekunud summade kohta välisriikidest ning selle 45%-lise kasvu võrreldes eelmise aastaga (arvestades käesoleva aasta kasvu pooles ulatuses). Eestist ostetud e-raamatutele alates 1. maist 2020. a kehtiva vähendatud maksumäära mõju on ligi 70 tuh eurot ja 2021. aastal 120 tuh eurot. Välisriigi netipoodidest ostetud e-raamatute vähendatud maksumäär vähendab käibemaksulaekumist 2020. aastal hinnanguliselt 480 tuh euro võrra ja järgmisel aastal ligi miljoni euro võrra. Arvesse on võetud e-raamatute müügiga¹⁹ tegeleva Audible ning Amazoni MOSS-s deklareeritud käibemaksu summad, sealjuures on Amazoni puhul eeldatud, et e-raamatud moodustavad digiteenustest 100%. Reaalsuses võib esineda ka teiste digiteenuste sh muusika või filmide müügi osakaalu netipoe e-teenuste hulgas. Koondmõju vähendatud käibemaksumäära kehtestamisel e-raamatutele on 2020 ja 2021. aastal vastavalt 0,5 ja 1,2 mln eurot, mis moodustab 0,05% järgmise aasta käibemaksutulust. Vähendatud maksumäära kehtestamise mõju e-perioodikale on sellel ja järgmisel aastal hinnanguliselt vastavalt 210 ja 330 tuh eurot.

Üld- ja kutsekoolide ning kõrgkoolide e-töövihikute ja e-õpikute kulu seadusemuudatuses sätestatud raamides (st. ilma digiõpikukeskkonna litsentsitasude ning laenusplatvormideta) on väike. Muudatused vähendavad käibemaksulaekumist 2020. aastal hinnanguliselt 60 tuh euro võrra ja aastal 2021 kuni 100 tuh euro võrra.

---

¹⁸ Täna kehtiv väikese ühe akna süsteem ehk MOSS, mis võimaldab maksukohustuslasel deklareerida ja tasuda erinevate liikmesriikide käibemaksu enda maksuhalduri kaudu.

¹⁹ Teiste müüjate nagu Kobo, Barnes & Noble, Bilbary, Apple iBookstore, Walmart (eBooks) mõju on marginaalne (MOSS tasutud summa kokku 1 tuh eurot).

Seega on käibemaksuseaduse muudatuste koondmõju 2020. aastal hinnanguliselt 0,8 miljonit eurot ning 2021. aastal 1,6 miljonit eurot, mille võrra maksutulud väheneb, moodustades 0,06% järgmise aasta käibemaksutulust.

LLS muutmine

2020. aasta riigieelarves on LLS täitmiseks ette nähtud 1 468 523 eurot, millest 1 395 096 eurot on välja makstud 17 tunnustatud loomeliidule loometoetuste maksmiseks. 2019. aastal maksid loomeliidud vabakutselise loometoetust kokku 100 isikule, loomeliitudesse mitte kuuluvaid toetuse saajaid oli lisaks veel 17. Vastavalt LLS § 12 lg 3 p 2 oli liitude 2020. aasta stipendiumifond ehk 2019 toetusest loometoetustena välja maksmata jäänud jääk kokku 932 163,25 eurot.

Loometoetuste maksmise võimekuse kasvatamiseks taotletakse riigieelarvest juurde vahendeid. Vabariigi Valitsuse täiendavad kriisi leevendamise meetmed lepiti kokku 30.03.2020 ja neid käsitletakse riigi 2020. aasta lisaelarve seaduse muutmises. Selle raames on kavandatavatest Kultuuriministeeriumile eraldatavatest täiendavatest vahenditest 4 200 000 miljonit eurot mõeldud loometoetuse vahendite tõstmiseks. See võimaldab 2020. aastal loometoetust tagada täiendavalt veel 1200 isikule. Teisi täiendavaid kulusid peale seaduse rakendamise ei kaasne.

Pärast eriolukorra lõppemisele järgnev 6-kuuline perioodi lõppemist kasutamata jäänud vahendid tagastatakse riigieelarvesse.

MKS muutmine

MKS-s sätestatud intressiregulatsioon on seotud lisaks vahetult kohalike maksude seadusega ja kaudselt keskkonnatasude seadusega. Muutes intressi määra MKS-s muutub automaatselt intressi määr ka kohalike maksude tasumisel tekkinud maksuvõla puhul. Sama puudutab intressi arvestamise ja tasumise peatamist MKS §-ga 168¹⁴.

KeTS § 43 sätestab intressimäära (0,06%) ja ajatamise tingimused kalapüügiõiguse tasule. Võrdse kohtlemise põhimõtte tagamiseks ning selleks, et maksuarvestuse elektrooniline keskkond toimiks sujuvalt ühtsete reeglite alusel, tuleb MKS muutmise valguses muuta ka KeTS § 43 kehtestatud tingimusi. Intressimäära muutmine ei eelda Keskkonnaameti infosüsteemide kohandamist. Muudatuse mõju on väga keeruline hinnata, kuna seni ei ole intressi tasumine kalapüügiõiguse tasu maksmisega hilinemise tõttu aktuaalne olnud.

Enamike muudatuste rakendamiseks ei pea MTA tegema kulutusi IT arendusteks ega suurendama tööjõuressurssi ning neid saab rakendada olemasoleva IT süsteemi raames.

IT-süsteeme on vaja muuta, et oleks võimalik maksuvõla ajatamisel vähendada tasumisele kuuluva intressi määra senisest suuremal määral. Arenduste maht ja nende tegemise võimalik tähtaeg on väljaselgitamisel.

Intressimäära muutmise mõju riigieelarvele

MTA hinnangul jääb perioodil maksuvõla intressidelt eelarvesse laekumata minimaalselt 3–4 miljonit eurot.

Hinnangu andmisel on arvestatud:

- senist võlgade statistikat ja sealt laekunud intressi;

- praegusest kriisist enim puudutada saavate sektorite võimalikke ajatatud võlgasid (soodusmääraga intress) ja sellelt potentsiaalselt laekuvat intressi.

Intressimääraga seotud muudatuste mõju riigieelarve tuludele on kokku -7 miljonit 2020. aastal ja -5 miljonit 2021. aastal.

MTA hinnangul jääb 2020. aastal intressi tasumine 2,8 miljoni piiresse, 2021. aastal laekuks intresse 4,5 miljonit eurot aastas. Võrdlusena, et 2019. aastal laekus intresse 10,65 miljonit eurot. Selle summa sees on intress kõikidelt riiklike maksude võlgadelt ja lisaks töötuskindlustusmaksete, kogumispensioni maksete ja keskkonnatasude võlgadelt arvestatud intress.

Kirjeldatud mõjud on hinnatud tavaolukorra tingimustes. Hetkel ei ole piisavalt andmeid, et hinnata kriisi kogumõju maksulaekumistele, võlgade suurenemisele ja sellest tulenevalt intresside tasumisele.

Välistada ei saa maksude tasumata jätmist mõnevõrra suuremas mahus, kuid maksuhalduri hinnangul ei avalda meede siiski maksulaekumisele muus osas suuremat mõju, kuna maksude deklareerimise ja tasumise kohustus ei lange ära. Mõju on eelkõige intresside laekumisele.

Tuleb mõistlikult eeldada, et isikud, kelle majanduslik olukord vähegi võimaldab, intressiarvestuse peatamist ei kuritarvita, vaid, et nad jätkavad tavapärasel korras maksukohustuste täitmist, et tagada riiklikult oluliste funktsioonide toimimine.

Intressimäära vähendamise mõjul peab samas MTA maksma maksukohustuslaste kasuks senisest veidi väiksemal määral intressi. 2019. aastal maksti maksukohustuslaste kasuks intresse kokku 177 299 eurot.

MKSis intressimäära vähendamise mõjul väheneb kohalike omavalitsuse üksuste kohalike maksude võlgadelt tasutud intresside summa poole võrra. Hetkel puudub hea ülevaade kohalike maksude hilinemisest tingitud intresside tasumise kohta, mistõttu täpset mõju kohalike omavalitsuste eelarvele ei ole võimalik hinnata. Teadaolevalt on nt Tallinna linna intressitulu reklaamimaksu võlgadelt olnud 2018. ja 2019. aastal ligikaudu 10 000 eurot. Võrdlusena, Narva linnale on kohalike maksude võlgadelt tasutud intresse 2018. aastal ligikaudu 5000 eurot ja 2019. aastal 32 000 eurot.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse § 25 kohaselt, kui pärast kohaliku omavalitsuse üksuse eelarveaasta algust kehtestab Riigikogu või Vabariigi Valitsus õigusakte, mille alusel jooksva eelarveaastal kohaliku omavalitsuse üksuse eelarve sissetulekud vähenevad või väljaminekud suurenevad, hüvitab riik õigusakti mõjud samas ulatuses või vähendab proportsionaalselt kohaliku omavalitsuse üksusele pandud kohustusi. Kohaliku omavalitsuse üksuste intressitulud maksuvõlgade pealt on 2010. aastast tänaseni jäänud alla 50 tuhande euro. Samas kriisiajal võivad need tulud hüppeliselt suurened. 2020. aasta riigieelarve muutmise eelnõus on kavas ette näha hüvitis kohalike omavalitsuste tulude vähenemise puhuks.

RaKS muutmine

RaKS-i muudatusega seotud kulud kantakse Eesti Haigekassa eelarvest.

RES muutmine

Seaduse rakendamine ei too kaasa täiendavaid kulusid ja tulusid valitsusasutustele ega ka erasektorile. Riigi eelarvestrateegia 2021–2024 ning 2021.a riigieelarve koostamisel

arvestatakse eelnõuga sätestatud eriolukorrale kehtestatud eelarvestrateegia ja riigieelarve eelnõu koostamise tingimustega.

Eelnõu rakendamise eelne muudatus ei kaasne muudatusi eelarve tuludes ega kuludes.

SMS muutmine

Esialgsete hinnangute kohaselt on muudatuste koondmõju sotsiaalmaksu laekumisele -6,015 mln eurot, millele lisandub riigieelarvest FIE I kvartali sotsiaalmaksu avansilise makse katteks makstav summa -3,291 mln eurot. Kokku mõju riigieelarvele seega -9,306 mln eurot.

Mõju sotsiaalmaksu laekumisele jaguneb järgnevalt:

- Tasustamata puhkusel olevaid töötajaid on töötamise registri andmetel hetkel ligi 1000, kuid nende arv kindlasti lähiajal suureneb. Kuumääralt sotsiaalmaksu tasumise nõude kaotamise mõju sotsiaalmaksu laekumisele on hinnanguliselt -0,5 mln eurot.
- Töötajad, kes on hõives osakoormusega ja teenivad kuumäärast väiksemat tasu, on hetkel ligi 18 000. Arvestatud on nende hulga suurenemist ja mõjuks on hinnatud -5,5 mln eurot.
- FIE ettevõtte tegevuses osalevate abikaasa puhul sotsiaalmaksu tasumisest vabastamise mõju on -0,015mln eurot.

TTKS muutmine

TTKS muudatus eeldab lisakulude tekkimist, kui sätte alusel rakendatakse Vabariigi Valitsuse määrus. Määruses eraldatakse lisaelarvest Eesti Haigekassale Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu 213,2 miljonit eurot järgmise jaotuse alusel:

Tegevuse lühikirjeldus, millega seondult lisakulud tekivad	Lisakulu kokku (eur)
Esmatasand	7 800 000
Õendusabi	7 500 000
Kiirabi	5 100 000
Eriarstiabi/haiglad	150 000 000
Ravimid	2 100 000
Töövõimetushüvitis (TVH)	33 600 000
TVH 1-3 päeva kompenseerimine	7 100 000
Eesti Haigekassa eraldis kokku	213 200 000

TuMS muutmine

TuMS muudatuse rakendamiseks on vaja teha muudatusi Maksu- ja Tolliameti infosüsteemides. Kulude suurus on 25 000 eurot ja need kaetakse Maksu- ja Tolliameti eelarvest. Kohaliku omavalitsuse töökoormus ei muutu.

Mõju riigieelarvele

Mahaarvamise õiguse laiendamine füüsilisele isikule ja selle määra tõstmine 2877 eurolt 5000 eurole vähendab valitsussektori tulusid ligi 5,2 mln euro võrra aastas (vt tabel 1). Füüsiliste isikute puhul on mõjuhinnangu aluseks Keskkonnaameti andmed füüsiliste isikute arvu kohta, kellele väljastati metsateatiseid, 2019. aastal oli neid isikuid 5613. Eeldatud on maksuvabastuse täielikku kasutamist. Positiivse riskina võib suurene da raiemaht ning sellelt

laekuv maksutulu, kuid antud hinnangus on eeldatud, et käitumine ei muutu (raiemahat ei suurene).

Tabel 1. Maksumuudatuse mõju, mln €

Maksumuudatuse mõju, mln €	2022	2023
FIE metsandus	-0,7	-0,7
sh tulumaks	-0,3	-0,3
sh sotsmaks	-0,4	-0,4
Füüsilised isikud	-5,6	-5,6
sh tulumaks	-5,6	-5,6
Tarbimismaksude mõju	1,0	1,0
Mõju valitsussektori positsioonile, mln €	-5,2	-5,2
sh tulumaks	-5,9	-5,9
sh sotsmaks	-0,4	-0,4
sh tarbimismaksud	1,0	1,0

8. Rakendusaktid

ETS muutmine

Täiendavalt on vajalik muuta ETS paragrahv 4 lõike 2 volitusnormi alusel kehtestatud ettevõtluslaenu andmise tingimusi, mille kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

KaLS muutmine

Eelnõuga nähakse ette Vabariigi Valitsuse määruse „Eriolukorra ja erakorralise seisukorra lahendamisse kaasatud Kaitseliidu liikmele tasu maksmise ulatus ja kord.“ kehtestamine (Kaitseliidu seadus § 67 lg 6).

RES muutmine

Eelnõu vastuvõtmise korral on vaja muuta Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2020. a määrust nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“ ja Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määrust nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“. Muudatused seonduvad eriolukorra, erakorralise seisukorra ja sõjaseisukorra ajal riigieelarve eelnõu koostamise tähtaegadega.

TTKS muutmine

TTKS § 52 lg 1³ alusel kehtestatakse rakendusaktina Vabariigi Valitsuse määrus, millega nähakse ette TTKS lg 1 punktides 2¹ ja 2² nimetatud hüvitiste ning teenuste eest maksmise tingimused ja kord.

TuMS muutmine

Eelnõu rakendamiseks on vaja muuta järgmist rakendusakti:

Rahandusministri 14. juuni 2011. a määrus nr 30 “ Residendist füüsilise isiku tulu deklareerimine”.

TKindLS muutmine

Rakendusaktina kehtestatakse TKindLS § 38¹ lõike 3¹ rakendamisel Vabariigi Valitsuse määrus, millega kinnitatakse sihtkapitali ülekantavate vahendite määr.

Kavandid on seletuskirja lisas.

9. Seaduse jõustumine

Muudatused jõustuvad üldises korras, st kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist, v.a järgnevas lõigetes toodud erisused. Eriolukorra tõttu on oluline, et eelarvestrateegia ja riigieelarve eelnõu koostamist puudutavad sätted jõustuksid üldises korras, et neid saaks kohaldada juba 2021 riigieelarve koostamise menetlusele.

TuMS muudatust rakendatakse tagasiulatuvalt 2020. aasta 1. jaanuarist, kuivõrd see on vajalik leevendamaks COVID-19 levikust põhjustatud kriisiga kaasnevat majanduslangust.

SMS muutmise punktis 1 toodud muudatusi rakendatakse tagasiulatuvalt 2020. aasta 1. märtsist.

KaLS § 67 lg 5 ning RaKS ja TTKS muudatusi rakendatakse tagasiulatuvalt 2020. aasta 12. märtsist.

KaLS muudatused on plaanitud jõustuma üldises korras, v.a. tagamaks Vabariigi Valitsuse 12. märtsi 2020. a korraldusega nr 76 väljakuulutatud eriolukorra lahendamiseks kaasatud Kaitseliidu liikmetele tasu väljamaksmine, nähakse ette rakendussäte, mille kohaselt on tasu maksmine võimalik alates eriolukorra välja kuulutamisest Vabariigi Valitsuse poolt 12. märtsil 2020. a.

Eelnõu ETS, KeTS, LLS, MKS (§-d 168¹⁴–168¹⁷), PISTS, RPKS, SHS, TKindLS ja TVTS muudatused jõustuvad Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval, kuna:

ETS – laenu tagatiste väljastamise jätkamiseks on oluline eelnõu jõustumine võimalikult kiiresti;

LLS – eelnõuga sisseviidavad muudatused on mõeldud leevendamaks vabakutseliste loovisikute toimetulekut, mis on tingitud eriolukorrast lähtuvatest põhjustest. Seetõttu on põhjendatud ja vajalik, et muudatused jõustuksid võimalikult kiiresti;

TKindLS – on vaja võimaldada fondidest kanda võimalikult kiiresti sihtkapitali täiendav summa, tagamaks eriolukorras kehtestatud töötasu hüvitise maksmiseks vajaliku summa olemasolu sihtkapitali vahendites.

KeTS, MKS- on vaja luua võimalikult kiiresti õigusselgus maksuandmete avaldamise ning intresside arvestamise ja tasumise kohustuse kohaldamise peatamise osas.

KMS muudatused jõustuvad 2020. aasta 1. mail.

ATKEAS muudatused kehtivad 2020. aasta 1. maist kuni 2022. aasta 30. aprillini.

KoPS muudatused ja SMS muudatuste p 2 jõustuvad 2020. aasta 1. juulil.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Arvestades 12. märtsil 2020 välja kuulutatud eriolukorda ja sellega kaasnevat vajadust kiireloomuliselt seadusi muuta, esitatakse eelnõu ilma ametliku kooskõlastamiseta Vabariigi Valitsusele heaks kiitmiseks.

Eelnõu erinevad osad on esitatud kooskõlastamiseks Justiitsministeeriumile ja tutvumiseks Riigikantseleile. ETS, LTT, KaLS muudatused on läbi arutatud Rahandusministeeriumiga. ETS eelnõu selle osa välja töötamisele oli kaasatud KredEx. LTT põhimuudatused on läbi arutatud tunnustatud loomeliitude esindajatega videokohtumisel 27.03.2020

Algatab Vabariigi Valitsus 2. aprillil 2020. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik